

Programowanie Rozwoju
Obszaru Metropolitalnego
Warszawy

Deloitte.

Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030

Projekt współfinansowany przez Unię Europejską w ramach
Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

Wersja wstępna
Warszawa, 27.03.2015 r.

Spis treści

Wprowadzenie	4	Misja i wizja rozwoju OMW	63
Metodyka opracowania Strategii OMW	5	Cele strategiczne i operacyjne	67
Diagnoza strategiczna	11	Pogłębiony opis celów strategicznych	71
Gospodarka, przemysł i rolnictwo	13	System realizacji Strategii OMW	88
Demografia i społeczeństwo	21	Kluczowe założenia systemu realizacji Strategii	89
Transport i infrastruktura	28	Harmonogram realizacji Strategii OMW	95
Przestrzeń, środowisko i energetyka	33	Źródła finansowania	97
Edukacja, kultura i dziedzictwo	38	Założenia systemu monitoringu i ewaluacji Strategii OMW	103
Ochrona zdrowia	43		
Analizy strategiczne	46		
Analiza SWOT / TOWS	47		
Determinanty rozwoju OMW	57		

Opis skrótów użytych w treści dokumentu

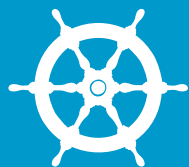
BDL – Bank Danych Lokalnych
BRD – Bezpieczeństwo ruchu drogowego
B+R+ITC – Badania, rozwój i teleinformatyka
CAGR – Skumulowany roczny wskaźnik wzrostu (ang. *Compound Annual Growth Rate*)
CO₂ – Dwutlenek węgla
CT – Cel tematyczny
EU – Unia Europejska (ang. *European Union*)
FOGR – Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
GDDKiA – Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
GJ - Gigadzul
GUS – Główny Urząd Statystyczny
IOB – Instytucje Otoczenia Biznesu
IT – Technologie informacyjne
ITC – Technologie informacyjno-komunikacyjne (ang. *Information and Communication Technologies*)
ITS – Inteligentne systemy transportowe (ang. *Intelligent Transport Systems*)
JST – Jednostki Samorządu Terytorialnego
KPOŚK – Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPZK – Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
m.st. Warszawa – Miasto stołeczne Warszawa
NGO – Organizacje pozarządowe (ang. *non governmental organisations*)
NFOŚiGW – Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
NUTS – Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (fr. *Nomenclature des unités territoriales statistiques*)
OECD – Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
OM – Obszar metropolitalny

OMW – Obszar Metropolitalny Warszawy
OPP – Organizacje pożytku publicznego
OPS – Ośrodek Pomocy Społecznej
OZE – Odnawialne źródła energii
PAN – Polska Akademia Nauk
PEWT – Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej
PI – Priorytet inwestycyjny
PKB – Produkt Krajowy Brutto
POLiŚ – Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
POIR – Program Operacyjny Inteligentny Rozwój
POPC – Program Operacyjny Polska Cyfrowa
POPT – Program Operacyjny Pomoc Techniczna
POPW – Program Operacyjny Polska Wschodnia
POWER – Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój
PPP – Partnerstwo publiczno- prywatne
PROM – Programowanie Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy
PZP – Prawo Zamówień Publicznych
RPO – Regionalne Programy Operacyjne
SWOT – Analiza silnych stron, słabych stron, szans i zagrożeń (ang. *Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats*)
TIK – Technologie informacyjno-komunikacyjne
UE – Unia Europejska
UP – Umowa partnerstwa
WFOŚiGW – Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
woj. maz. – Województwo mazowieckie
ZIT – Zintegrowane Inwestycje Terytorialne
ZTM – Zarząd Transportu Miejskiego

Strategia Rozwoju OMW

Wprowadzenie

Niniejszy dokument stanowi główny produkt projektu, realizowanego przez firmę Deloitte na podstawie umowy podpisanej w dniu 17.02.2015 roku, polegającego na opracowaniu Strategii Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030, w ramach projektu pn. „Programowanie Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy – PROM”, współfinansowanego przez Unię Europejską w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013. Celem prac jest wypracowanie misji i wizji OMW, a także wskazanie strategicznych kierunków działań, które umożliwią ich realizację. Tym samym, dokument Strategii Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030 stanowi narzędzie do planowania strategicznego oraz upowszechniania wiedzy o działaniach podejmowanych w ramach OMW. Punktem wyjścia do opracowania Strategii była diagnoza kluczowych potrzeb rozwojowych Obszaru Metropolitalnego Warszawy, która powstała na wcześniejszym etapie programowania rozwoju OMW i stanowi odrębny dokument, opracowany w 2014 r. przez Geoprofit Wojciech Dziemianowicz oraz ECORYS Polska Sp. z o. o. Zaprezentowana w niniejszej Strategii część diagnostyczna opiera się w głównej mierze na powyższych dokumentach, które zostały wskazane przez Zamawiającego jako kluczowe dla tej części. Zostały w niej uwzględnione także wnioski i spostrzeżenia uczestników przeprowadzonych warsztatów strategicznych.

W pierwszym rozdziale niniejszego dokumentu przedstawione zostały podstawowe informacje wprowadzające dotyczące zarówno samego Obszaru Metropolitalnego Warszawy, jak też metodyki opracowania niniejszej Strategii. W kolejnych rozdziałach zaprezentowane zostały kluczowe wnioski z diagnozy głównych wyzwań rozwojowych OMW wraz z ich podsumowaniem, zaprezentowane w postaci analizy SWOT / TOWS. Następnie, przedstawione zostały kluczowe elementy Strategii – misja oraz wizja rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030 oraz ściśle związane z nimi cele strategiczne niezbędne do ich realizacji. Z uwagi na strategiczny charakter niniejszego dokumentu, do poszczególnych celów strategicznych przypisano jedynie przykładowe cele operacyjne. Ostatnie rozdziały dokumentu zostały poświęcone zagadnieniom związanym z organizacją, finansowaniem oraz monitoringiem realizacji niniejszej Strategii.

Metodyka opracowania Strategii Rozwoju OMW

Metodyka opracowania Strategii Granice OMW

Mapa 1: Gminy objęte ZIT i OMW

Obszar Metropolitalny Warszawy wyznaczony został przez Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego i zatwierdzony przez Wojewódzką Komisję Urbanistyczno-Architektoniczną, Komisję Strategii Rozwoju Regionalnego i Zagospodarowania Przestrzennego Sejmiku Województwa Mazowieckiego oraz w styczniu 2006 r. przez Zarząd Województwa Mazowieckiego.

W skład OMW wchodzi 71 gmin i 1 miasto na prawach powiatu. Są to m.st. Warszawa oraz gminy z powiatów: grodzkiego, legionowskiego, piaseczyńskiego, pruszkowskiego, warszawskiego zachodniego, żyrardowskiego, a także wybrane gminy powiatów grójeckiego, mińskiego, nowodworskiego, otwockiego, sochaczewskiego, wołomińskiego i wyszkowskiego. OMW zajmuje powierzchnię 6206 km², co stanowi około 17% ogólnej powierzchni województwa, natomiast zamieszkuje go aż 58% ogółu ludności Mazowsza.

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport syntetyczny”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Metodyka opracowania Strategii

Etapy prac projektowych

Podejście metodyczne zastosowane przez Deloitte na potrzeby opracowania Strategii Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030 zostało przedstawione w Raporcie Metodycznym, stanowiącym odrębny materiał. W niniejszym dokumencie zaprezentowane zostały jedynie kluczowe informacje w zakresie metodyki prac projektowych.

Schemat 1: Etapy prac projektowych

Etap	Działania przygotowawcze	Diagnoza OMW	Formułowanie strategii	Konsultacje społeczne	Zamknięcie projektu
Kluczowe działania	<ul style="list-style-type: none">Opracowanie raportu metodycznegoBudowa bazy danych interesariuszySpotkanie startowe	<ul style="list-style-type: none">Analiza danych zastanychAnaliza SWOT/TOWSDefiniowanie opcji strategicznych	<ul style="list-style-type: none">Warsztaty strategiczne dla interesariuszyGłosowanie onlineNabór fiszek projektowychOpracowanie dokumentu Strategii	<ul style="list-style-type: none">Przekazanie dokumentu Strategii do konsultacji społecznychAnaliza zgłoszonych uwag	<ul style="list-style-type: none">Sporządzenie i przekazanie Zamawiającemu finalnej wersji Strategii Rozwoju OMW
Czas	Luty 2015	Marzec 2015	Kwiecień 2015	Maj 2015	

Metodyka opracowania Strategii Grupy interesariuszy

Wykonawca włączył w prace nad dokumentem strategicznym szerokie grono interesariuszy. W pracach nad opracowaniem Strategii uczestniczyli np. przedstawiciele środowisk samorządowych, gospodarczych, społecznych.

Schemat 2: Interesariusze włączeni w proces formułowania Strategii Rozwoju OMW

Metodyka opracowania Strategii

Zastosowane metody i narzędzia

Na etapie formułowania strategii istotną rolę w procesie odegrali interesariusze: mieszkańcy obszaru metropolitalnego, przedstawiciele środowiska biznesowego, akademickiego i organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele administracji publicznej. Zaangażowanie interesariuszy koncentrowało się przede wszystkim na uczestnictwie w warsztatach strategicznych, głosowaniu online nad elementami wizji oraz nad celami strategicznymi.

- Kluczowy element opracowywania Strategii Rozwoju OMW stanowiło przeprowadzenie 19 warsztatów strategicznych, których celem było wypracowanie wizji rozwoju OMW oraz wstępnych celów strategicznych. W 15 sesjach warsztatowych udział wzięły równocześnie grupy interesariuszy reprezentujących różne środowiska, co zapewniło wymianę opinii i dyskusję nad oczekiwaniami wobec Strategii, a także pozwoliło na przeprowadzenie głosowań kierujących prace nad dokumentem. Pozostałe warsztaty były dedykowane wybranym grupom interesariuszy (biznes, NGO)
- Równolegle do prowadzonych warsztatów strategicznych uruchomione zostało narzędzie do głosowania nad opcjami strategicznymi, udostępnione na stronie internetowej www.omw.um.warszawa.pl. Umożliwienie głosowania poszczególnych opcji strategicznych przez szerokie grono respondentów stanowiło kolejne narzędzie pozwalające na gromadzenie i uwzględnienie w pracach nad strategią opinii różnych grup interesariuszy
- W celu pozyskania szczegółowych informacji od przedstawicieli JST odpowiedzialnych za kształtowanie polityki w zakresie rozwoju OMW oraz potwierdzenie założeń dotyczących projektowanych kierunków działań, wykorzystywano wywiady pogłębione z wybranymi respondentami, a wstępnie zdefiniowane kierunki rozwoju podlegały konsultacjom z ekspertami dziedzinowymi w formie paneli ekspertów
- Pierwsza wersja dokumentu strategii została umieszczona na stronie www dedykowanej projektowi oraz na stronie www.stacja-konsultacja.pl wraz z formularzem umożliwiającym zgłaszanie uwag. Dodatkowo, do wszystkich instytucji współpracujących w ramach sieci kaskadowej, została przesłana informacja o rozpoczęciu procesu konsultacji społecznych wraz z umieszczonym linkiem do strony dedykowanej projektowi. Informacja o konsultacjach społecznych pojawiła się także w prasie regionalnej na terenie OMW. Pozwoliło to w szerszym zakresie uwzględnić opinie mieszkańców OMW

Metodyka opracowania Strategii

Przeanalizowane kluczowe dokumenty

Prace nad formułowaniem niniejszej Strategii zostały poprzedzone wykonaniem analiz w odniesieniu do kluczowych dokumentów o charakterze strategicznym, odnoszących się czy to do obszaru OMW, czy poszczególnych gmin. Na podstawie poniżej wskazanych dokumentów oraz doświadczenia Deloitte przy realizacji analogicznych projektów, wyodrębniono sześć obszarów strategicznych, wokół których zbudowano zarówno część diagnostyczną Strategii, jak i sformułowano cele strategiczne i operacyjne. Wśród dokumentów można wymienić między innymi:

- ➔ Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy - dokument powstały w ramach projektu PROM
- ➔ Strategia Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014 - 2020+
- ➔ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze
- ➔ Strategia rozwoju Miasta Stołecznego Warszawy do 2020 roku
- ➔ Strategie rozwoju pozostałych jednostek samorządu terytorialnego tworzących OMW
- ➔ Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2020 (aktualizacja)
- ➔ Regionalna Strategia Innowacji dla Mazowsza 2007-2015
- ➔ Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
- ➔ Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie
- ➔ Krajowa Polityka Miejska (projekt, wersja I)
- ➔ Strategia Rozwoju Polski Centralnej 2020 z perspektywą 2030
- ➔ Obszar Metropolitalny Warszawy (opracowania Urzędu Stat. w Warszawie z lat 2008, 2011-2015)

Schemat 3: Obszary strategiczne

Diagnoza strategiczna

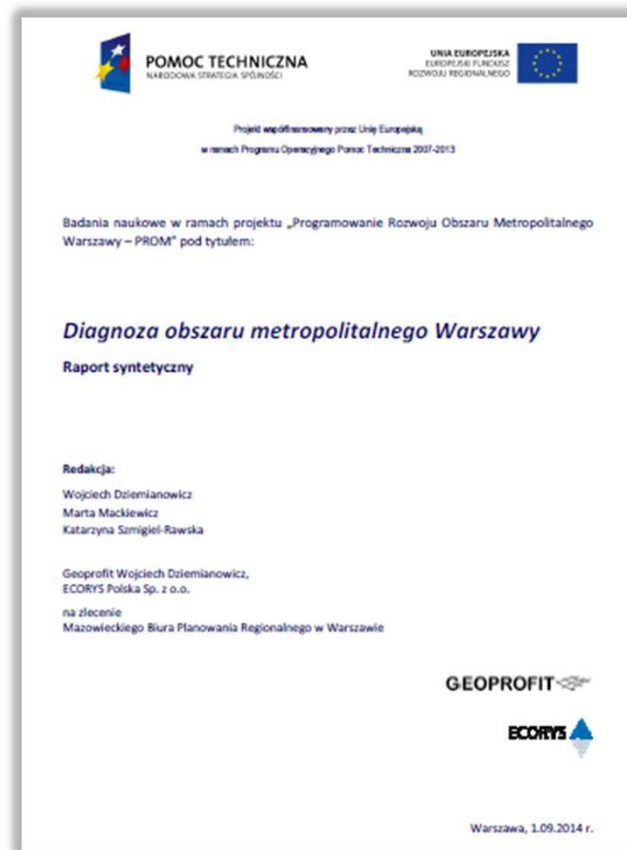

Diagnoza OMW Wprowadzenie

Zaprezentowana w dalszej części dokumentu diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy, opiera się w głównej mierze na dokumencie wskazanym do wykorzystania przez Zamawiającego, zatytułowanym „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, opracowanym przez firmy Geoprofit Wojciech Dziemianowicz oraz Ecorys Polska sp. z o.o. (Raport syntetyczny prezentujący diagnozę OMW jest dostępny na stronie internetowej Programowania Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy (www.omw.um.warszawa.pl)). Konsultanci firmy Deloitte nie przeprowadzali zatem pełnej, pogłębionej analizy diagnostycznej obszaru, a jedynie koncentrowali na wykorzystaniu już opracowanych materiałów. Nie zmienia to faktu, że pewne dane, obserwacje zostały ponownie zweryfikowane i jeśli to było niezbędne część analiz została uzupełniona lub opracowana na nowo (np. dot. szkolnictwa zawodowego, przestępczości). Prezentowana w niniejszej Strategii część diagnostyczna, została przedstawiona ponadto w nieco odmiennym układzie niż w dokumencie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy [...]”. Dodatkowo, została ona też maksymalnie skrócona i skompresowana do wskazania najważniejszych potencjałów rozwojowych oraz obszarów wymagających interwencji, mających bezpośrednie przełożenie na sformułowaną misję, wizję oraz cele strategiczne.

Oprócz powyższego dokumentu wykorzystane zostały także raporty z cyklu „Obszar Metropolitalny Warszawy” Urzędu Statystycznego w Warszawie, które są aktualizowane co roku, dane pochodzące z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, a także wnioski płynące z powyższych opracowań.

Jak już sygnalizowano, w pracach nad Strategią Rozwoju OMW zostały uwzględnione również wnioski i spostrzeżenia uczestników warsztatów strategicznych.

Gospodarka, przemysł i rolnictwo

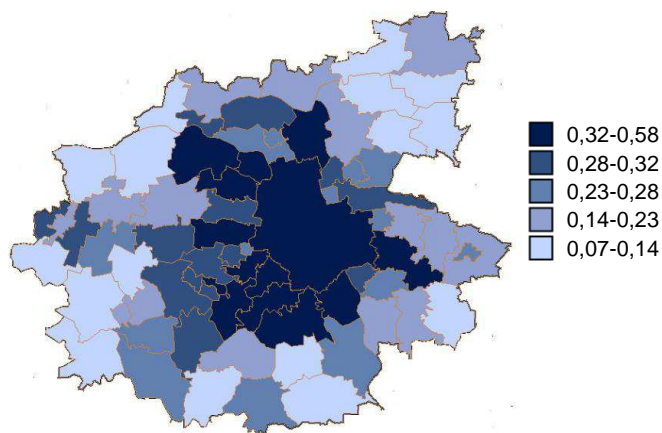
Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Podstawowe wskaźniki

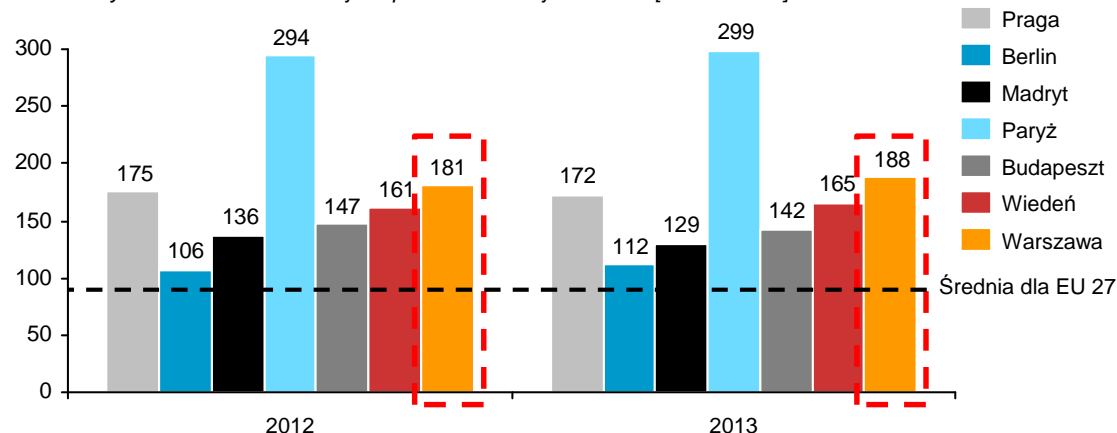
PKB per capita jest ponad 2 razy wyższy w OMW i prawie 4 razy wyższy w Warszawie niż średnia krajowa

- ➡ Obszar metropolitalny Warszawy jest mocno zróżnicowany pod względem potencjału gospodarczego. Najlepiej rozwinięte rejony to m.st. Warszawa oraz gminy otaczające. Gminy o zdecydowanie najniższym potencjale gospodarczym to w większości gminy spoza obszaru realizacji instrumentu Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych
- ➡ Udział OMW w tworzeniu krajowego PKB jest wysoki, ale mocno zróżnicowany terenowo. Południowo-zachodnie części obszaru generują większy udział w krajowym PKB niż części północno-wschodnie. Najniższy udział wykazują 3 JST z podregionu ostrołęcko-siedleckiego
- ➡ Niektóre z gmin OMW charakteryzują się znacznym spadkiem poziomu rozwoju gospodarczego. W okresie 2007-2013 największy spadek nastąpił w gminach Tarczyn, Kołbiel, Nowa Sucha i Grójec (powyżej 15%)

Mapa 2: Syntetyczny wskaźnik potencjału gospodarczego w 2013 r.

Wykres 1: PKB w NUTS 3 jako procent średniej dla EU 27 [EU 27 = 100]

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”*, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

* Wskaźnik oparty o analizę szeregu zmiennych opisanych szczegółowo w diagnozie

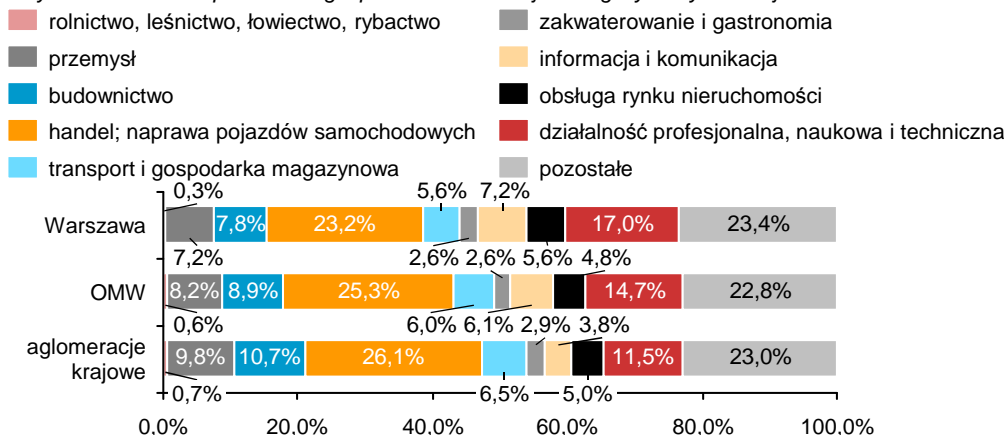
Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Struktura gospodarki

OMW charakteryzuje się dobrze rozwiniętymi i konkurencyjnymi sektorami np. media, handel i transport, turystyka, usługi techniczne, przemysł chemiczny i farmaceutyczny, finanse, sektor B+R+ITC

- ➔ Obszar metropolitalny Warszawy (w szczególności m.st. Warszawa) charakteryzuje się dużym udziałem podmiotów z sektora naukowego i technicznego oraz działalności profesjonalnej
- ➔ Branże tekstylne, metalowe i mechaniczne, będące lokalną specjalizacją niektórych gmin OMW (głównie tych na wschód od Warszawy) popadły w recesję i nie stanowią już potencjału rozwojowego dla obszaru
- ➔ W woj. mazowieckim znajduje się 25 inicjatyw klastrowych, spośród których 23 zlokalizowane są na obszarze OMW (22 w Warszawie)
- ➔ Najbardziej rozwinięte rolnictwo i sadownictwo znajduje się w południowej oraz zachodniej części OMW

Wykres 2: Struktura podmiotów gospodarki narodowej według wybranych sekcji w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z BDL oraz „Diagnozy obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport syntetyczny”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030

Tabela 1: Mazowieckie inicjatywy klastrowe o największej sile oddziaływania na konkurencyjność regionu

Nazwa	Branża	Ocena	Członkowie z OMW/ogółem
Optoklaster - Mazowiecki Klaster Innowacyjnych Tech. Fotonicznych	optyczna	4,0	24/24
Mazowiecki Klaster ICT	ICT	3,5	57/63
Alternatywny Klaster Informatyczny	ICT	3,1	b.d.
Creative Communication Cluster	kreatywna	2,6	23/26
Mazowiecki Klaster Peptydowy	medyczna	2,6	7/7
Alice-Med.	medyczna	2,5	21/24
Mazowiecki Klaster Druku i Reklamy „Kolorowa Kotlina”	poligraficzna	2,4	b.d.
Mazowiecki Klaster Efektywności Energetycznej i OZE	energetyczna	2,4	b.d.
Mazowiecki Klaster Lotniczy Aviation Mazovia	lotnicza	2,4	28/30

* średnia ocen z analizy 12 zmiennych charakteryzujących klastry (np. liczba podmiotów, liczba zatrudnionych w działalności B+R w rdzeniu, poziom nieformalnej wymiany wiedzy i informacji między członkami klastra)

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport syntetyczny”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

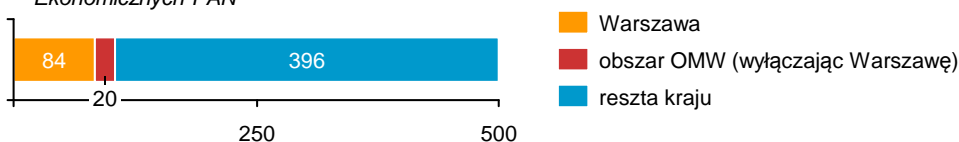
Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Potencjał naukowo-badawczy

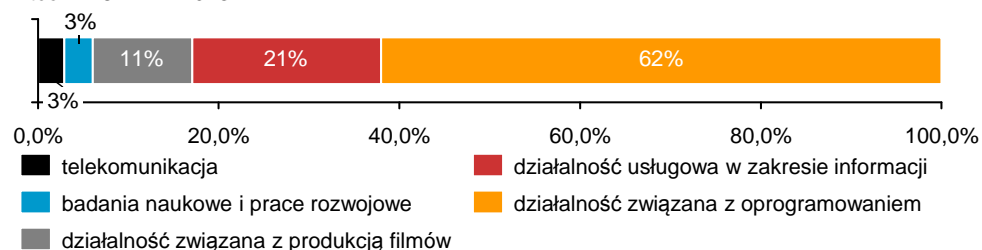
OMW posiada wysoki potencjał naukowo-badawczy, który nie jest wykorzystywany w optymalnym stopniu

- OMW charakteryzuje się stosunkowo wysokim udziałem podmiotów z sektora innowacyjnego (ponad 20% najbardziej innowacyjnych firm w Polsce według rankingu Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN znajduje się na terenie OMW)
- Na obszarze metropolitalnym Warszawy znajduje się blisko 300 jednostek naukowo-badawczych, spośród których kilkanaście mieści się poza Warszawą. OMW nie posiada własnego parku technologicznego
- W sektorze publicznym potencjał naukowy obszaru nie był do tej pory w pełni wykorzystywany, co wynika głównie z braku wykształconych mechanizmów współpracy
- Oficjalna kooperacja pomiędzy jednostkami naukowo-badawczymi, a środowiskiem biznesu występuje rzadko. Najczęściej kontakt pomiędzy tymi dwoma środowiskami jest niesformalizowany i działa na zasadzie nawiązywania osobistych relacji pomiędzy przedstawicielami środowisk

Wykres 3: Lokalizacja 500 najbardziej innowacyjnych firm w Polsce (ranking Instytutu Nauk Ekonomicznych PAN)

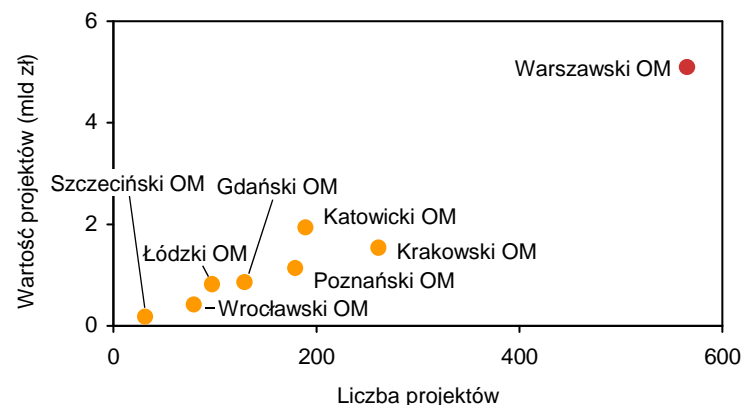
Wykres 4: Struktura nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w usługach high-tech w OMW w 2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030

Wykres 5: Liczba i wartość projektów proinnowacyjnych biznesu w podziale na obszary metropolitalne

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

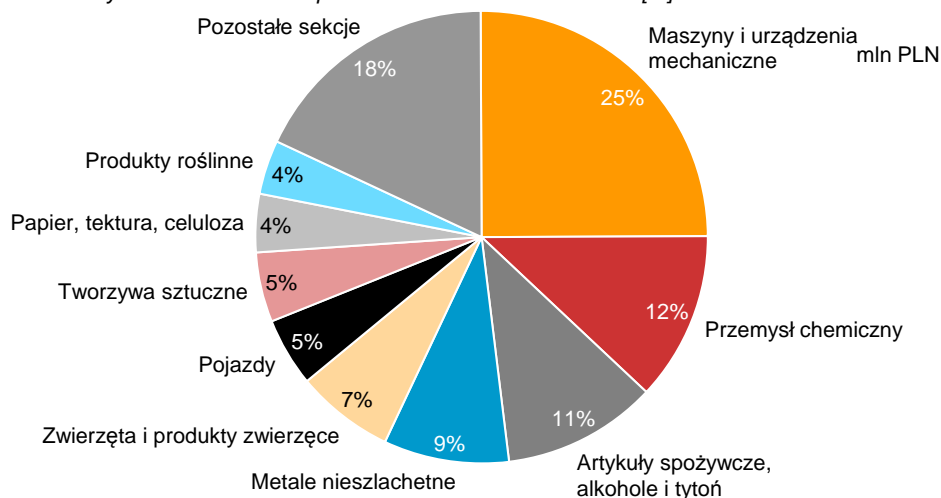
Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Import i eksport

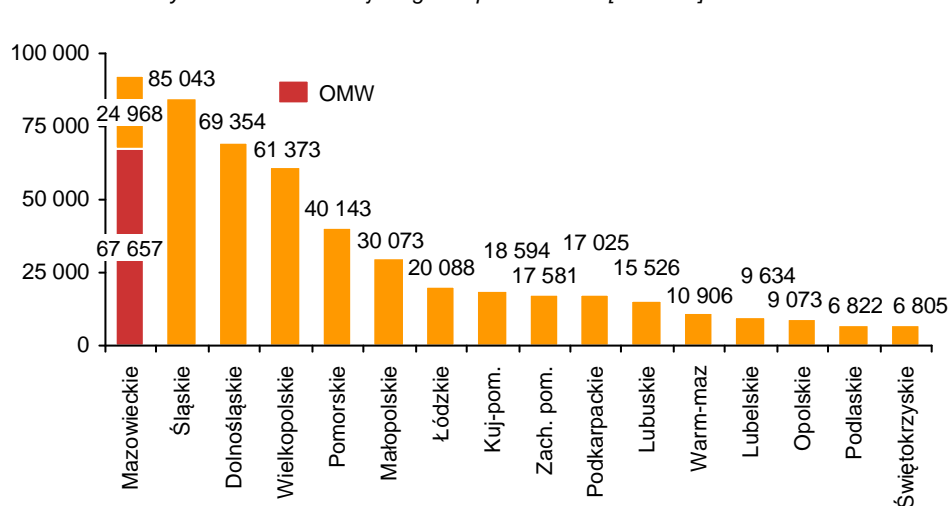
OMW generuje prawie 75% wartości eksportu woj. mazowieckiego

- Obszar OMW generuje większość eksportu woj. mazowieckiego (prawie 75% wartości) oraz jest jednym z głównych regionów eksportowych w skali kraju (ok. 11% całkowitej wartości). Import stanowi aż 30% udziału w wartości krajowej
- Dalszy rozwój i ukierunkowanie produkcji na eksport jest jednym z kluczowych zamierzeń Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 r.
- Do głównych działów eksportu należą m.in. urządzenia mechaniczne, przemysł chemiczny oraz artykuły spożywcze, alkohol i tytoń
- Duży udział w eksporcie krajowym OMW mają również produkty farmaceutyczne (31% wartości eksportu krajowego). Struktura importu OMW nie różni się znacząco od struktury krajowej

Wykres 6: Struktura eksportu OMW w okresie 2007-2013 [%]

Wykres 7: Wartość krajowego eksportu w 2012 [mln PLN]

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

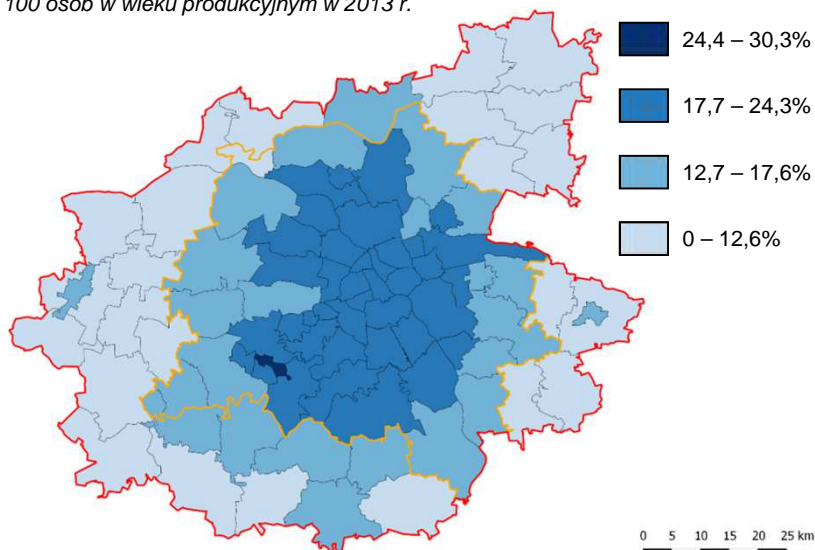
Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Inwestycje oraz przedsiębiorczość

Warszawa odnosi szereg sukcesów w skali kraju w obszarze przyciągania inwestorów zagranicznych

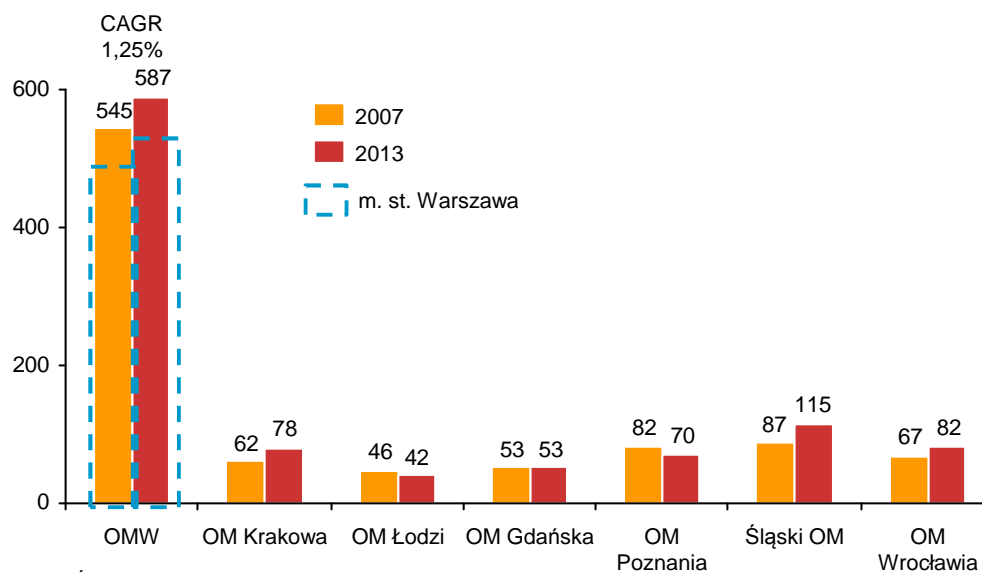
- ➔ Czynnikiem stymulującym przedsiębiorczość na terenie OMW jest dobrze rozwinięte środowisko biznesowe, co wpływa na dostępność partnerów, klientów, podwykonawców itp. Czynnikiem hamującym są wysokie stawki podatków lokalnych
- ➔ Województwo mazowieckie skupia najwięcej podmiotów z sektorów kreatywnych i odnotowuje najwyższy udział klasy kreatywnej wśród wszystkich województw

Mapa 3: Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2013 r.

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Wykres 8: Liczba największych firm zagranicznych zlokalizowanych na danym obszarze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

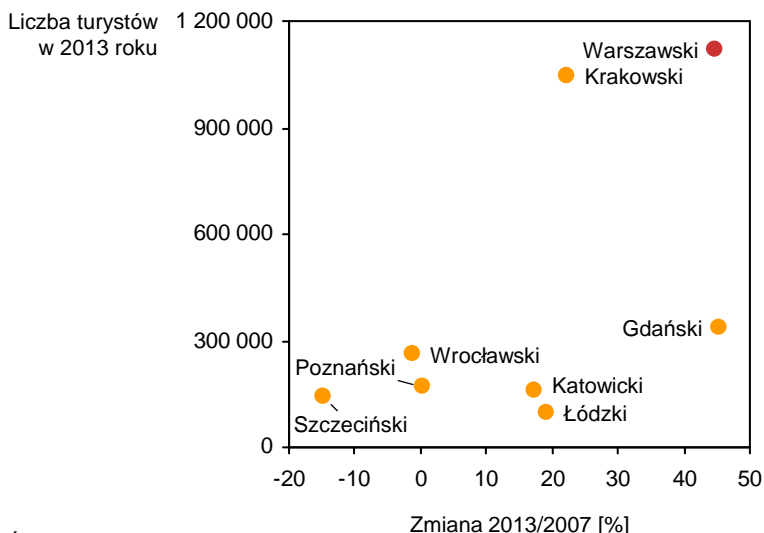
Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Turystyka

OMW jest chętnie wybieranym kierunkiem turystycznym w skali kraju. Warszawa wypada jednak słabiej w porównaniach z innymi dużymi europejskimi stolicami

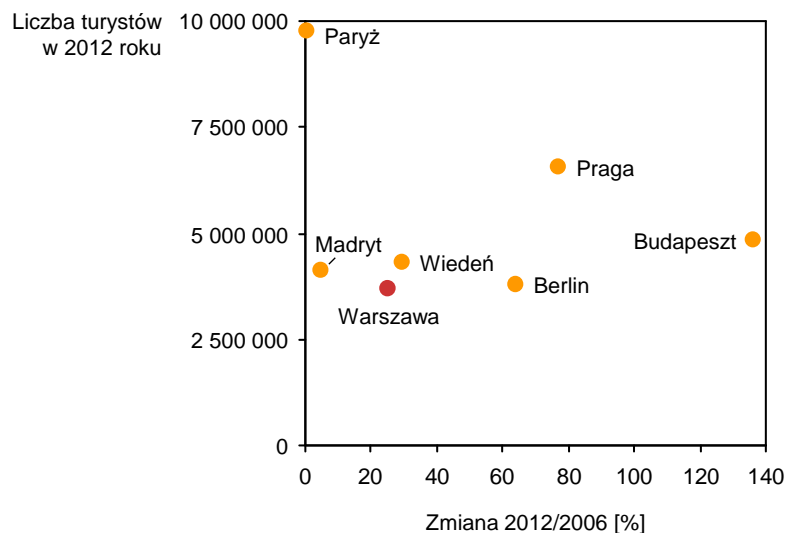
- ➔ Obszary metropolitalne Warszawy i Krakowa były najchętniej odwiedzanymi w Polsce w 2013 roku przez obcokrajowców, ale ruch w OMW rósł znacznie szybciej przez ostatnie lata
- ➔ Porównanie międzynarodowe nie wypada już tak korzystnie. Warszawę w 2012 roku odwiedziło najmniej turystów ze wszystkich porównywanych (na wykresie 10) miast, aczkolwiek na uwagę zasługuje fakt, że liczba ta jest zbliżona do takich miast jak Berlin, Wiedeń czy Madryt. Tempo wzrostu przyjazdów turystów zagranicznych także nie wypada dobrze w porównaniu z wybranymi stolicami europejskimi – tutaj prym wiedzie Budapeszt z przyrostem na poziomie 136% w okresie 2006-2012

Wykres 9: Liczba i zmiana liczby turystów zagranicznych korzystających z noclegów na terenie wybranych obszarów metropolitalnych w latach 2007 i 2013

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Wykres 10: Liczba i zmiana liczby turystów zagranicznych w wybranych miastach europejskich w latach 2007 i 2013

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014
Warszawa, 27.03.2015 r.

Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Kluczowe obserwacje i wnioski

OMW posiada bardzo wysoki potencjał gospodarczy, ale jest on nierównomiernie rozłożony na obszarze

- 1 OMW charakteryzuje się wysokim potencjałem gospodarczym w skali kraju, aczkolwiek potencjał gmin spoza obszaru ZIT (zlokalizowanego na terenie OMW) jest wyraźnie niższy
- 2 Struktura gospodarki OMW w większym stopniu niż struktura krajowa opiera się na usługach wyższych oraz sektorach innowacyjnych
- 3 Obszar posiada bardzo wysoki potencjał naukowo-badawczy w skali kraju, jednak nie jest on należycie wykorzystywany (np. występuje mała liczba umów pomiędzy środowiskiem biznesu i nauki). Rekomendowane jest ustrukturyzowanie procesów współpracy pomiędzy sektorami
- 4 Biorąc pod uwagę jedną z głównych wytycznych Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego, OMW powinien skupić się na produkcji eksportowej
- 5 Skala inwestycji zagranicznych na terenie OMW (a w szczególności Warszawy) jest nieporównywalna z żadnym innym obszarem na terenie kraju. Warszawa skupia dobrze rozwinięte środowisko biznesowe, co zwiększa jakość prowadzenia działalności gospodarczej. Na terenie OMW cały czas istnieje jednak niewykorzystany potencjał w zakresie przyciągania nowych inwestycji, szczególnie w zakresie firm produkcyjnych
- 6 Warszawa jest chętnie wybieranym kierunkiem turystycznym w skali kraju
- 7 Rolnictwo jest specjalizacją tylko kilku gmin z obszaru metropolitalnego Warszawy, zauważalna jest duża rola sadownictwa, szczególnie w południowych i zachodnich gminach

Demografia i społeczeństwo

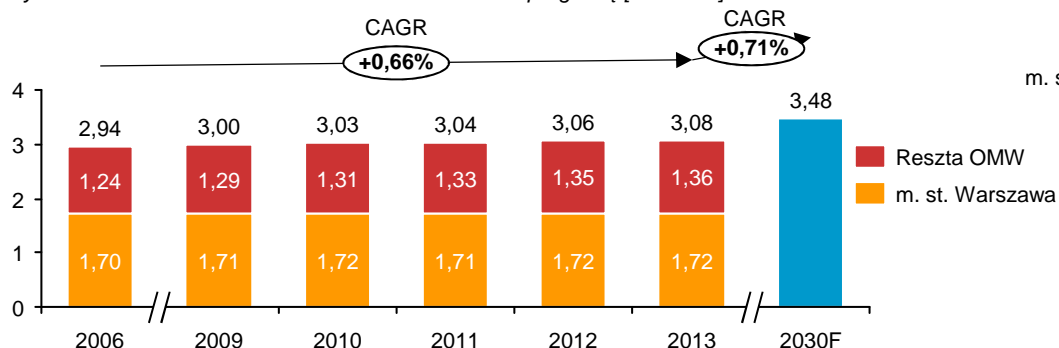
Demografia i społeczeństwo

Liczba i struktura ludności

OMW ma największy potencjał ludnościowy w porównaniu do innych głównych obszarów w Polsce. Wykazuje również pozytywną dynamikę wzrostu ludności

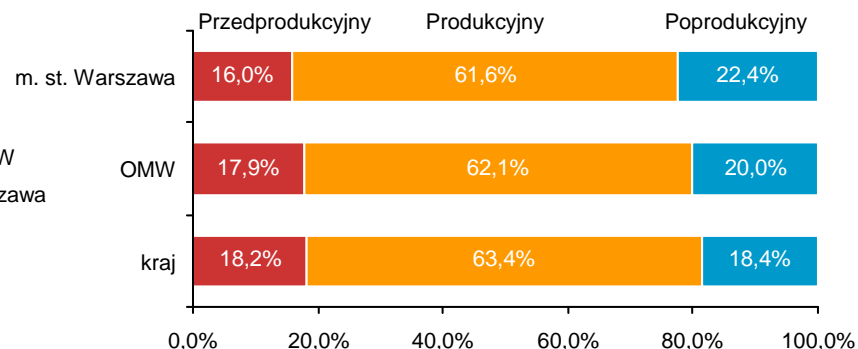
- ➔ Obszar metropolitalny Warszawy charakteryzuje się największą liczbą ludności spośród wszystkich obszarów metropolitalnych w Polsce. Liczba ta ciągle rośnie średnio o ok. 1% rocznie
- ➔ OMW cechuje również najwyższy (w porównaniu z innymi metropoliami krajowymi jak i całym województwem mazowieckim) wskaźnik dynamiki wzrostu ludności
- ➔ Warszawa, obok Krakowa, to jedyne miasto wojewódzkie w Polsce charakteryzujące się przyrostem mieszkańców w ciągu ostatniej dekady. Jest to jednak przyrost mniejszy niż w metropoliach europejskich (Praga, Berlin, Paryż, Madryt, Budapeszt, Wiedeń)
- ➔ Udział osób w wieku produkcyjnym w OMW różni się niewiele od wskaźników krajowych. W m.st. Warszawie liczba osób w wieku poprodukcyjnym jest wyraźnie wyższa niż średnia krajowa

Wykres 11: Liczba ludności na obszarze OMW wraz z prognozą [mln osób]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Obszar metropolitalny Warszawy”, Urząd statystyczny w Warszawie, Warszawa 2008-2015

Wykres 12: Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Obszar metropolitalny Warszawy 2013”, Urząd statystyczny w Warszawie, Warszawa 2015 oraz inne dane GUS (BDL)

Warszawa, 27.03.2015 r.

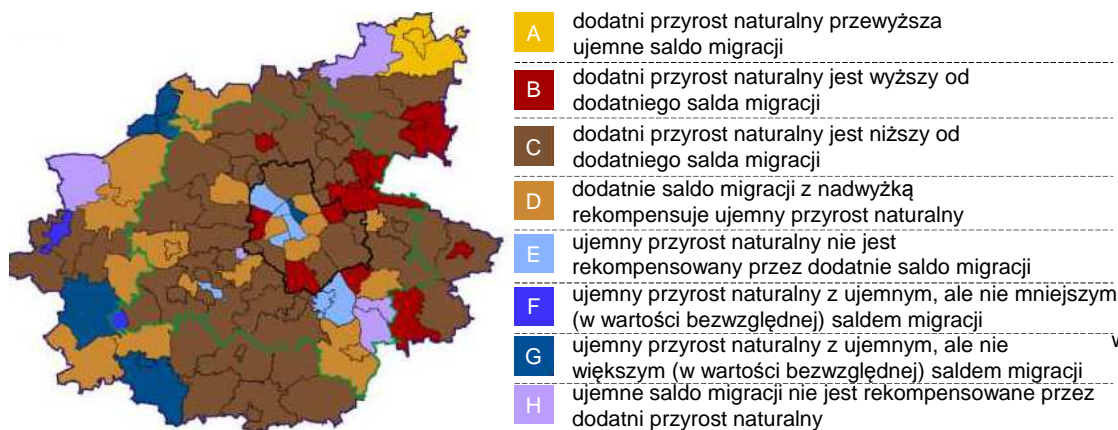
Demografia i społeczeństwo

Trendy demograficzne i migracja ludności

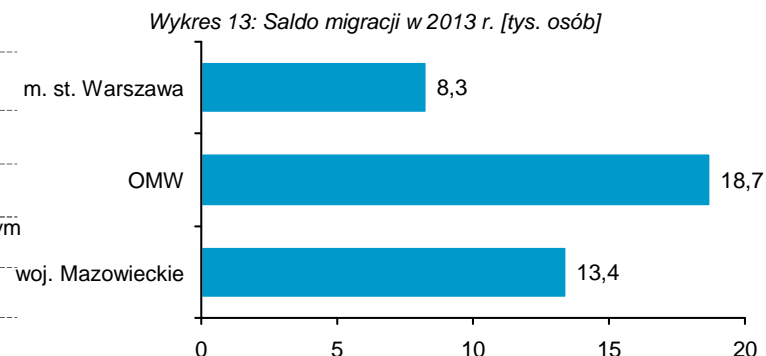
OMW charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem napływu ludności spośród wszystkich obszarów metropolitalnych w Polsce

- Najwyższe wskaźniki napływu i najniższe odpływu w całym OMW mają następujące dzielnice Warszawy: Białołęka, Ursus i Wilanów. Poza Warszawą wskaźnik napływu jest wysoki dla gmin leżących blisko stolicy, szczególnie tych na północ (np. Jabłonna), południe (np. Piaseczno) i zachód (np. Ożarów Mazowiecki)
- W latach 2007 – 2013 na obszarze metropolitalnym Warszawy osiedlało się rocznie ok. 900 – 1000 osób z zagranicy. Jest to największa wartość spośród wszystkich obszarów metropolitalnych w Polsce. W 2013 r. 72% tej liczby osiedliło się na terenie Warszawy.
- W porównaniu do wybranych stolic europejskich wskaźnik migracji zagranicznej dla Warszawy jest bardzo niski. Dla porównania dla roku 2011 wyniósł on 805 osób dla Warszawy vs 158 864 osób dla Berlina, 43 610 dla Wiednia, 28 291 dla Pragi i 41 047 dla Madrytu

Mapa 4: Typologia demograficzna gmin OMW w 2013 r., podział według typologii Webba

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport syntetyczny”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Obszar metropolitalny Warszawy w 2013 r.”, Urząd statystyczny w Warszawie, Warszawa 2015

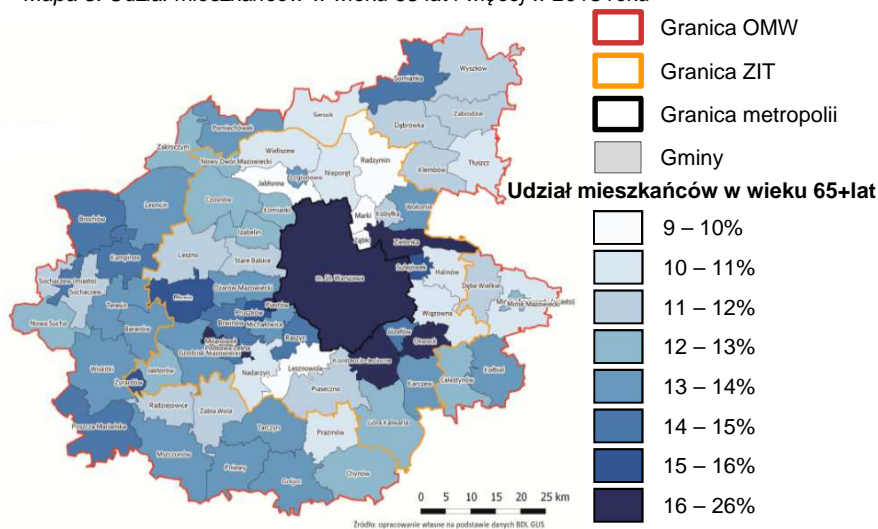
Demografia i społeczeństwo

Starzenie się społeczeństwa

Obszar m. st. Warszawy charakteryzuje się wysokim wskaźnikiem udziału osób w wieku 65+ lat

- Wskaźnik udziału osób w wieku 65+ w całości populacji w 2013 r. wyniósł 16,1% dla OMW, natomiast dla stolicy udział ten jest znacząco większy – 18,3%. Stawia to Warszawę na 3 miejscu pod tym względem wśród Polskich metropolii (Łódź – 19,3%, Katowice – 18,4%). Warto również zaznaczyć, że wskaźnik ten był podobny do odnotowanego w Pradze oraz niższy niż w Madrycie i Berlinie
- Wskaźnik udziału osób w wieku poprodukcyjnym w całkowitej strukturze społeczeństwa jest wyraźnie wyższy dla m.st. Warszawy niż dla Polski ogółem. Wzrost udziału tej grupy wiekowej jest podobny dla wszystkich 3 porównywanych poziomów terytorialnych (m.st. Warszawy, OMW i kraju)

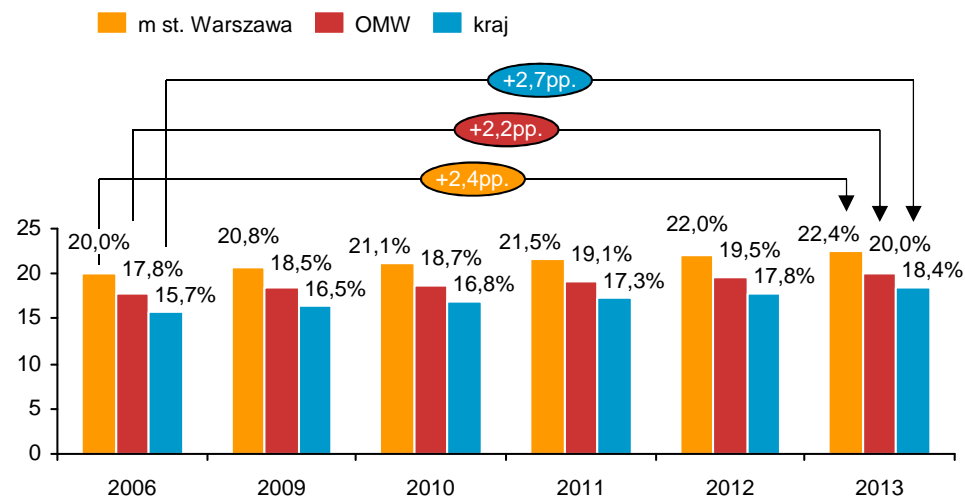
Mapa 5: Udział mieszkańców w wieku 65 lat i więcej w 2013 roku

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030

Wykres 14: Udział osób w wieku poprodukcyjnym w całości populacji [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Obszar metropolitalny Warszawy w 2013 r.”, Urząd statystyczny w Warszawie, Warszawa 2015 oraz inne dane GUS (BDL)

24

Warszawa, 27.03.2015 r.

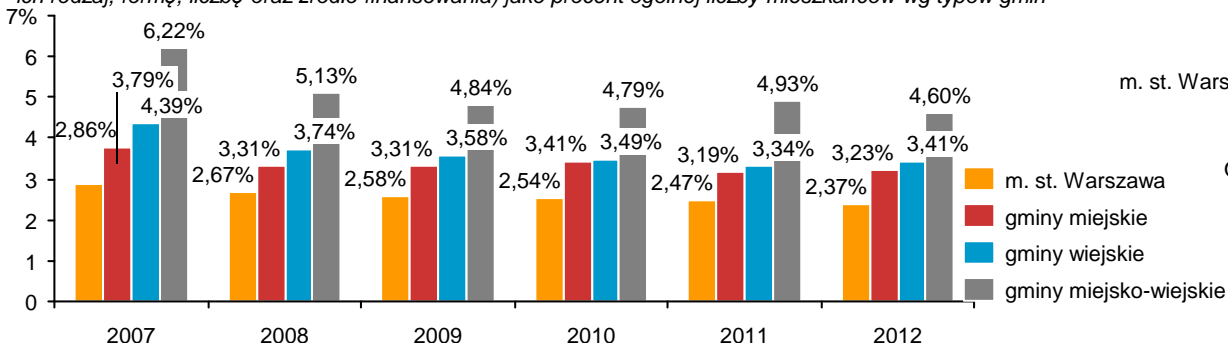
Demografia i społeczeństwo

Rynek pracy oraz wykluczenie społeczne

Warszawa, pomimo wysokiej chłonności rynku pracy, charakteryzuje się wysokim udziałem osób z wyższym wykształceniem w ogólnej liczbie bezrobotnych

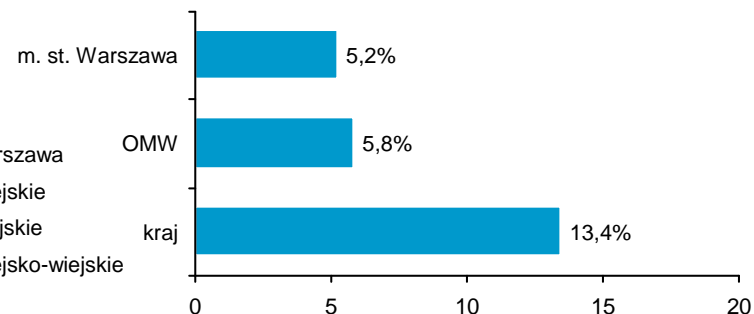
- Najwięcej osób objętych programami pomocy społecznej znajduje się na obszarach gmin miejsko-wiejskich, z kolei najmniejszy odsetek zamieszkuje Warszawę. Wartości te systematycznie spadały (w okresie 2007-2012)
- Wydatki gmin na walkę z ubóstwem i wykluczeniem społecznym są uporządkowane według reguł centralnych, a nie lokalnych. Powoduje to brak koordynacji i współpracy pomiędzy gminami i nie służy budowaniu pozytywnej atmosfery współpracy
- Wskaźnik udziału bezrobotnych z wykształceniem wyższym w ogólnej liczbie bezrobotnych w Warszawie jest dwukrotnie wyższy niż w powiatach pozostałej części OMW i wynosi 26% (2013 r.). Warszawa charakteryzuje się bardzo wysokim odsetkiem osób uzyskujących dyplom wyższych uczelni oraz niedopasowaniem wykształcenia absolwentów do wymagań rynku pracy. Podobnie jak w pozostałych metropoliach Polski, najciężej pracę znaleźć po kierunkach humanistycznych i społecznych
- Stopa bezrobocia rejestrowanego na obszarze OMW jest o wiele niższa niż wskaźnik dla Polski, ale należy pamiętać że do wskaźnika ogólnokrajowego wliczają się również tereny spoza obszarów metropolitalnych charakteryzujące się mniejszą liczbą miejsc pracy

Wykres 15: Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych OPS ogółem (bez względu na ich rodzaj, formę, liczbę oraz źródło finansowania) jako procent ogólnej liczby mieszkańców wg typów gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Wykres 16: Stopa bezrobocia rejestrowanego w 2013 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Obszar metropolitalny Warszawy 2013”, Urząd statystyczny w Warszawie, Warszawa 2015 oraz inne dane GUS (BDL)

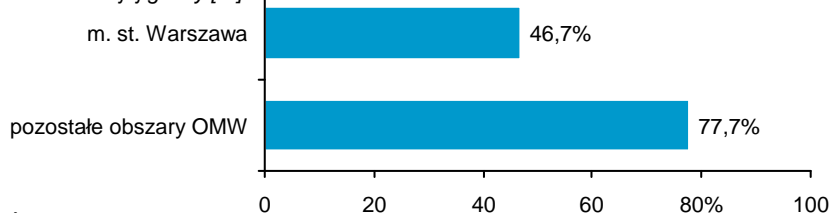
Demografia i społeczeństwo

Przestępczość i poczucie bezpieczeństwa

Mieszkańcy Warszawy nie czują się wystarczająco bezpiecznie, pomimo faktu iż wskaźniki przestępczości nie są bardzo wysokie dla stolicy

- ➔ Ponad 60% respondentów stwierdza, że na terenie swojej gminy czuje się bezpiecznie, zaś ponad 38% jest przeciwnego zdania. Istnieją jednak spore różnice opinii, ze względu na miejsce zamieszkania respondentów. Wśród mieszkańców Warszawy jedynie 46,7% czuje się bezpiecznie w swoim mieście, zaś w przypadku pozostałych obszarów OMW odsetek ten rośnie aż do 77,7%
- ➔ Spośród osób, które nie czują się bezpiecznie, ponad połowa (52%) wskazuje, że obawia się zachepek i bójek. Kolejne 40% najbardziej boi się kradzieży i włamania, zaś na następnych miejscach znajdują się wypadki drogowe, przemoc oraz inne przestępstwa
- ➔ Rzeczywista liczba przestępstw w woj. mazowieckim jest niższa niż średnia krajowa (w 2013 r. 26,31 / 1000 mieszkańców w OMW vs 27,63 / 1000 mieszkańców w Polsce). Dla m.st. Warszawy wskaźnik ten jest wyższy, ale należy pamiętać, że tereny miejskie zazwyczaj charakteryzują się wyższą liczbą zdarzeń przestępczych niż ten sam wskaźnik liczony dla całego regionu lub kraju. Pomimo tego Warszawa charakteryzuje się niższą przestępczością niż niektóre województwa (Dolnośląskie, Śląskie, Lubuskie)

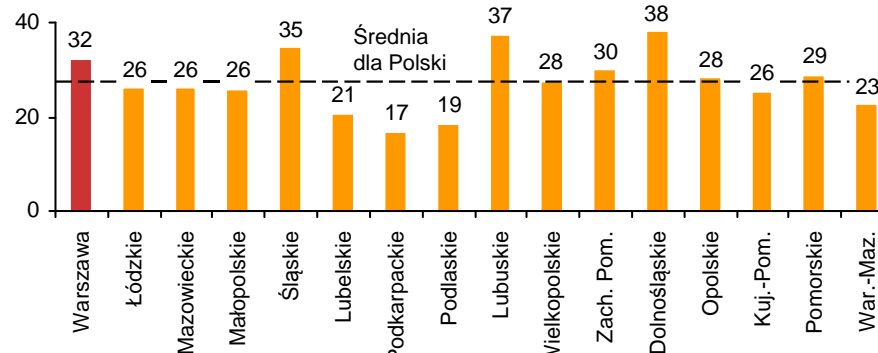
Wykres 17: Odsetek osób stwierdzających, że czuje się bezpiecznie na terenie swojej gminy [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport syntetyczny”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030

Wykres 18: Przestępstwa na 1000 mieszkańców w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

26

Warszawa, 27.03.2015 r.

Demografia i społeczeństwo

Kluczowe obserwacje i wnioski

Obszar metropolitalny Warszawy charakteryzuje się wysokim kapitałem ludzkim

- 1 Obszar metropolitalny Warszawy cechuje się bardzo wysokim w skali kraju potencjałem ludnościowym. Ciągły wzrost i jego dodatnia dynamika jest ważną determinantą rozwoju obszaru
- 2 Struktura demograficzna OMW jest podobna do tej krajowej, aczkolwiek w ostatnich latach obszar odnotował wzrost udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. Dla samej Warszawy ważną kwestią staje się zjawisko starzenia się społeczeństwa. Taka struktura demograficzna wymaga dedykowanych rozwiązań podczas procesu formułowania strategii rozwoju
- 3 Na terenie OMW najwyższym napływem i najniższym wypływem ludności charakteryzują się wybrane dzielnice Warszawy oraz gminy leżące na północ, południe i zachód stolicy. Migracje wewnętrzne dla obszaru metropolitalnego Warszawy przebiegają w większości zgodnie ze zjawiskiem „urban sprawl”, które ma znaczny wpływ na procesy rozwojowe całego obszaru. Najsilniejsza korelacja pomiędzy rosnącym potencjałem ludnościowym, a wzrostem potencjału gospodarczego, występuje na południowy zachód od Warszawy co pozwala podejrzewać, że tamtejsze gminy najlepiej wykorzystują trendy demograficzne
- 4 Migracja zagraniczna dla OMW jest wysoka w skali kraju, ale bardzo niska w porównaniu do wybranych stolic europejskich, co może świadczyć o niskiej atrakcyjności metropolii warszawskiej dla cudzoziemców
- 5 OMW posiada potencjał w postaci dużej liczby osób z wykształceniem wyższym. Niestety nie zawsze kierunek wykształcenia jest dopasowany do wymagań rynku pracy, co wpływa na wzrost bezrobocia
- 6 Spośród całego OMW najmniej bezpiecznie czują się osoby zamieszkujące stolicę

Transport i infrastruktura

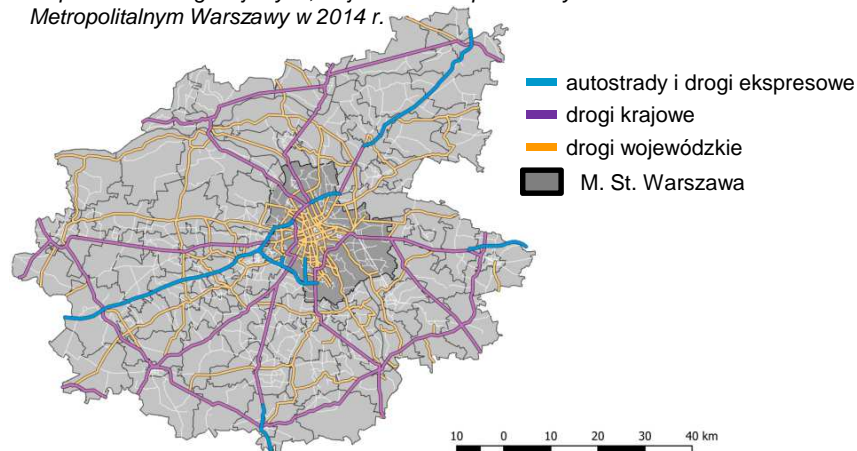
Transport i infrastruktura

Dostępność transportowa, drogi i kolej

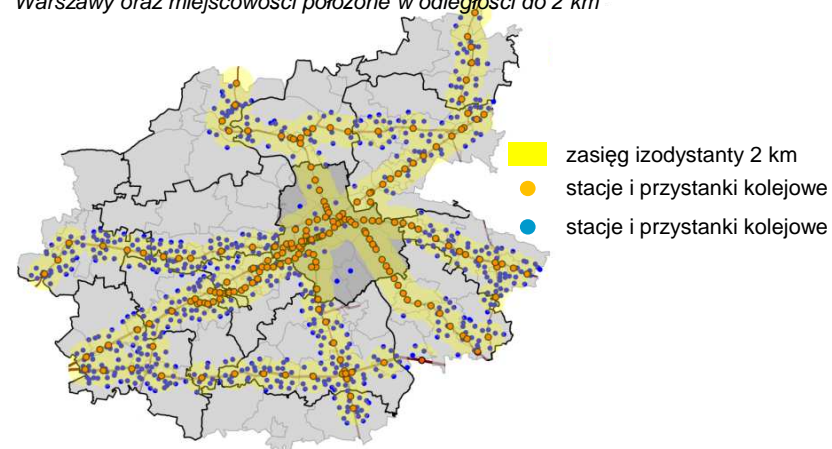
Dostępność komunikacyjna OMW w skali międzynarodowej jest wysoka, lecz rozwiązania stosowane na poziomie samego obszaru powinny być zoptymalizowane

- ➡ W 2014 r. w obszarze metropolitalnym Warszawy znajdowało się w sumie ok. 4535,58 km autostrad, dróg ekspresowych, krajowych, wojewódzkich i powiatowych, z czego w samej Warszawie ok. 1,3 tys. km (najwięcej na Mokotowie, Białołęce, w Śródmieściu i Wawrze). Południowo-wschodnia część OMW charakteryzuje się licznymi odcinkami dróg o obniżonej jakości. Brak jest pełnej obwodnicy Warszawy
- ➡ W OMW znajduje się w sumie ok. 200 czynnych stacji i przystanków kolejowych, z czego ok. 70 na terenie miasta stołecznego Warszawy. Jednym z kryteriów delimitacyjnych OMW była dostępność komunikacyjna, dlatego na całym obszarze nie występują gminy, skąd dojazd do centrum stolicy koleją zajmowałby więcej niż 90 minut
- ➡ Ze względu na rozwiniętą sieć połączeń komunikacyjnych lotniczych, kolejowych, a także autobusowych w ruchu międzynarodowym OMW jest najlepiej skomunikowanym obszarem w Polsce

Mapa 6: Sieć dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych w Obszarze Metropolitalnym Warszawy w 2014 r.

Mapa 7: Czynne stacje i przystanki kolejowe w Obszarze Metropolitalnym Warszawy oraz miejscowości położone w odległości do 2 km

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

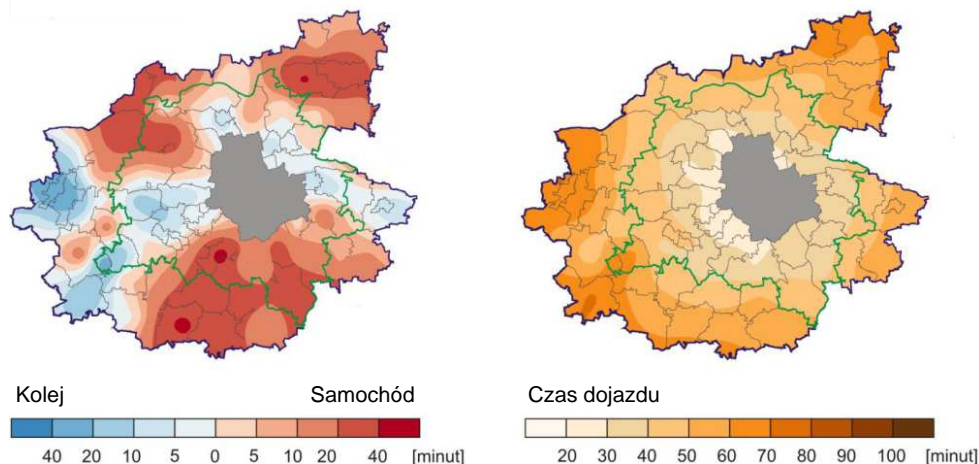
Transport i infrastruktura

Komunikacja publiczna

Metropolitalny system komunikacyjny jest jednym z elementów generujących największe przepływy pieniężne pomiędzy Warszawą i otaczającymi ją gminami, co wzbudza pewne kontrowersje w zakresie rozliczeń i jakości usług

- ➔ Na OMW funkcjonuje kilka typów przewoźników: ZTM wraz z przewoźnikami realizującymi zlecone usługi przewozowe, PKP Warszawska Kolej Dojazdowa Sp. z o.o., Koleje Mazowieckie – KM Sp. z o.o., Przedsiębiorstwa Komunikacji Samochodowej (mające różny status), przewoźnicy gminni i prywatni obsługujący w niewielkim zakresie gminy i miasta podwarszawskie i ich powiązania ze stolicą. Liczba ww. przewoźników systematycznie rośnie
- ➔ Gminy korzystające z warszawskiego transportu zbiorowego często negatywnie wypowiadają się na temat warunków oferowanych przez Warszawę / ZTM – ceny usługi, sposobu negocjowania umów i przekazywania informacji oraz braku stabilności systemu
- ➔ System komunikacji publicznej nie jest rozwiązany optymalnie. O ile w samej Warszawie komunikacja miejska działa na poziomie zadowalającym, o tyle na terenie OMW system nie jest zintegrowany. Na obszarze nie funkcjonuje bilet metropolitalny, a zasięg usług ZTM nie obejmuje wszystkich gmin obszaru. Z jednej strony dojazd koleją z dowolnego punktu na terenie OMW do centrum Warszawy nie przekracza 90 minut (mapa prawa), jednak z drugiej strony z wielu miejsc dojazd samochodem jest dużo bardziej korzystny czasowo (mapa lewa)

Mapa 8: Czas dojazdu samochodem do centrum Warszawy (mapa prawa) oraz różnica w czasie dojazdu na korzyść kolei i samochodu (mapa lewa) w Obszarze Metropolitalnym Warszawy

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

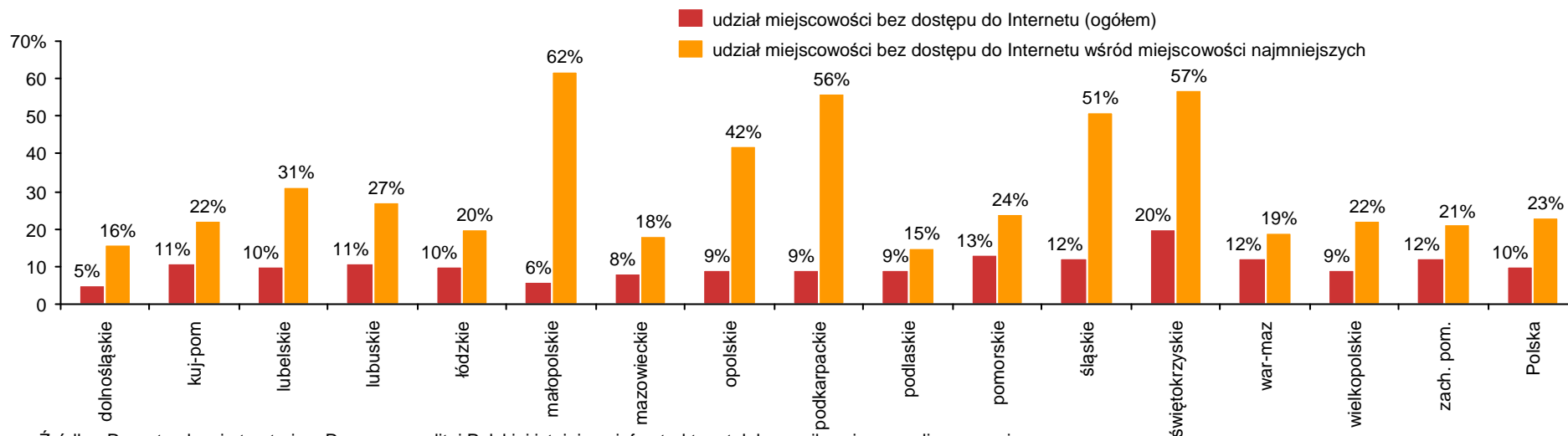
Transport i infrastruktura

Infrastruktura techniczna

OMW posiada dobrze rozwiniętą w skali kraju infrastrukturę telekomunikacyjną. Dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej jest gorszy niż średni poziom ogólnopolski

- ➔ Mazowsze należy do grona województw z wysokim odsetkiem gospodarstw domowych z dostępem do Internetu – 69,1% w 2013 roku, przy średniej krajowej 66,9% („Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków”, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz Centrum Rozwoju Zasobów Ludzkich, Warszawa 2014)
- ➔ Dane GUS wskazują, że dostępność sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie OMW nie jest zadowalająca, jedynie w pojedynczych przypadkach przekracza poziom ogólnopolski. Jedynie w przypadku kilku powiatów został osiągnięty poziom pokrycia 80% w przypadku wodociągów, natomiast w przypadku kanalizacji widać spore braki w dostępności sieci (przy odsetku krajowym wynoszącym 64,3%, niektóre powiaty – np. grójecki i sochaczewski – uzyskują wynik odpowiednio 37,2% i 43,8%)

Wykres 19: Procent miejscowości, w których żaden podmiot nie zadeklarował zasięgu sieci stacjonarnych i radiowych

Źródło: „Raport pokrycia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej istniejącą infrastrukturą telekomunikacyjną, zrealizowanymi w 2013 r. i planowanymi w 2014 r. inwestycjami oraz budynkami umożliwiającymi kolokację”, UKE, Warszawa 2014

Transport i infrastruktura

Kluczowe obserwacje i wnioski

OMW charakteryzuje się wysoką dostępnością komunikacyjną na poziomie międzynarodowym. Rozwiązania komunikacyjne na poziomie lokalnym wymagają zwiększonej uwagi w tym zakresie

- 1 Warszawa jest miejscem dostępnym w skali międzynarodowej dzięki sieci połączeń lotniczych, kolejowych, a także autobusowych
- 2 System komunikacji publicznej jest rozwiązany relatywnie dobrze na obszarze m. st. Warszawy, jednak biorąc pod uwagę cały obszar metropolitalny rozwiązania wymagają integracji, lepszego dopasowania do potrzeb mieszkańców w zakresie np. częstotliwości kursowania oraz pokrycia większej ilości terenów
- 3 OMW posiada dobrze rozwiniętą w skali kraju infrastrukturę telekomunikacyjną, jednak dostęp do sieci wodno-kanalizacyjnej jest niewystarczający jak na aglomerację europejskiej stolicy
- 4 Rozwój infrastruktury powinien być częścią planowania zagospodarowania przestrzennego (a nie działaniem reaktywnym) ze szczególnym uwzględnieniem procesów suburbanizacji

Przestrzeń, środowisko i energetyka

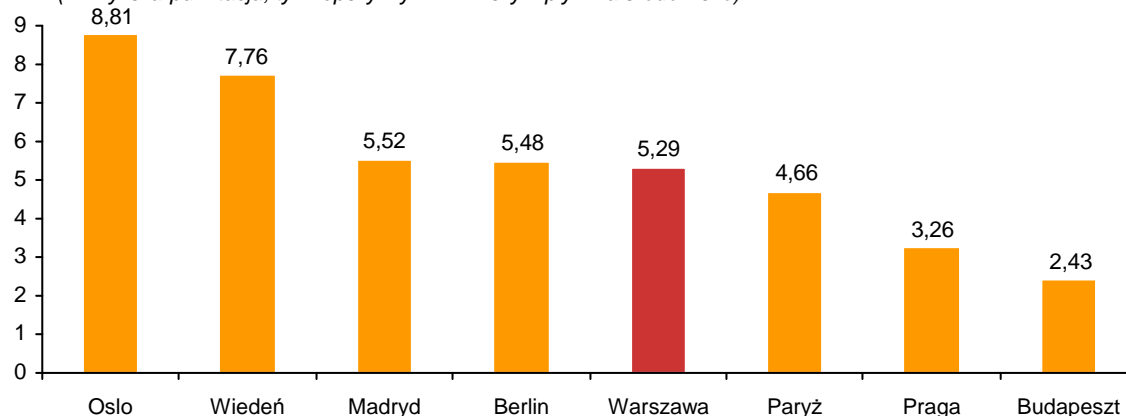
Przestrzeń, środowisko i energetyka

Energetyka

Warszawska sieć energetyczna cechuje się dobrymi wskaźnikami niezawodności

- ➔ Według rankingu Green City Index roczne zużycie energii per capita w Warszawie wynosi 49,81 GJ (średnia dla największych europejskich miast to 80,87), a udział energii odnawialnej w całej zużytej przez miasto energii to 7,12% (średnia dla największych europejskich miast to 7,30%). Miara syntetyczna dla Warszawy pod względem energii stawia ją na 14 miejscu (z 30 analizowanych miast europejskich)
- ➔ W 2013 roku na obszarze dystrybucji RWE Stoen (Warszawa i niektóre gminy sąsiadujące) wskaźnik SAIDI (przeciętny systemowy czas trwania przerwy długiej i bardzo długiej) był zdecydowanie najniższy spośród wszystkich dostawców energii
- ➔ W związku z prognozami przewidującymi wzrost zużycia energii elektrycznej RWE Stoen zainwestuje w rozwój warszawskiej sieci elektroenergetycznej 1 641,5 mln zł. Inwestycje mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i ciągłości dostaw energii. W planach inwestycyjnych RWE uwzględnia wprowadzanie nowoczesnych sieci Smart-Grid (inteligentna sieć energetyczna)

Wykres 20: Syntetyczny wskaźnik wpływu energetyki miasta na środowisko naturalne (im wyższa punktacja, tym lepszy wynik – niższy wpływ na środowisko)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu „European Green City Index”, Siemens, Monachium 2009

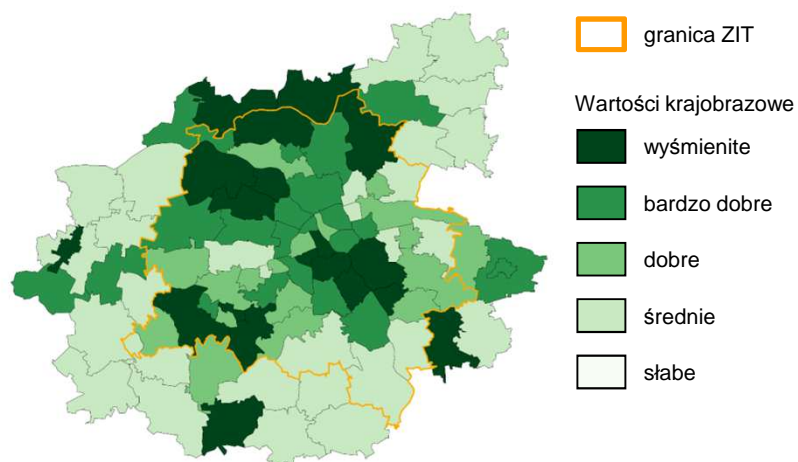
Przestrzeń, środowisko i energetyka

Zasoby przyrodnicze i ochrona środowiska

OMW posiada dużą ilość obszarów zielonych. Warszawa wypada umiarkowanie w porównaniu z największymi miastami europejskimi jeżeli chodzi o oddziaływanie na środowisko naturalne

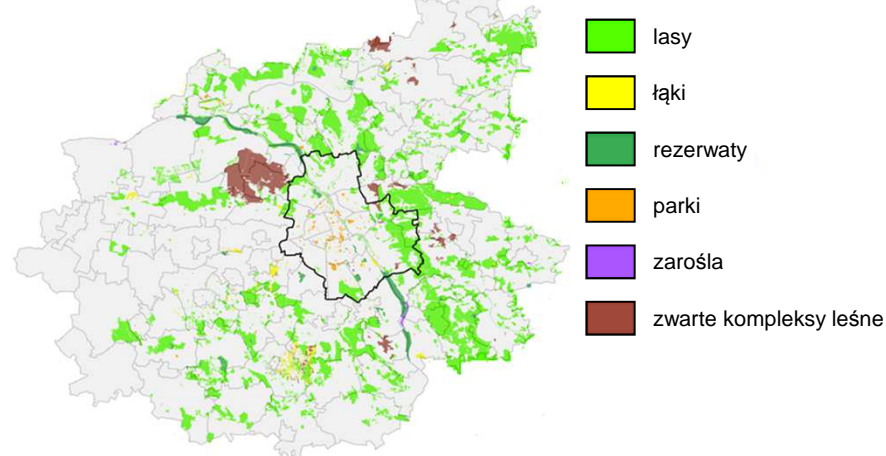
- Najwyżej ocenianymi przez mieszkańców obszarami pod względem jakości krajobrazu (sumaryczna ocena wszystkich wymiarów krajobrazu wyznaczonych na podstawie narzędzia opracowanego przez Browna i Raymonda, 2007) są niektóre dzielnice Warszawy oraz gminy zlokalizowane na zachód i na północ od miasta. W centralnej części wyraźnie słabiej oceniane są Ożarów Mazowiecki, Ząbki, Marki oraz Wesola. Najniżej oceniane są niektóre gminy spoza obszaru ZIT (np. Chynów na południu, Wyszaków na północnym-wschodzie, Brochów na zachodzie)
- Warszawa zajmuje 16 miejsce (z 30 największych miast Europy) w rankingu European Green City Index. W rankingu oceniane są: emisja CO₂, energia, budownictwo, transport, zasoby wodne, gospodarka odpadami i użytkowanie ziemi, jakość powietrza, zarządzanie zasobami przyrodniczymi

Mapa 9: Mapa jakości krajobrazu OMW

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Mapa 10: Obszary zielone w granicach OMW

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

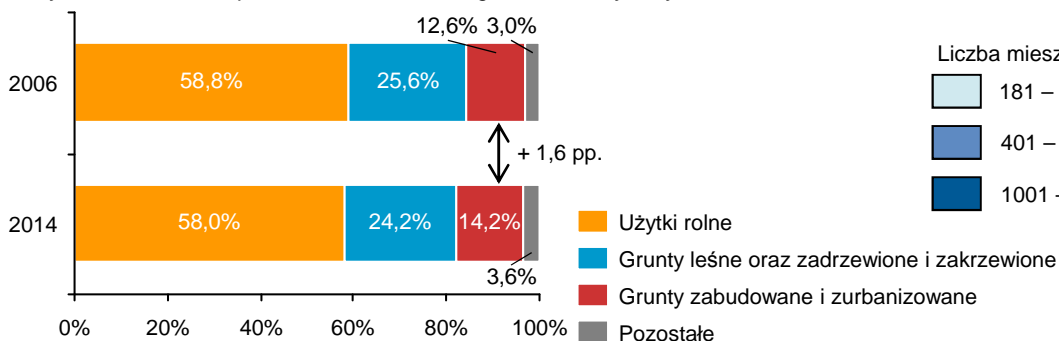
Przestrzeń, środowisko i energetyka

Zasoby mieszkaniowe i suburbanizacja

Proces suburbanizacji jest zjawiskiem, które szczególnie należy wziąć pod uwagę przy planowaniu rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy

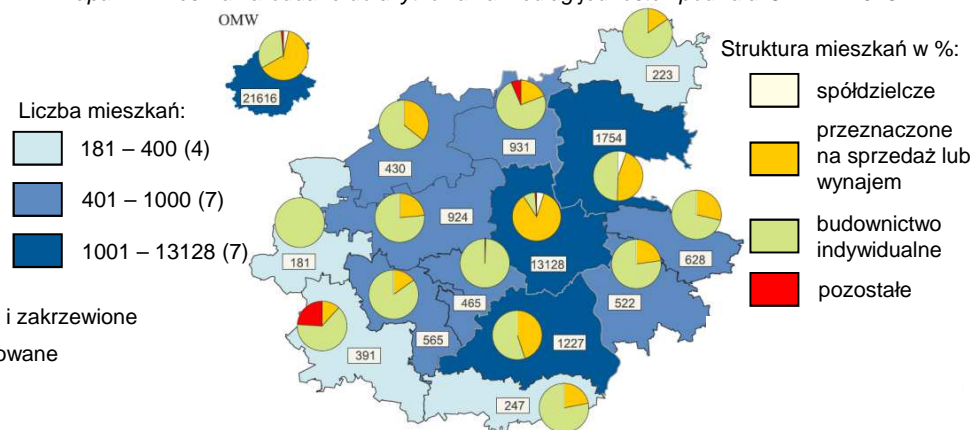
- ➡ Najwięcej mieszkań oddawanych jest do użytku w Warszawie i gminach sąsiadujących. Najmniejszy przyrost odnotowano w gminach poza granicami obszaru ZIT (zlokalizowanego na terenie OMW)
- ➡ Procesy suburbanizacji mają negatywny wpływ na Warszawę, a w szczególności na jej centrum (wyludnianie się obszarów śródmiejskich)
- ➡ Ludzie przenoszący się na obrzeża miasta oraz poza jego granicę najczęściej dojeżdżają do pracy do Warszawy samochodami. Infrastruktura nie jest przystosowana do wciąż zwiększającego się natężenia ruchu i w konsekwencji poziom zatorów komunikacyjnych rośnie
- ➡ Proces suburbanizacji jest pozornie korzystny dla gmin z OMW (wzrastający dochód z podatków), jednak otwartym pozostaje pytanie, czy wszystkie z nich są w pełni przystosowane do dużego napływu mieszkańców, tj. np. czy są w stanie dostosować w szybkim tempie infrastrukturę

Wykres 21: Struktura powierzchni OMW według kierunków wykorzystania w 2006 i 2014 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014 oraz raportu „Obszar metropolitalny Warszawy w 2013 r.” Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2015
Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030

Mapa 11: Mieszkania oddane do użytkowania według jednostek podziału OMW w 2013 r.

Źródło: „Obszar Metropolitalny Warszawy w 2013 r.”, Urząd Statystyczny w Warszawie, Warszawa 2015

Warszawa, 27.03.2015 r.

Przestrzeń, środowisko i energetyka

Kluczowe obserwacje i wnioski

Dalsze planowanie rozwoju OMW powinno być oparte na planach zagospodarowania przestrzennego

- 1 Warszawska sieć energetyczna działa sprawnie, ale musi być przygotowana na wzrost zużycia energii w nadchodzących latach
- 2 Infrastruktura elektroenergetyczna poza m.st. Warszawą nie jest najwyższej jakości, jest awaryjna. Jej awaryjność może wzrosnąć wraz ze wzrostem liczby osób zamieszkujących te tereny
- 3 Na OMW znajduje się dużo obszarów zielonych, jednak negatywna presja Warszawy na środowisko naturalne mogłaby zostać zmniejszona. Najlepszym sposobem wydaje się stopniowe przechodzenie na bardziej ekologiczną energię, być może wsparcie i promocja w zakresie OZE
- 4 Pomimo wysokiej dostępności terenów zieleni, na obszarze metropolitalnym Warszawy brakuje miejsc rekreacji oraz spotkań. Szczególnie dotknięte są tym problemem gminy pozbawione miejsca uznawanego za centrum
- 5 Gminy powinny planować rozwój przestrzenny uwzględniając procesy suburbanizacji. Najważniejszym elementem planowania powinny stać się plany zagospodarowania przestrzennego

Edukacja, kultura i dziedzictwo

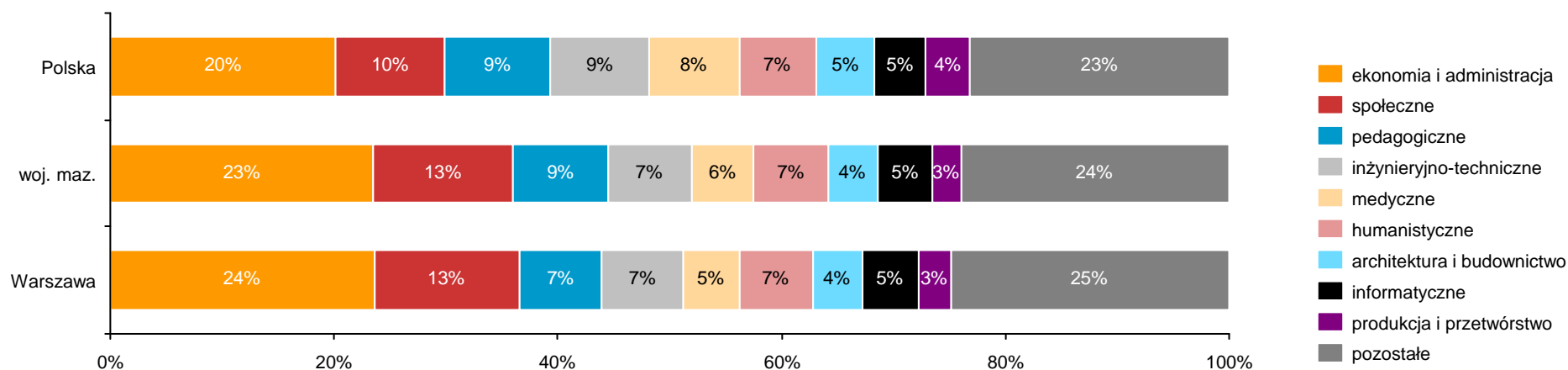
Edukacja, kultura i dziedzictwo

Uczelnie wyższe

OMW jest silnym ośrodkiem akademickim w kraju. W kontekście międzynarodowym można uznać, iż duża część potencjału pozostaje uśpiona

- ➔ OMW charakteryzuje się wysokim odsetkiem mieszkańców z wykształceniem wyższym. Dominuje wykształcenie na kierunkach humanistycznych i społecznych, co nie odpowiada wymaganiom obecnego rynku pracy
- ➔ Warszawa charakteryzuje się wysokim poziomem uczelni wyższych w skali krajowej, ale poza Warszawą rozwijają się także inne silne ośrodki akademickie, dostarczające licznych absolwentów (np. Wrocław, Poznań). OMW nie jest wystarczająco konkurencyjny w stosunku do wielu uczelni zagranicznych
- ➔ Wykształcenie formalne jest często niedopasowane do wymagań rynku pracy (absolwenci często posiadają wiedzę czysto teoretyczną, która nie nadaje się do bezpośredniego zastosowania na rynku pracy)
- ➔ OMW charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem umiędzynarodowienia kształcenia wyższego spośród wszystkich obszarów metropolitalnych w Polsce, jednak w porównaniu do wybranych uczelni zagranicznych wypada dużo gorzej

Wykres 22: Struktura studentów w podziale na poszczególne grupy kierunków studiów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych BDL, GUS

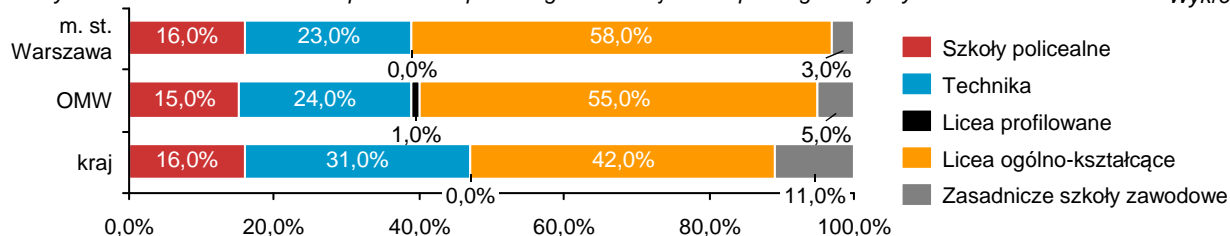
Edukacja, kultura i dziedzictwo

Szkoły, przedszkola i żłobki

Na terenie OMW należy prowadzić działania zmierzające do zwiększenia dostępu i jakości edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej

- ➔ OMW pozostaje konkurencyjnym miejscem świadczenia usług oświatowych i edukacyjnych w skali wojewódzkiej i krajowej, o czym świadczą wysokie wyniki zewnętrznych egzaminów, takich jak sprawdzian w 6 klasie szkoły podstawowej, sprawdzian gimnazjalny czy, w nieco mniejszym stopniu, egzamin maturalny
- ➔ Duża część uczniów z terenów OMW korzysta z oferty edukacyjnej placówek zlokalizowanych na terenie Warszawy. Jest to spowodowane wyższą jakością nauczania lub podyktowane względami pragmatycznymi, np. możliwością wspólnego dojazdu z rodzicami pracującymi w Warszawie
- ➔ Dostępność placówek edukacyjnych w skali całego OMW jest wystarczająca, ale źle rozlokowana. Ponadto jakość nauczania jest często niższa od oczekiwań. Nie jest więc konieczne tworzenie nowych placówek, lecz ew. zmiany w zakresie ich rozlokowania, czy podnoszenie w nich jakości nauczania
- ➔ Większy odsetek dzieci uczęszcza do przedszkoli w Warszawie niż w OMW. Determinowane jest to dostępnością placówek. Zjawisko to może być zaobserwowane na terenie całego kraju (większe miejscowości mają wyższy odsetek dzieci uczęszczających do przedszkola). Rozkład przestrzenny placówek często nie odpowiada potrzebom mieszkańców (np. brak dostatecznej liczby placówek w wybranych dzielnicach Warszawy)

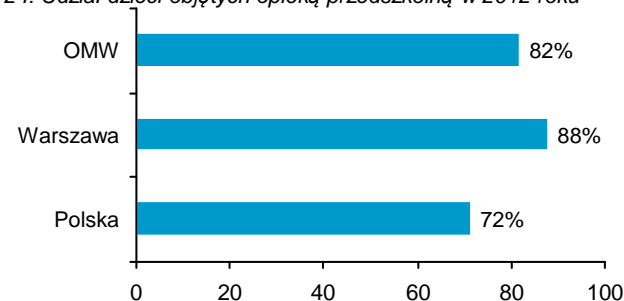
Wykres 23: Struktura uczniów w podziale na poszczególne rodzaje szkół ponadgimnazjalnych w 2013 roku*

* Szkoły zasadnicze wykazano łącznie ze specjalnymi szkołami przysposabiającymi do pracy, licea ogólnokształcące – łącznie z uzupełniającymi liceami ogólnokształcącymi, technika – łącznie z technikami uzupełniającymi oraz ogólnokształcącymi szkołami artystycznymi dającymi uprawnienia zawodowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014 oraz danych GUS (BDL)

Wykres 24: Udział dzieci objętych opieką przedszkolną w 2012 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014 oraz danych GUS (BDL)

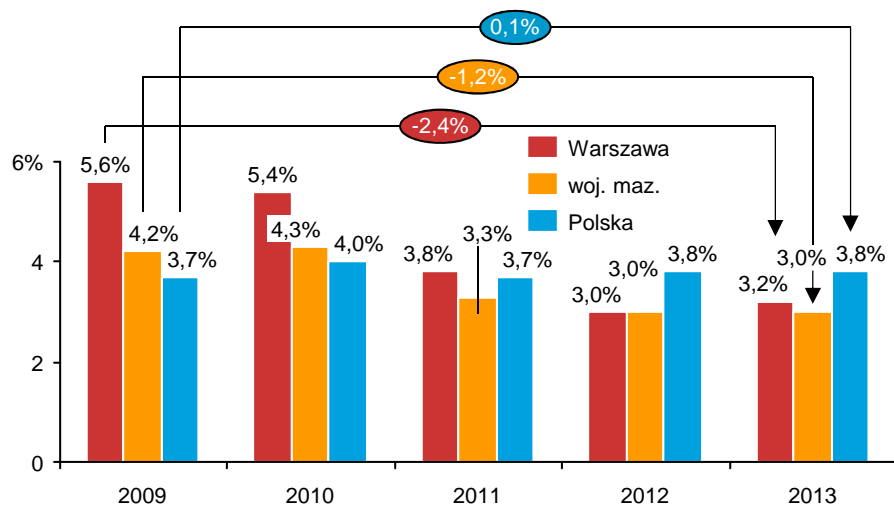
Edukacja, kultura i dziedzictwo

Wydarzenia kulturalne i sportowe

Warszawa w skali krajowej jest bezkonkurencyjna w organizacji spotkań, konferencji, imprez międzynarodowych, ale nie wypada dobrze w porównaniu z wieloma innymi ośrodkami europejskimi

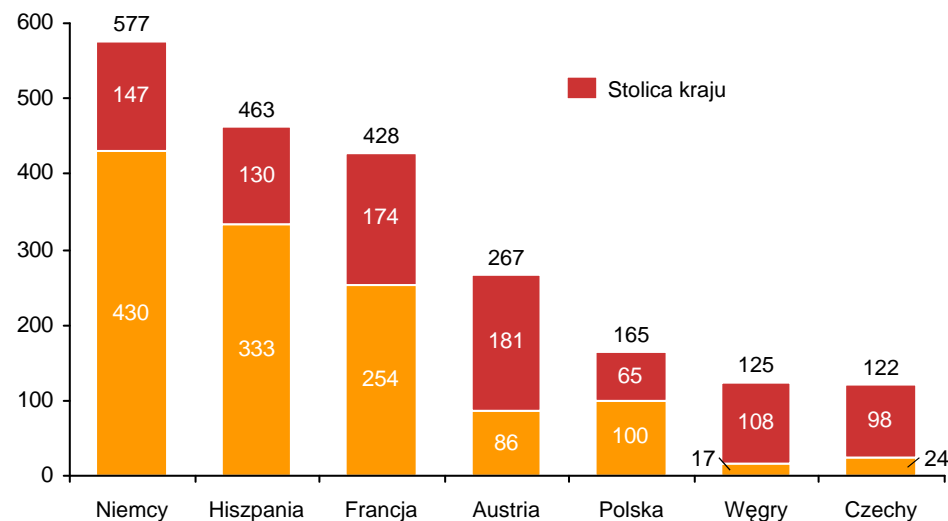
- ➔ Warszawa jest w skali kraju bardzo silnym ośrodkiem organizacji spotkań, imprez międzynarodowych (ponad połowa wszystkich spotkań w 2012 roku odbyła się w Warszawie). Niestety w skali międzynarodowej Warszawa wypada już dużo gorzej (od np. Pragi, Wiednia, Budapesztu). Dzieje się tak, gdyż brak jest spójności i zaplanowanego działania pod kątem promowania Warszawy jako międzynarodowego ośrodka spotkań
- ➔ Na potencjał OMW do organizacji imprez międzynarodowych wpływa głównie stołeczność miasta (obecność wielu instytucji i firm międzynarodowych), dostępność komunikacyjna oraz obecność odpowiednich obiektów
- ➔ W 2013 r. prawie 7% imprez masowych zorganizowanych w Polsce odbyło się na obszarze OMW

Wykres 25 : Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w ogólnej strukturze budżetów gmin

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

Wykres 26 : Liczba spotkań międzynarodowych w krajach i miastach w 2011 roku według ICCA

Źródło: „Diagnoza obszaru metropolitalnego Warszawy. Raport zbiorczy”, Geoprofit Wojciech Dziemianowicz, ECORYS Polska Sp. z o.o., Warszawa 2014

Edukacja, kultura i dziedzictwo

Kluczowe obserwacje i wnioski

OMW jest dobrze rozwiniętym ośrodkiem edukacyjnym i kulturalnym w skali kraju, ale w porównaniach międzynarodowych nie wypada tak dobrze

- 1 Warszawa jest silnym ośrodkiem akademickim, a OMW charakteryzuje się dużym udziałem osób z wyższym wykształceniem. Niestety wykształcenie absolwentów nie jest dopasowane do potrzeb rynku pracy
- 2 W kontekście dopasowania edukacji do rynku pracy uzasadnione wydaje się zwiększenie nacisku na kształcenie w szkołach zawodowych oraz liceach profilowanych
- 3 Pomimo ogólnej wysokiej jakości kształcenia na Obszarze Metropolitalnym Warszawy zauważalne jest zróżnicowanie pomiędzy miastem stołecznym, a gminami (m.st. Warszawa wykazuje dużo lepsze wskaźniki jakości edukacji niż reszta obszaru)
- 4 Na OMW powinno zwiększyć się dostępność placówek przedszkolnych, gwarantujących miejsca opieki dla najmłodszych dzieci
- 5 Większość terenów OMW charakteryzuje się wystarczającą liczbą placówek edukacji podstawowej, dlatego wysiłki należy skierować na podnoszenie jakości kształcenia oraz wyrównywanie dysproporcji pomiędzy centrum OMW a gminami ościennymi
- 6 OMW jest w skali krajowej silnym ośrodkiem spotkań międzynarodowych, lecz w porównaniu z takimi miastami jak Berlin czy Madryt liczba spotkań jest co najmniej o połowę mniejsza
- 7 Udział wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w całości budżetów gminnych spadł w woj. mazowieckim, a najbardziej w Warszawie. Obecnie jest on niższy niż statystyki ogólnokrajowe

Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia

Infrastruktura oraz personel medyczny

OMW (szerzej także woj. mazowieckie) to ważny ośrodek ochrony zdrowia mieszkańców, ale i ważny ośrodek leczenia specjalistycznego w skali kraju

- W 2012 r. w szpitalach ogólnych położonych w siedzibach powiatów, których terytorium znajdowało się w OMW łącznie było 17 748 łóżek, z czego 12 275 w Warszawie
- Analiza oparta na Badaniu Chorobowości Szpitalnej Ogólnej wykonywanym corocznie przez Państwowy Zakład Higieny wskazuje, że potrzeby osób w wieku 65 lat i więcej w największym stopniu nie zaspokajają placówki w powiatach legionowskim i warszawskim zachodnim, wobec czego większość mieszkańców ww. powiatów musi leczyć się poza nimi – najczęściej w Warszawie
- Nadwyżkę łóżek szpitalnych posiadają powiat otwocki, Warszawa, powiat piaseczyński, żyrardowski i sochaczewski
- Publiczne dane statystyczne dotyczące rozwoju służby zdrowia wyraźnie wskazują na duże dysproporcje pomiędzy sytuacją w Warszawie, a pozostałym obszarem OMW. O ile wskaźnik mieszkańców przypadających na jedno łóżko szpitalne na terenie Warszawy wynosi 140 i jest zdecydowanie niższy od średniej dla Mazowsza (202) oraz dla całej Polski (204), o tyle na pozostałym terenie OMW wynosi on 266 dla podregionu warszawsko-zachodniego i 305 dla podregionu warszawsko-wschodniego (brak dostępnych statystyk na poziomie gmin i powiatów). Jest to jednak sytuacja podobna do obserwowanej na poziomie krajowym (zwykle liczba mieszkańców przypadająca na jedno łóżko szpitalne spada wraz ze wzrostem wielkości miejscowości)
- Woj. mazowieckie w rankingu Krajowego Indeksu Ochrony Zdrowia 2014 zajmuje wysokie (3) miejsce w kategorii Poprawa stanu zdrowia, przeciętną pozycję (10) w kategorii efektywność gospodarki finansowej oraz przeciętną pozycję (10) w kategorii Jakość konsumenckiej opieki zdrowotnej

Tabela 2: Ranking efektywności gospodarki finansowej w służbie zdrowia w podziale na województwa

Lp.	Województwo
1	dolnośląskie
2	wielkopolskie
3	małopolskie
4	pomorskie
5	lubuskie
6	warmińsko-mazurskie
7	śląskie
8	łódzkie
9	kujawsko-pomorskie
10	mazowieckie
...	...
16	zachodniopomorskie

Tabela 3: Ranking jakości konsumenckiej opieki zdrowotnej w podziale na województwa

Lp.	Województwo
1	opolskie
2	podlaskie
3	zachodniopomorskie
4	podkarpackie
5	lubelskie
6	warmińsko-mazurskie
7	wielkopolskie
8	małopolskie
9	kujawsko-pomorskie
10	mazowieckie
...	...
16	łódzkie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Krajowego indeksu sprawności ochrony zdrowia 2014, PwC, Warszawa 2014

Warszawa, 27.03.2015 r.

Ochrona zdrowia

Kluczowe obserwacje i wnioski

OMW nie różni się znacząco od reszty Polski pod względem jakości i charakteru systemu ochrony zdrowia

- 1 Ochrona zdrowia na obszarze metropolitalnym Warszawy, a w szczególności na terenie m.st. Warszawy, powinna być w większym stopniu dostosowana do wymagań osób w wieku 65+ lat
- 2 Część z powiatów wchodzących (również częściowo) w skład OMW posiada niedobór łóżek szpitalnych, podczas gdy inne z nich posiadają nadwyżkę
- 3 W samej Warszawie liczba osób przypadających na łóżko szpitalne jest dużo niższa niż dla całego OMW, ale jest to sytuacja standardowa w skali kraju
- 4 W rankingu Krajowego Indeksu Ochrony Zdrowia 2014 woj. mazowieckie zajmuje wysoką pozycję w kategorii poprawy stanu zdrowia oraz przeciętne miejsca w kategoriach Efektywność gospodarki finansowej oraz Jakość konsumenckiej opieki zdrowotnej

Analizy strategiczne

Analiza SWOT/TOWS

Analiza SWOT/TOWS

Wprowadzenie

- ➔ Przeprowadzona w dalszej części dokumentu analiza SWOT/TOWS jest agregacją najważniejszych wniosków z diagnozy obszaru metropolitalnego Warszawy
- ➔ Analiza jest przeprowadzona bez sztywnego podziału na konkretne obszary strategiczne, co pozwala integrować zagadnienia (potencjały lub elementy wymagające interwencji) z różnych obszarów.
- ➔ Silne i słabe strony uważane są za obecne czynniki wpływające na rozwój obszaru, natomiast w szansach i zagrożeniach uwzględniono czynniki zewnętrzne
- ➔ Wybrane słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia zostały ocenione pod kątem częstotliwości występowania interakcji / zależności pomiędzy poszczególnymi cechami, co następnie umożliwiło wskazanie rekomendowanego rodzaju strategii dla OMW

Obszary strategiczne:

Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Demografia i społeczeństwo

Transport i infrastruktura

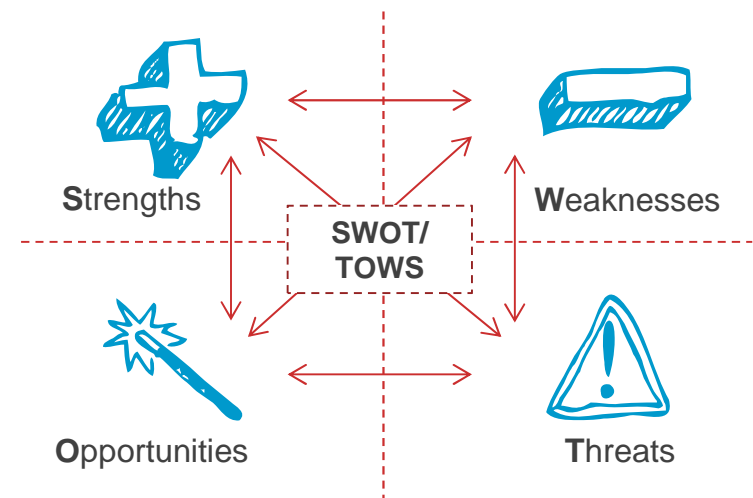
Przestrzeń, środowisko i energetyka

Edukacja, kultura i dziedzictwo

Ochrona zdrowia

Analiza SWOT/TOWS

Analiza obszaru metropolitalnego (1/5)

Tabela 4: Analiza SWOT obszaru metropolitalnego Warszawy

Obszary	Lista zagadnień	Szanse	Silne strony OMW	Słabe strony OMW	Zagrożenia
	Potencjał gospodarczy	<p>Zwiększająca się rola sektora usług w tworzeniu PKB (wzrost zainteresowania)</p> <p>Stabilna, wysoka pozycja Warszawy w rankingach międzynarodowych atrakcyjności /tempa rozwoju</p>	Wysoki potencjał gospodarczy oparty o nowoczesne technologie i usługi w skali kraju i na arenie międzynarodowej (Europa pd.-wsch.)	Nierównomiernie rozłożony potencjał gospodarczy na obszarze OMW	Rosnąca rola obszarów metropolitalnych dalekiego wschodu, Ameryki Pd. i Afryki
 	Innowacyjność	<p>Polityka UE kładąca w perspektywie 2014-2020 duży nacisk na tworzenie konsorcjów technologicznych i wdrożenia innowacji do praktyki gospodarczej</p> <p>Duże zainteresowanie młodych mieszkańców OMW tworzeniem nowatorskich rozwiązań w sieci (nowe aplikacje, sprzyjające środowisko innowacyjne)</p>	Wysoki udział sektora innowacyjnego, naukowego i technicznego, działalności profesjonalnej i usług wyższych w strukturze podmiotów gospodarki na tle innych metropolii w kraju	Niedostateczny poziom współpracy pomiędzy sektorem nauki i biznesu skutkujący niskim poziomem transferu technologii. Brak parku technologicznego	<p>Świadoma polityka innych krajów/przedsiębiorców przechwytyjących najbardziej utalentowanych pracowników i innowacyjne pomysły/rozwiązania</p> <p>Utrzymywanie się barier systemowych (administracyjnych, formalnych, naukowych) w obszarze transferu wiedzy</p>
	Inwestorzy zagraniczni	Rosnąca pozycja Polski w strukturach międzynarodowych wpływająca na postrzeganie m.in. OMW jako atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji	Wysoki udział w skali kraju w przyciąganiu dużych inwestorów zagranicznych oparty o potencjał gosp. i rolę stołeczną miasta rdzenia	Brak dobrze przygotowanych służb oraz mechanizmów prezentowania inwestorowi najbardziej optymalnej z punktu widzenia rozwoju całego OMW oferty inwestycyjnej (nieskoordynowana polityka JST OMW) przyciągania inwestorów	<p>Rosnąca konkurencja ze strony innych ośrodków metropolitalnych (krajowych i zagranicznych)</p> <p>Bardziej opłacalne warunki prowadzenia działalności w innych częściach świata – w Azji, Afryce, Ameryce Pd. (niższe koszty pracy, mniejsze bariery administracyjne)</p> <p>Rosnąca rola rynków zdalnych</p>

Analiza SWOT/TOWS

Analiza obszaru metropolitalnego (2/5)

Tabela 4 (cd.): Analiza SWOT obszaru metropolitalnego Warszawy

Obszary	Lista zagadnień	Szanse	Silne strony OMW	Słabe strony OMW	Zagrożenia
	Kapitał ludzki i rynek pracy	Trendy urbanizacyjne (migracja ludności do miast) zwiększające zasób kapitału ludzkiego	Wysoki w skali kraju poziom kapitału ludzkiego: wysoki odsetek ludzi z wyższym wykształceniem, dostępność wysoko wykwalifikowanej kadry, relatywnie niskie wskaźniki bezrobocia	Dysproporcje w kapitale ludzkim pomiędzy gminami OMW. Niedopasowanie wykształcenia do wymagań rynku pracy, brak zainteresowania kształceniem zawodowym	Rosnąca rola innych ośrodków metropolitalnych w kraju i za granicą przy zwiększającej się mobilności pracowników
	Szkolnictwo wyższe	Dostępne źródła finansowania (UE) na zacieśnianie współpracy pomiędzy uczelniami w Europie Rosnąca liczba programów wymiany kadry naukowej i studentów Rosnąca liczba studentów cudzoziemców	Silny ośrodek akademicki w skali kraju, o wysokim stopniu umiędzynarodowienia i zróżnicowanej ofercie kształcenia	Relatywnie niska względem potencjału pozycja ośrodka akademickiego na arenie międzynarodowej	Odływ najwyższej jakości kadr za granicę Niekorzystne zmiany demograficzne
	Edukacja	Wzrost świadomości dotyczącej konieczności poprawy jakości kształcenia, rozlokowania ośrodków edukacyjnych	Wysoka jakość kształcenia w centrum OMW, wystarczająca liczba placówek w zakresie edukacji szkolnej na obszarze OMW	Dysproporcje w jakości oferty edukacyjnej pomiędzy centrum a gminami ościennymi, niewystarczająca liczba punktów opieki przedszkolnej dla najmłodszych dzieci, problemy z dostosowaniem rozlokowania ośrodków do potrzeb mieszkańców	Postępujące rozwarstwienie w dochodach ludności i powiązane z tym pogłębiające się nierówności w dostępności i jakości kształcenia początkowego, skutkującego nierównymi szansami w dostępie do edukacji na etapie późniejszym

Analiza SWOT/TOWS

Analiza obszaru metropolitalnego (3/5)

Tabela 4 (cd.): Analiza SWOT obszaru metropolitalnego Warszawy

Obszary	Lista zagadnień	Szanse	Silne strony OMW	Słabe strony OMW	Zagrożenia
	Transport publiczny i dostępność komunikacyjna	<p>Możliwość wdrożenia sprawdzonych w innych metropoliach zaawansowanych technologicznie rozwiązań infrastrukturalnych w kontekście środków finansowych 2014-2020</p> <p>Promowanie przez UE multimodalnych i niskoemisyjnych rozwiązań</p>	Wysoka międzynarodowa dostępność komunikacyjna (lotniska), dobrze rozwinięty system transportu publicznego w centrum OMW	<p>Niewystarczający poziom jakości i funkcjonalności transportu publicznego</p> <p>Niewystarczająca integracja współpracy i działań instytucji zaangażowanych w metropolitalny system transportu publicznego</p>	<p>Zaostrzające się wymagania w zakresie stosowania proekologicznych rozwiązań w transporcie; postępująca degradacja infrastruktury transportowej</p> <p>Barьеры proceduralne i środowiskowe w przygotowywaniu nowych inwestycji</p> <p>Przestarzały paradygmat rozwoju (preferencja dla budowy szerokich dróg i ruchu samochodowego)</p>
	Planowanie przestrzenne i sub-urbanizacja	<p>Rosnąca świadomość mieszkańców, dotycząca roli planowania przestrzennego, poprawiającego jakość życia</p> <p>Wprowadzenie procesów planowania przestrzennego ograniczającego dotychczasową niekontrolowaną suburbanizację</p>	<p>Pełna świadomość władz samorządowych potrzeby spójnego działania na poziomie metropolitalnym</p> <p>Stworzenie zrębów myślenia metropolitalnego w grupie samorządów (Strategia ZIT)</p>	Niewystarczająca jakość procesów planowania przestrzennego	Postępujący proces suburbanizacji powodujący chaos przestrzenny i funkcjonalny

Analiza SWOT/TOWS

Analiza obszaru metropolitalnego (4/5)

Tabela 4 (cd.): Analiza SWOT obszaru metropolitalnego Warszawy

Obszary	Lista zagadnień	Szanse	Silne strony OMW	Słabe strony OMW	Zagrożenia
	Infrastruktura techniczna	<p>Dalszy rozwój jakości i dostępności infrastruktury technicznej jako czynnika podnoszącego atrakcyjność inwestycyjną oraz przyciągającego nowych mieszkańców</p> <p>Polityka UE w zakresie gospodarki wodno-ściekowej preferująca zrównoważony rozwój sieci wodnokanalizacyjnej</p> <p>Postępująca cyfryzacja życia społecznego i biznesowego</p> <p>Rosnąca rola ICT w gospodarce</p>	Wysoki w skali kraju poziom rozwoju i dostępność infrastruktury teleinformatycznej	Wysoko zróżnicowany, względnie niski poziom dostępności infrastruktury wodno-kanalizacyjnej	<p>Opóźnienia w realizacji projektów mających na celu cyfryzację kraju</p> <p>Rosnące ryzyko w zaopatrzeniu w wodę pitną ze względu na nadmierne zużycie</p>
 	Energetyka	<p>Planowane inwestycje w sieć elektroenergetyczną wraz z wprowadzaniem sieci Smart-Grid, wprowadzenie zdedyfikowanych rozwiązań w zakresie OZE (Strategia 2020)</p> <p>Trendy w zakresie budownictwa energooszczędnego i pasywnego</p> <p>Gwałtownie rosnąca jakość instalacji OZE</p>	Wysokiej jakości infrastruktura energetyczna w m.st. Warszawie	Przeciętna jakość infrastruktury energetycznej poza Warszawą	<p>Rosnące zapotrzebowanie na energię elektryczną powodujące rosnące ryzyko awaryjności obecnej sieci elektroenergetycznej</p> <p>Niekontrolowany wzrost zapotrzebowania na energię</p>
 	Potencjał ludnościowy	<p>Rosnąca rola kapitału intelektualnego w tworzeniu wartości dodanej; przyciągający inwestycje rosnący kapitał ludzki</p> <p>Przewidywalna koniunktura gospodarcza, dzięki pozytywnym prognozom demograficznym</p> <p>Korzystne postrzeganie OMW przez inwestorów</p>	Bardzo wysoka w skali kraju liczba ludności, ciągły wzrost (dodatnie wskaźniki dynamiki wzrostu)	Wysoki udział osób w wieku poprodukcyjnym w strukturze demograficznej	Wzrost zapotrzebowania na wysokiej jakości usługi publiczne i ryzyko ich niezaspokojenia wynikające ze wzrostu liczby ludności i zmian w strukturze demograficznej

Analiza SWOT/TOWS

Analiza obszaru metropolitalnego (5/5)

Tabela 4 (cd.): Analiza SWOT obszaru metropolitalnego Warszawy

Obszary	Lista zagadnień	Szanse	Silne strony OMW	Słabe strony OMW	Zagrożenia
   	Tereny zielone i turystyka	<p>Zmieniające się oczekiwania mieszkańców dotyczące poprawy jakości życia (w tym: jakości spędzania czasu wolnego)</p> <p>Rosnąca popularność turystyki weekendowej ukierunkowanej na lokalne walory kulturalne, historyczne i krajobrazowe</p> <p>Wzrost świadomości w zakresie zdrowego trybu życia</p> <p>Rosnąca świadomość posiadanych zasobów i konieczności ich udostępnienia dla turystów także z OMW</p>	<p>Duża liczba terenów rekreacyjnych (o wysokich walorach historycznych i kulturowych) oraz duża powierzchnia terenów zielonych w przeliczeniu na mieszkańca</p> <p>Wysokie zainteresowanie Warszawą jako destynacją turystyczną</p>	<p>Niska świadomość i wykorzystanie potencjału terenów rekreacyjnych i zieleni (niski poziom udostępnienia terenów, brak spójnej oferty rekreacyjnej) oraz towarzyszące temu niskiej jakości działania promocyjne</p>	<p>Niski kapitał społeczny utrudniający budowanie wspólnej oferty turystycznej</p> <p>Konkurencyjna oferta rekreacyjno-turystyczna sąsiadujących ośrodków miejskich / regionów</p> <p>Niekontrolowana antropopresja</p>
  	Imprezy międzynarodowe	<p>Możliwość przejęcia organizacji lub wykreowania własnych istotnych międzynarodowych wydarzeń i imprez kulturalnych, sportowych i innych wydarzeń masowych</p>	<p>Wysoki potencjał do organizacji imprez międzynarodowych: stołeczność miasta (obecność wielu instytucji i firm międzynarodowych), dostępność komunikacyjna</p>	<p>Dotychczasowe słabe wykorzystanie potencjału organizacji imprez międzynarodowych - brak współpracy międzygminnej w tym zakresie, wystandaryzowanej oferty hotelowej, spójnej informacji, zintegrowanego transportu</p> <p>Brak spójnej oferty towarzyszącej dużym wydarzeniom</p>	<p>Konkurencja ze strony już istniejących ośrodków metropolitalnych i rosnących metropolii krajowych</p> <p>Postrzeganie OMW jako ośrodka nie posiadającego atrakcyjnej oferty do organizacji dużych, międzynarodowych imprez przez interesariuszy zewnętrznych (firmy, organizacje międzynarodowe)</p> <p>Przesunięcie się kursu społeczno-gospodarczego poza Europę</p>

Analiza SWOT/TOWS

Wyniki analiz krzyżowych SWOT/TOWS

Spośród czynników strategicznych umieszczonych w tabeli *Analiza SWOT obszaru metropolitalnego Warszawy* wyłoniono w każdej grupie pięć o największym znaczeniu dla rozwoju OMW (poniższa tabela)*.

Szanse	Mocne strony	Słabe strony	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none">• Dalszy napływ kapitału ludzkiego• Rosnąca pozycja Polski w strukturach międzynarodowych• Polityka UE kładąca duży nacisk na tworzenie konsorcjów technologicznych i wdrożenia innowacji do praktyki gospodarczej• Zmieniające się oczekiwania mieszkańców dotyczące poprawy jakości życia• Możliwość wdrożenia sprawdzonych w innych metropoliach rozwiązań infrastrukturalnych	<ul style="list-style-type: none">• Wysoki potencjał gospodarczy w skali kraju• Duże znaczenie, udział w skali kraju w przyciąganiu dużych inwestorów zagranicznych• Wysoki w skali kraju poziom kapitału ludzkiego• Wysoka międzynarodowa dostępność komunikacyjna (lotniska), dobrze rozwinięty system transportu publicznego w centrum OMW• Duża liczba terenów rekreacyjnych (o wysokich walorach historycznych i kulturowych)	<ul style="list-style-type: none">• Niewystarczająca jakość procesów planowania przestrzennego• Nierównomiernie rozłożony potencjał gospodarczy na obszarze OMW• Brak dobrze przygotowanych służb oraz mechanizmów prezentowania inwestorowi oferty inwestycyjnej• Niewystarczający poziom jakości i funkcjonalności transportu publicznego• Dysproporcje w kapitale ludzkim pomiędzy gminami OMW	<ul style="list-style-type: none">• Rosnąca rola obszarów metropolitalnych dalekiego wschodu, Ameryki Pd. i Afryki• Odpływ potencjalnych inwestorów do innych regionów• Odpływ najwyższej jakości kadry za granicę; utrata konkurencyjności ośrodka akademickiego nawet w skali krajowej• Postępujące rozwarstwienie w dochodach ludności• Postępujący proces suburbanizacji powodujący chaos przestrzenny i funkcjonalny

Następnie czynniki poddano analizom krzyżowym w celu zidentyfikowania występujących pomiędzy nimi interakcji (tj. sprawdzano czy np. mocne strony pozwolą wykorzystać nadarzające się szanse (SWOT) oraz czy np. szanse spotęgują mocne strony (TOWS). Podobne wnioskowanie powtórzono dla 8 konfiguracji czynników strategicznych.

* Posłużono się skróconymi opisami czynników

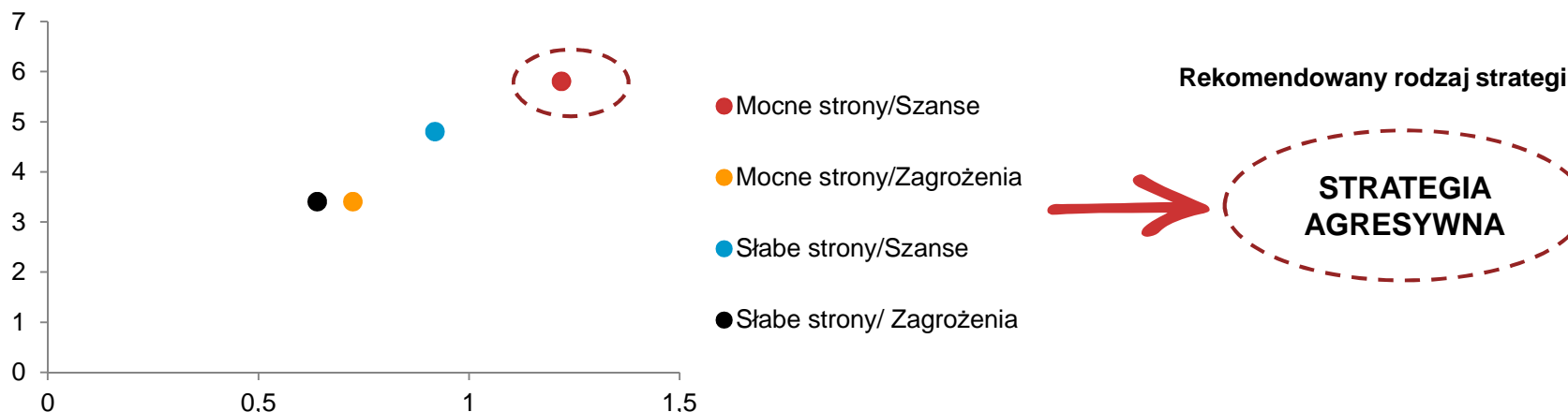

Analiza SWOT/TOWS

Wyniki analiz krzyżowych SWOT/TOWS

Uzyskane wyniki analiz tablic krzyżowych umieszczono na wykresie poniżej. Największą liczbę interakcji zidentyfikowano dla konfiguracji mocne strony/szanse.

Wykres 27: Wyniki analiz krzyżowych SWOT / TOWS

Dla powyżej określonej konfiguracji czynników wewnętrznych i zewnętrznych najbardziej pożądanym wariantem rozwoju dla OMW będzie strategia agresywna (maxi-maxi) oparta na mocnych stronach i szansach. Mając na uwadze, iż z jednej strony OMW aspiruje do kategorii ośrodków miejskich o znaczeniu europejskim, a z drugiej stale rośnie konkurencja ze strony innych ośrodków metropolitalnych w Polsce, OMW musi dokonać rozwoju skokowego zakończonego zasadniczą zmianą jakościową. Dla efektywnego rozwoju potrzebuje silnej ekspansji polegającej na skoncentrowaniu się na mocnych stronach i pojawiających się potencjałach (maksymalne wykorzystanie występujących synergii) z wykorzystaniem trendów w rozwoju „smart cities”, rosnącego zainteresowania społecznego partycypacją w określaniu kierunków rozwoju i kształtowania metropolii (współdział na etapie tworzenia strategii, ale także jej wdrożenia), rosnących oczekiwań dotyczących wysokiej jakości życia i wsparcia finansowego w postaci środków UE.

Zgodnie ze strategią maxi-maxi należy przede wszystkim wychwytywać nadarzające się okazje (poszukiwanie szans, sposobności pozwalających na rozwój). OMW powinno umiejętnie korzystać z dominującej pozycji Warszawy jako miasta rozpoznawalnego w skali Europy, wysokiej koncentracji różnych instytucji - politycznych, międzynarodowych, kulturalnych, itp. oraz unikalnego charakteru jak np. wysoka dostępność terenów zróżnicowanych biologicznie i przyrodniczo. Mix ww. cech umożliwi wykreowanie ośrodka metropolitalnego unikalnego i wyjątkowego w skali Europy. Co więcej ośrodka, który ze zgliszczy i pożogi, w ciągu 70 lat, mimo nie zawsze sprzyjających uwarunkowań politycznych i decyzji kolejnych decydentów stał się ośrodkiem w wielu aspektach konkurencyjnym w stosunku do innych miast europejskich. Przyjęcie strategii maxi-maxi zobowiązuje do stałego wzmocnienia pozycji OMW w kraju i na świecie poprzez koncentrację na najlepszych zasobach i produktach.

Wyniki warsztatów strategicznych

W prace nad Strategią włączono szersze grono interesariuszy. W trakcie warsztatów strategicznych uczestnicy głosowali nad: elementami wizji, obszarami strategicznymi i celami strategicznymi. Wyniki głosowania zaprezentowano poniżej.

5 najczęściej wybieranych elementów wizji rozwoju OMW podczas warsztatów

1. Przyjazny mieszkańcom
2. Tworzący wysokiej jakości infrastrukturę
3. Efektywnie wykorzystujący zasoby i potencjał
4. Atrakcyjny dla lokalnej przedsiębiorczości
5. Przyciągający inwestorów / z dobrze zaprojektowaną przestrzenią (dwa elementy o takiej samej liczbie głosów)

Kluczowe obszary interwencji wskazane podczas warsztatów

1. Transport i infrastruktura
2. Edukacja, kultura i dziedzictwo
3. Gospodarka, przemysł i rolnictwo

Wspierające obszary interwencji wskazane podczas warsztatów

1. Przestrzeń, środowisko i energetyka
2. Ochrona zdrowia
3. Demografia i społeczeństwo

5 najczęściej wybieranych celów strategicznych podczas warsztatów

1. Poprawa funkcjonalności systemu komunikacyjnego
2. Stworzenie bezpiecznych i atrakcyjnych przestrzeni publicznych, gdzie mieszkańcy będą mogli spędzać czas
3. Poprawa poziomu i jakości życia mieszkańców
4. Rozwój infrastruktury sieci komunikacyjnej (drogowej, szynowej, kolejowej)
5. Wzrost konkurencyjności regionu poprzez wspieranie działalności B+R, transfer i wykorzystanie nowych technologii

Schemat 4: Obszary strategiczne

Determinanty rozwoju OMW

Determinanty rozwoju OMW

Trendy w rozwoju metropolii

Fakty

- ➔ 68% ludności UE mieszka w miastach
- ➔ 70% z energii konsumowanej w UE przypada na miasta
- ➔ Prognozuje się dalszy wzrost liczby ludności na terenach zurbanizowanych, w tym w Polsce wzrost o ok. 9% do 2030 r.
- ➔ W miastach pojawiają się nowe zjawiska, wytwarzają nowe sieci powiązań, które trudno monitorować w tradycyjny sposób (brakuje badań, danych)

Trendy

- ➔ Miasta stają się kluczem do zrównoważonego rozwoju UE
- ➔ Miasta stają przed złożonymi wyzwaniami takimi jak: suburbanizacja, gettoizacja, nadmierna antropopresja, które mogą zakłócać optymistyczne scenariusze rozwoju
- ➔ Rozwój miast wymusza kreowanie nowych modeli zarządzania obszarami miejskimi
- ➔ Zdiagnozowane zagrożenia wymagają opracowania działań interwencyjnych (z jednej strony przewidywanie zagrożeń np. poprzez prowadzenie badań typu foresight, z drugiej wykorzystanie nowych technologii do zarządzania i analizy danych)
- ➔ **Największym motorem zmian są rosące oczekiwania mieszkańców**

Tabela 5: Udział populacji miejskiej w populacji wybranych państw na świecie

Państwo	Udział populacji miejskiej w populacji ogółem (2010)	Udział populacji miejskiej w populacji ogółem (2013)	Prognoza populacji miejskiej w 2030 (szacunek)
Chiny	49%	53%	60.3%
USA	81%	81%	87.0%
Niemcy	74%	75%	80.0%
UK	81%	82%	92.2%
Hiszpania	78%	79%	81.9%
Polska	61%	61%	70.0%

Determinanty rozwoju OMW

Trendy w rozwoju metropolii

Wizja rozwoju miast europejskich

- Europa to jeden z najbardziej zurbanizowanych kontynentów
- Granice administracyjne nie odzwierciedlają fizycznej, socjalnej, ekonomicznej czy środowiskowej rzeczywistości
- Na poziomie europejskim podzielana jest wspólna wizja miast przyszłości jako:
 - Miejsc zaawansowanego rozwoju społecznego o wysokim poziomie spójności społecznej, zrównoważonym społecznie budownictwie oraz wysokiej jakości usługami publicznymi
 - Platform rozwoju demokracji w oparciu o dialog kultur i różnorodność
 - Miejsc zapewniających ekologiczne, zielone i przyjazne miejsca odpoczynku
 - Miejsc przyciągających, z wysoką tzw. grawitacją kulturową, generujących przyspieszenie gospodarcze
- Miasta jako centra rozwoju w każdym z wymiarów społeczno-gospodarczych oraz w wymiarze rozwoju terytorialnego powinny:
 - Opierać swój rozwój o zrównoważony wzrost ekonomiczny i terytorialny w oparciu o policentryczne struktury urbanistyczne (odejście od idei dystryktów sektorowych)
 - Rozwijać się w oparciu o silne obszary metropolitalne z łatwym dostępem do usług publicznych
 - Charakteryzować się zwartą, kompaktową zabudową i zapobiegać suburbanizacji
 - Zachowywać wysoki poziom jakości i ochrony środowiska naturalnego w obszarach metropolitalnych

Wyzwania dla miast europejskich

- Wyzwania związane z regionalnymi i europejskimi zmianami demograficznymi (w tym rywalizacja o mieszkańców, starzenie się populacji, kurczenie się miast czy intensywne procesy suburbanizacji – urban sprawl)
- Zerwana obietnica ciągłego wzrostu gospodarczego – problemy miast przemysłowych i II rzędu związane ze stagnacją i kryzysem gospodarczym
- Osłabiony związek pomiędzy wzrostem gospodarczym a powstawaniem dużej ilości miejsc pracy zapewniających godziwy byt (powstanie tzw. pracujących ubogich)
- Społeczna i przestrzenna polaryzacja i segregacja jako objaw rosnących nierówności społecznych. Nasilanie się zjawisk wykluczenia
- Rosnące nierówności i rozwarstwienie społeczne kumulujące się w obszary problemowe z niskimi dochodami, niską jakością infrastruktury, ograniczonym dostępem do usług publicznych
- Rosnąca antropopresja wobec ekosystemów lokalnych (zanikająca bioróżnorodność, powodzie, susze)

Determinanty rozwoju OMW

Trendy w rozwoju metropolii

Działania interesariuszy dla zdiagnozowanych zagrożeń dla miast europejskich

- Świadomie zdywersyfikowane ścieżki rozwoju (zrównoważona ekonomia oparta o lokalne zasoby i kompetencje kluczowe – różnorodność i innowacje zakotwiczone przez procesy partycypacyjne)
- Metodyczne budowanie odpornej i włączającej (zapobiegającej wykluczeniu społecznemu) gospodarki lokalnej
- Spożytkowanie potencjału lokalnej socjo-ekonomicznej, kulturowej, pokoleniowej i etnicznej różnorodności
- Przełamanie procesów przestrzennego wykluczenia społecznego i ubóstwa energetycznego (polityka mieszkaniowa i eko-energetyczna)
- Wprowadzenie holistycznego i kompleksowego podejścia do zagadnień ekologicznych i energetycznych przenikających wszystkie aspekty funkcjonowania miasta. Tworzenie atrakcyjnych, przyjaznych i włączających przestrzeni miejskich, alternatywne, nie samochodowe i multimodalne systemy komunikacji
- Wzmocnienie aktywnej roli średnich i mniejszych miast w systemie osadniczym (zrównoważony rozwój terytorialny)

Rozwój miast wymusza kreowanie nowych modeli zarządzania

- Implementacja holistycznych modeli zrównoważonego rozwoju miejskiego
- Zintegrowane i kompleksowe podejście do zdiagnozowanych problemów
- Rozwiązania tworzone z udziałem odbiorców (mieszkańców) i uwzględnieniem charakteru miejsc
- Połączenie formalnych struktur zarządzania z elastycznymi i nieformalnymi, korespondującymi na poziomie źródeł problemu
- Tworzenie systemów zarządzania zdolnych do budowania wspólnych wizji, godzenia konkurencyjnych celów i sprzecznych modeli rozwoju
- Koordynacja wertykalna i horyzontalna (współpraca z innymi miastami i JST, centra usług wspólnych, współinwestowanie w powiększonej skali)
- Współpraca podmiotów ponad granicami administracyjnymi celem zapewnienia spójnego rozwoju i efektywnego wykorzystania zasobów
- Systemy zarządzania zaadaptowane do zmieniających się okoliczności – metropolitalne i mikroskalowe
- Odejście od monosektorowych wizji rozwoju miejskiego, nowe tryby planowania (foresight) i zarządzania w oparciu o wzmocnienie pozycji obywateli, udział wszystkich zainteresowanych stron i innowacyjne wykorzystanie modelu kapitału społecznego
- Innowacje społeczne poszerzające przestrzeń dla aktywności obywatelskiej

Determinanty rozwoju OMW

Hierarchizacja determinant rozwoju OMW

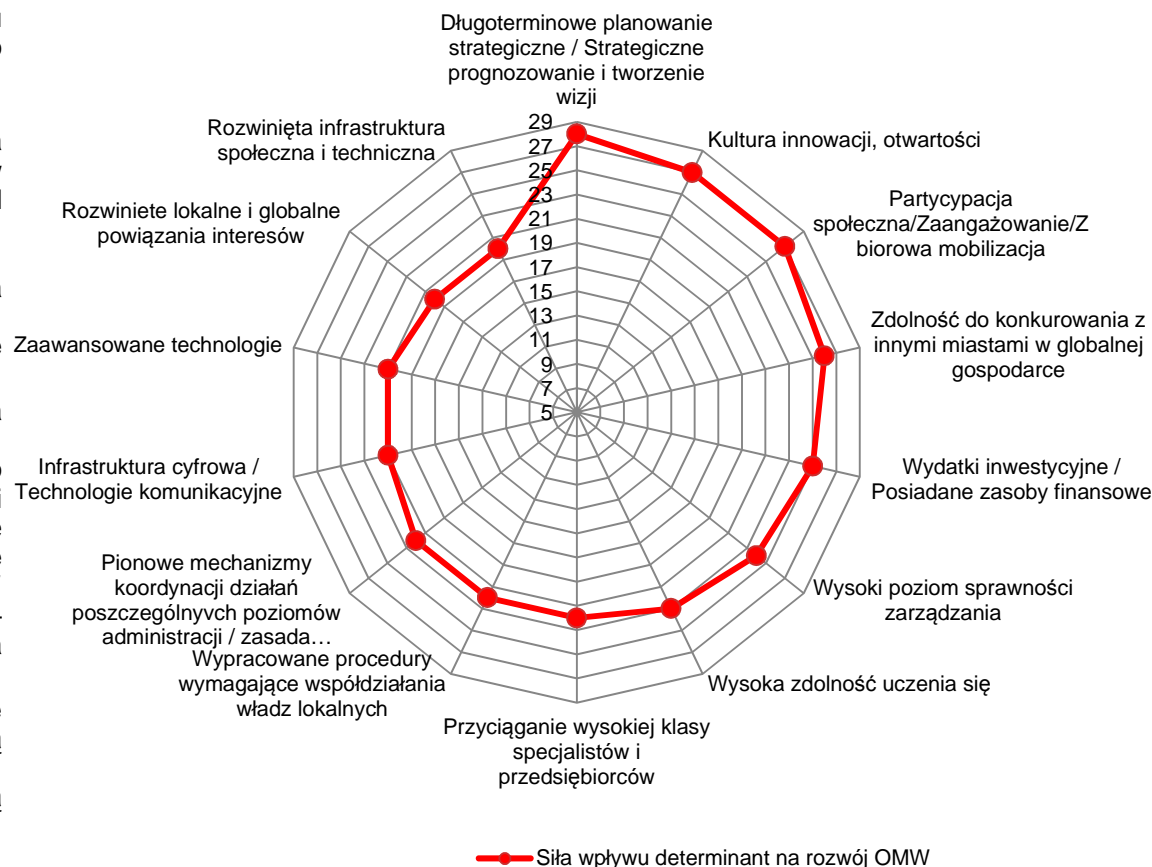
Na tempo rozwoju OMW wpływ będzie miało wiele czynników zewnętrznych i wewnętrznych (determinant). Spośród szerokiego katalogu determinant wskazywanych w dostępnych opracowaniach dotyczących rozwoju urbanistycznego oraz trendów w rozwoju miast wybrano metodą ekspercką 29 czynników.

Wśród determinant zewnętrznych umieszczono m.in. Procesy globalizacyjne (lokalne i globalne powiązania interesów), Zdolność do konkurencyjności z innymi miastami w globalnej gospodarce, Ruchy migracyjne ludności. Wśród determinant wewnętrznych wskazano m.in. Kapitał ludzki, Zaawansowane technologie, Atrakcyjność przestrzeni miejskich. Następnie zbadano czy ww. determinanty mają na siebie wpływ stymulujący, hamujący lub też neutralny. Przedstawione zależności analizowano w kontekście znaczenia dla rozwoju OMW.

Najsilniejszy stymulujący wpływ na rozwój OMW ma długoterminowe planowanie strategiczne i tworzenie wizji, z którą będą identyfikować się wszyscy interesariusze. Do istotnych czynników zaliczono tworzenie kultury innowacji i otwartości, trzecim najistotniejszym czynnikiem okazała się partycypacja społeczna i zbiorowa mobilizacja. W świetle wyzwań zewnętrznych niezwykle istotna jest zdolność OMW do konkurencyjności z innymi metropoliami na świecie – hierarchizacja determinant została zaprezentowana na wykresie radarowym.

Równocześnie należy pamiętać, że procesy zachodzące we współczesnych metropoliach charakteryzują się niezwykłą dynamiką i złożonością, dlatego natężenie i skutki wpływu niektórych determinant na rozwój OMW w przyszłości mogą być trudne do przewidzenia.

Wykres 28: Wpływ poszczególnych determinant na rozwój OMW

Źródło: Opracowanie własne

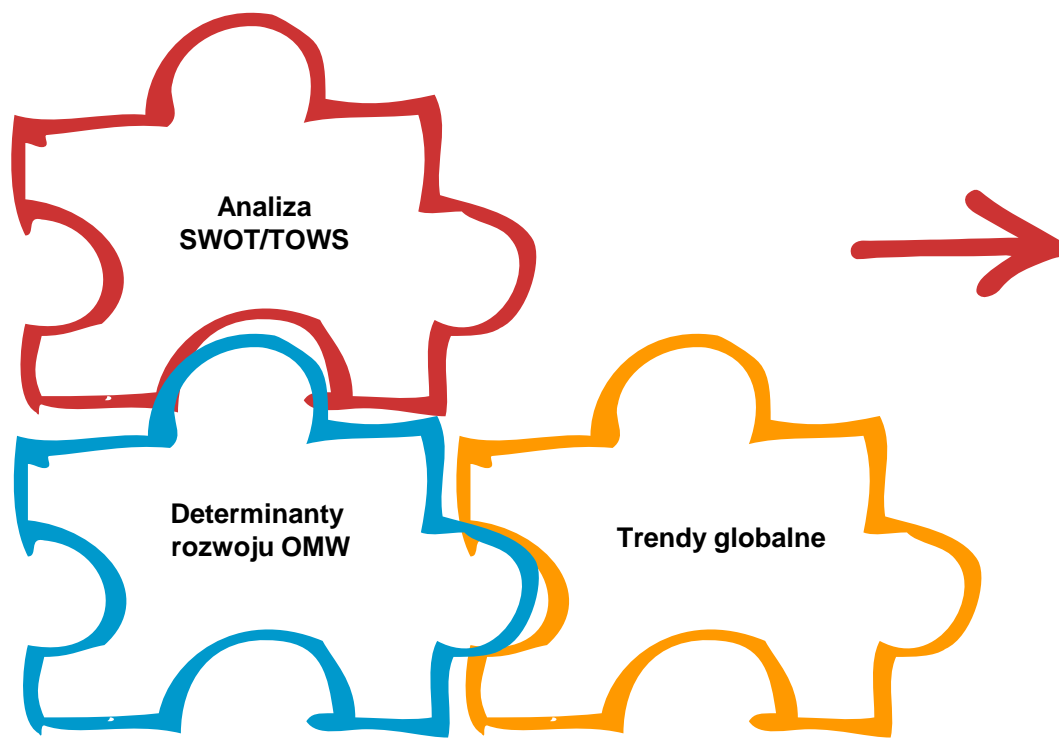
Warszawa, 27.03.2015 r.

Analizy strategiczne

Podsumowanie

Wykonane analizy strategiczne (SWOT/TOWS, interakcje i hierarchizacja determinant, trendy) umożliwiły wyłonienie rekomendowanego dla OMW rodzaju strategii opartego o silne strony i maksymalne wykorzystywanie szans zidentyfikowanych w otoczeniu. Przyjęta metodologia badania wzajemnego wpływu determinant doprowadziła również do wskazania dodatkowych czynników/przesłanek, które będą kluczowe dla rozwoju OMW, a nie zostały wprost zidentyfikowane w analizie SWOT/TOWS i odnoszą się bardziej do aspektów zarządczych i społecznych (w rozumieniu kapitału społecznego, partycypacji) podczas gdy w analizie SWOT/TOWS głównie skupiono się na elementach „twardych” – dane gospodarcze, środowiskowe, infrastrukturalne. Analizy strategiczne prowadzone były z uwzględnieniem trendów globalnych i europejskich rozwoju metropolii. Wnioski jakie wyłaniają się z ww. analiz pozwalają stwierdzić, iż OMW weszło na ścieżkę wzrostu inteligentnego zgodnego z koncepcją smart city.

OMW spełnia 5 głównych przesłanek do wzrostu zgodnie z koncepcją smart city:

- Zrozumienie zależności pomiędzy megatrendami: globalizacją, urbanizacją i cyfryzacją oraz ich wpływu na tkankę miasta
- Postępująca redefinicja roli miasta gdzie w centrum wszelkich działań pojawia się mieszkaniec
- Zwiększająca się wiedza i doświadczenie ludzkiej potrzeby dzielenia się wiedzą i kulturą, w tym wspólne korzystanie z zasobów/rozwiązań miejskich (przykładem są projekty typu rower miejski). Potrzeba dzielenia się wspólnie z potrzebą dostępu do usług oferowanych przez miasto (Internet, infrastruktura, usługi miejskie)
- Wyłaniająca się formuła „miasta komórkowego” wynikająca z potrzeby oswojenia przestrzeni wielkich aglomeracji stymulująca ideę tworzenia miejsc spotkań/spędzania wolnego czasu ze znajomymi w okolicy
- Wielkomiejski styl życia – tworzenie się grup społecznych które chcą mieć wpływ na decyzje miasta związane z przestrzenią w której żyją (np. rosnąca rola budżetów partycypacyjnych)

Misja i wizja rozwoju OMW

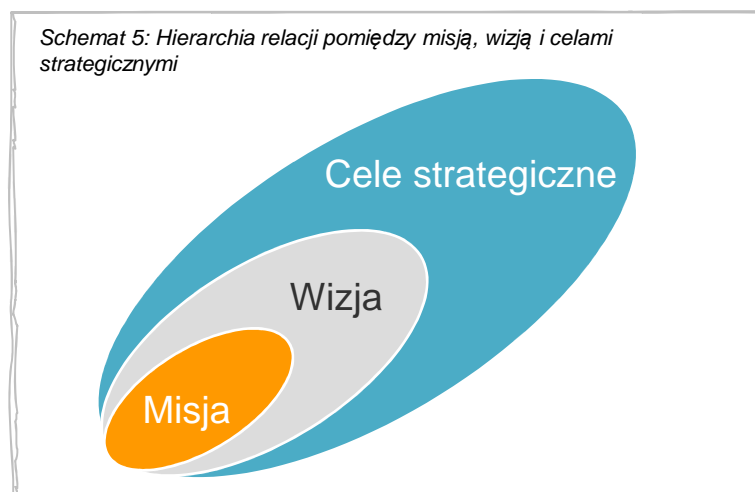

Misja i wizja rozwoju OMW

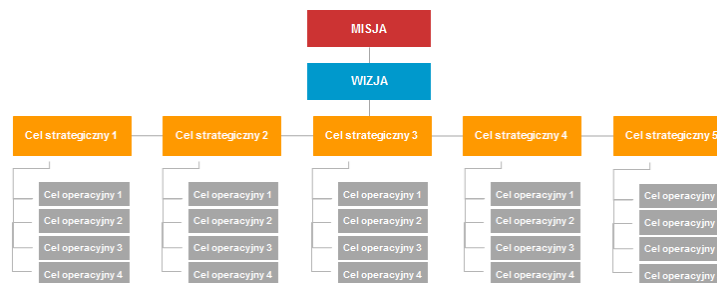
Wprowadzenie

Podstawą wyznaczania strategii dla rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy jest określenie misji, wizji celów strategicznych oraz celów operacyjnych jego rozwoju:

- ➔ **Misja obszaru metropolitalnego** określać ma kluczowe zadanie, najważniejszy cel funkcjonowania obszaru metropolitalnego Warszawy. Misja odpowiadać ma na pytanie w jakim celu OMW został powołany i komu powinien służyć
- ➔ **Wizja obszaru metropolitalnego** określać powinna docelowy obraz funkcjonowania obszaru, który pozwalał będzie na osiągnięcie misji. Wizja odpowiadać powinna na pytania jak wyglądać powinien metropolitalny, aby być w stanie efektywnie realizować wyznaczoną misję
- ➔ **Cele strategiczne**, będące pochodną wniosków z przeprowadzonej diagnozy, misji oraz wizji regionu wskazywać powinny kluczowe priorytety i kierunki działań, których podjęcie jest niezbędne w celu osiągnięcia wizji WOM, a dzięki temu realizacji jego wizji
- ➔ **Cele operacyjne** określać mają kierunki działań niezbędne w celu realizacji poszczególnych celów strategicznych

Schemat 6: Hierarchia relacji pomiędzy misją, wizją i celami strategicznymi

Źródło: Opracowanie własne Deloitte

Misja i wizja rozwoju OMW

Misja OMW

Na potrzeby opracowania niniejszej Strategii misja Obszaru Metropolitalnego Warszawy zdefiniowana została w następujący sposób:

Misją Obszaru Metropolitalnego Warszawy jest podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności regionu w oczach turystów, poprzez kreowanie nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych i bogatej oferty kulturalno-rekreacyjnej, stworzenie sprzyjających i unikatowych warunków do efektywnej współpracy pomiędzy biznesem a nauką oraz prowadzenia działalności gospodarczej, zarówno przez inwestorów krajowych, jak i zagranicznych.

Poprawnie sformułowana misja powinna być zgodna z wymaganiami metodologicznymi stawianymi jej w procesie budowy strategii. Na następnej stronie znajduje się tabela zawierająca analizę poprawności sformułowania misji.

Na potrzeby opracowania niniejszej Strategii wizja Obszaru Metropolitalnego Warszawy zdefiniowana została w następujący sposób:

Obszar metropolitalny Warszawy jest zintegrowanym, przyjaznym dla mieszkańców, turystów i przedsiębiorców regionem, znaczącym na arenie międzynarodowej ośrodkiem biznesu, nauki, kultury i sportu, efektywnie wykorzystującym drzemiący w nim potencjał.

Poprawnie sformułowana wizja powinna być zgodna z wymaganiami metodologicznymi stawianymi jej w procesie budowy strategii. Na następnej stronie znajduje się tabela zawierająca analizę poprawności sformułowania wizji.

Źródło: Opracowanie własne Deloitte

Misja i wizja rozwoju OMW

Podjęcie metodologiczne

Tabela 6: Analiza poprawności sformułowania misji dla Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Kryterium oceny misji	Zgodność misji z kryterium	Uzasadnienie zgodności misji z kryterium
Definiuje cel istnienia OMW	✓	Misja precyzyjnie wskazuje cel istnienia OMW - podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz atrakcyjności regionu w oczach turystów
Adresuje kluczowe obszary	✓	Misja wskazuje kluczowe filary strategii OMW: 1. Tworzenie nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych oraz bogatej oferty kulturalno-rekreacyjnej 2. Tworzenie sprzyjających i unikatowych warunków do efektywnej współpracy pomiędzy biznesem a nauką 3. Tworzenie warunków do prowadzenia działalności gospodarczej
Jakość przekazu	✓	Treść misji jest zbudowana w klarowny i ustrukturyzowany sposób, co wzmacnia jasność i siłę przekazu.
Emocjonalność przekazu	✓	Emocjonalny wydźwięk misji jest podkreślony następującymi sformułowaniami: „zintegrowany, przyjazny dla mieszkańców, turystów i przedsiębiorców”, „nowoczesnych rozwiązań funkcjonalnych i bogatej oferty kulturalno - rekreacyjnej”, „unikatowych warunków do efektywnej współpracy”
Adekwatność	✓	Zawarty w ramach misji przekaz w pełni odzwierciedla warunki oraz potencjał rozwojowy Warszawskiego Obszaru metropolitalnego

Tabela 7: Analiza poprawności sformułowania wizji dla Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Kryterium oceny wizji	Zgodność wizji z kryterium	Uzasadnienie zgodności wizji z kryterium
Wyznacza obraz OMW w przyszłości	✓	Wizja określa kluczowe cechy Obszaru metropolitalnego Warszawy w przyszłości
Ujmuje wartości i kulturę organizacyjną	✓	Wizja w określa kluczowe wartości, w oparciu, o które funkcjonować będzie OMW w przyszłości (znaczący na arenie międzynarodowej ośrodek biznesu, nauki, kultury i sportu), jak też odnosi się do kultury organizacyjnej (zintegrowany, przyjazny dla mieszkańców, turystów i przedsiębiorców, efektywnie wykorzystujący potencjał)
Jakość przekazu	✓	Treść wizji jest zbudowana w klarowny i ustrukturyzowany sposób, co wzmacnia jasność i siłę przekazu
Emocjonalność przekazu	✓	Emocjonalny wydźwięk wizji jest podkreślony następującymi sformułowaniami: „zintegrowany, przyjazny dla mieszkańców, turystów i przedsiębiorców”, „znaczący na arenie międzynarodowej”, „efektywnie wykorzystujący potencjał”
Adekwatność	✓	Zawarty w ramach wizji przekaz w pełni odzwierciedla warunki oraz potencjał rozwojowy Warszawskiego Obszaru metropolitalnego

Źródło: Opracowanie własne Deloitte

Cele strategiczne i operacyjne

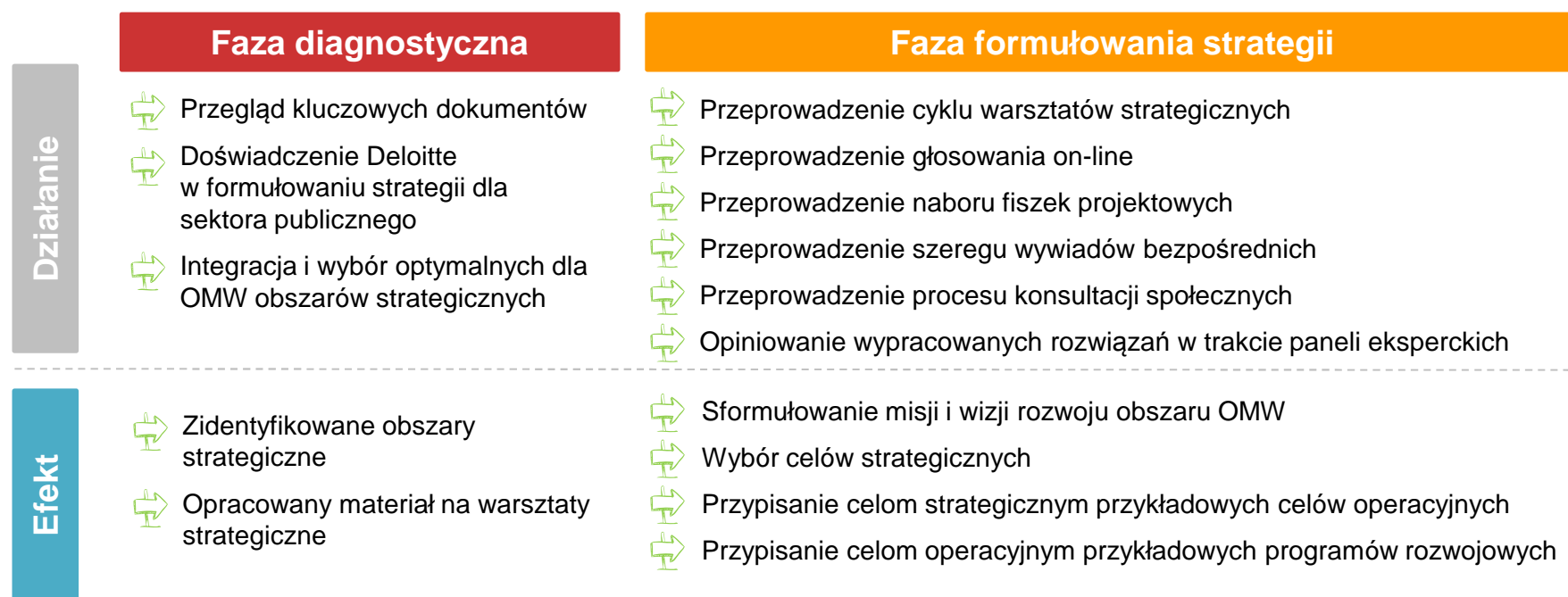

Zestawienie celów strategicznych

Wprowadzenie

Zaprezentowane w niniejszej Strategii Rozwoju OMW cele strategiczne i operacyjne, powstały w wyniku przeprowadzenia szeregu działań badawczych. Tworząc cele, autorzy dokumentu brali pod uwagę także obowiązującą Strategię Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego 2014-2020+, w celu zapewnienia spójności i komplementarności obydwu dokumentów. Ze względu na strategiczny charakter niniejszego dokumentu, cele operacyjne oraz programy rozwojowe nie są objęte jego zakresem, dlatego każdemu celowi strategicznemu zostały przypisane jedynie przykładowe cele operacyjne, a celom operacyjnym przykładowe projekty.

Schemat 7: Metodyka opracowania celów strategicznych i operacyjnych

Źródło: Opracowanie własne Deloitte

Zestawienie celów strategicznych

Cele strategiczne OMW

1

Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla całego Obszaru Metropolitalnego Warszawy

2

Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój

3

Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW

4

Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich

5

Wysoki poziom kapitału ludzkiego oraz zaangażowanie mieszkańców OMW w świadome i zrównoważone kształtowanie metropolii, oparte na idei społeczeństwa obywatelskiego

Zestawienie celów strategicznych

Założenia kierunkowe

Obszar Metropolitalny Warszawy należy traktować jako jeden zwarty i zintegrowany organizm społeczno-gospodarczy. Zarówno działania planistyczne podejmowane na rzecz rozwoju OMW jak i rozwiązywanie zdiagnozowanych problemów wykraczających poza granice administracyjne gmin musi być podejmowane przez gminy wspólnie, głównie poprzez realizację działań o charakterze horyzontalnym. Jednocześnie, dla maksymalizacji efektu synergii działań w perspektywie 2014-2020, wszelkie podejmowane interwencje na poziomie OMW powinny być komplementarne do projektów Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego

Cele Strategiczne powinny być realizowane w oparciu o działania partnerskie, spełniające poniższe kryteria:

KRYTERIUM POTRZEB STRATEGICZNYCH

Działania partnerskie (projekty) stanowią odpowiedź na główne i najpilniejsze problemy zdiagnozowane w OMW. Projekty wynikają także z konkretnych potrzeb i działań wskazanych w opracowanych na poziomie OMW lub szerszym dokumentach strategicznych, opartych na rzetelnych diagnozach istniejących potrzeb

KRYTERIUM ROZWIĄZAŃ KOMPLEKSOWYCH

Działania partnerskie (projekty) oferują kompleksowe rozwiązanie dla danego problemu, uwzględniające jego złożoność, różnych interesariuszy i konieczność długofalowego utrzymania efektów. Projekty zintegrowane oferują kompletne rozwiązanie systemowe w sposób istotny niwelujące zdiagnozowane problemy i znacząco oddziałujące na zaplanowane wskaźniki produktu i rezultatu

KRYTERIUM ROZWIĄZAŃ KOMPLEKSOWYCH

Działania partnerskie (projekty) są ściśle powiązane z działaniami zrealizowanymi /planowanymi do realizacji z Programów Krajowych i innych źródeł finansowania (projekty komplementarne). Powiązanie to ma charakter funkcjonalny i bezpośredni wyrażony odpowiednimi wskaźnikami

Pogłębiony opis celów strategicznych

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 1

Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla całego Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Kluczowe wnioski z części diagnostycznej

Podstawą rozwoju aglomeracji warszawskiej jest zapewnienie sprawnej, szybkiej, efektywnej i ekonomicznie dostępnej komunikacji pomiędzy wszystkimi gminami. Przemieszczanie się innymi środkami transportu niż samochód musi stać się bardziej atrakcyjne i umożliwiać mieszkańcom OMW szybkie dotarcie do miejsca zamieszkania, zakładu pracy, terenów rekreacyjnych, podmiejskich terenów leśnych. Należy zachować uzgodnioną dla współczesnych procesów rozwojowych w metropoliach hierarchię transportu (w kolejności malejących preferencji i rosnących obostrzeń organizacyjno-dostępowych): ruch pieszy, ruch rowerowy, komunikacja publiczna szynowa, komunikacja publiczna samochodowa, transport samochodowy – indywidualny.

Charakterystyka celu strategicznego

Aktualny radialny układ sieci drogowej i kolejowej OMW należy do najlepiej rozwiniętych w kraju i umożliwia w miarę szybkie połączenia wewnątrz i na zewnątrz obszaru, co stanowi dobre podstawy do wyzyskania potencjału obszaru w zakresie rozwoju zintegrowanych form transportu zbiorowego. Dalsza poprawa funkcjonalności systemu transportu publicznego powinna uwzględniać nie tylko powiązania różnych rodzajów komunikacji - kolejowej, szynowej, autobusowej, rowerowej i pieszej (**multimodalne systemy komunikacji**) z równoczesnym zmniejszaniem zapotrzebowania na drogowy transport indywidualny, ale także włączać kolejne gminy do już istniejących sieci powiązań transportowych. Konieczne jest opracowanie w pełni zharmonizowanych systemów taryfowych z jedną opłatą (wspólny bilet metropolitalny), niezależnie od rodzaju środka transportu, a rozkłady jazdy muszą być integrowane i planowane z myślą o korzystaniu z wielu środków transportu. Istotne wydaje się także podjęcie działań w zakresie wdrożenia transportu niskoemisyjnego wokół portów lotniczych celem pełnego ich włączenia w metropolitalny system komunikacji. Elementem wpięrającym wprowadzane rozwiązania organizacyjno-funkcjonalne są:

- Wprowadzenie mechanizmów ciągłego doskonalenia jakości usług transportu zbiorowego
- Oprzyrządowanie systemu narzędziami wirtualnymi (aplikacje ułatwiające korzystanie z komunikacji zbiorowej)
- Wieloletnia kampania informacyjno-promocyjna zachęcająca do korzystania z preferowanych form transportu.

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 1

Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla całego Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Kierunki realizacji

W zakresie rozwiązań transportowych, rekomendowane jest podjęcie następujących działań:

- Kompleksowe rozwiązania w zakresie komunikacji publicznej zacierające podziały administracyjne jednostek samorządu terytorialnego (np. wspólny bilet metropolitalny, systemy multimodalne, infrastruktura transportowa wokół portów lotniczych, zsynchronizowane rozkłady jazdy)
- Jednolite rozwiązania w ramach kampanii promocyjnych i wizerunkowych skierowanych do użytkowników komunikacji publicznej (np.: jednolity wzór biletów, format informacji dla pasażerów, wiaty przystankowe, wspólna kolorystyka taboru)
- Zwiększenie roli transportu indywidualnego alternatywnymi środkami lokomocji – np. rower - doposażenie infrastruktury drogowej pod kątem objęcia siecią ścieżek rowerowych całego OMW wraz z infrastrukturą towarzyszącą

Wdrożenie optymalnie dobranych rozwiązań ITS na całym obszarze OMW umożliwi dynamiczne i taktyczne zarządzanie ruchem oraz ułatwi przejazd z uwzględnieniem aktualnej sytuacji w aglomeracji i prognozę czasu przyjazdu. Pełna integracja funkcji transportowych na terenie OMW (gminy, przewoźnicy) powinna obejmować również zaprojektowanie i wdrożenie jednolitego i spójnego systemu informacji dla podróżnych (dostęp do informacji o obciążeniu sieci drogowej, parkingach, robotach drogowych, objazdach, zatłoczeniu, trasach alternatywnych). W obliczu rosnących problemów transportowych metropolii, konieczne jest doprowadzenie do zwiększenia udziału transportu zbiorowego w realizacji codziennych podróży mieszkańców metropolii. Niezbędne jest wprowadzenie rozwiązań zintegrowanych, znacznie skracających czas dojazdu do centrum i zachęcających mieszkańców do korzystania z transportu publicznego.

W wymiarze organizacyjnym oznacza to postępującą koordynację działań zarówno zarządców dróg właściwych dla poszczególnych JST jak i przede wszystkim istniejących firm komunikacyjnych (ZTM, przewoźnicy prywatni, spółki publiczne itp.). Etap ścisłej koordynacji działań, w tym działań inwestycyjnych, powinien zostać osiągnięty w ciągu maksimum 2 lat, celem wykorzystania istniejącego potencjału jako podstawy rozwoju pozostałych funkcji metropolitalnych.

Jednocześnie, rozwiązania komunikacyjne spajające obszar funkcjonalny oznaczają „uwspólnianie” kosztów środowiskowych transportu publicznego (transport jako jedno z dwóch głównych źródeł tzw. niskiej emisji), a więc stwarzają przestrzeń do podjęcia wspólnej interwencji w tym zakresie.

Przykładowe cele operacyjne

Cel strategiczny nr 1

Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla całego Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Przykładowe cele operacyjne

- Działania przygotowawcze na poziomie OMW
- Rozwój infrastruktury drogowej
- Rozwój transportu szynowego
- Rozbudowa infrastruktury rowerowej i pieszo-rowerowej
- Wdrożenie inteligentnych rozwiązań w zakresie ITS, BRD i transportu zbiorowego

Przykładowe projekty

- **Przeprowadzenie audytu przesiadkowego całości systemu komunikacji zbiorowej jako wstępu do interwencji infrastrukturalnej i organizacyjnej ***
- **Przeprowadzenie audytu dostępności komunikacji zbiorowej dla osób o ograniczonej mobilności jako wstęp do planowania / projektowania rozwiązań w zakresie infrastruktury (bariery architektoniczne), małej infrastruktury i rozwiązań wspierających ***
- Budowa systemu parkingów typu Park & Ride w pobliżu dworców kolejowych oraz pętli autobusowych (tworzenie węzłów przesiadkowych), rozbudowa istniejących
- Budowa obwodnic, tras szybkiego ruchu, skracających czas dojazdu do węzłów multimodalnych
- Poprawa efektywności wykorzystania istniejącej infrastruktury kolejowej (w tym np. analizy martwych torów) oraz rozbudowa kolei dojazdowej
- Rozbudowa / przywrócenie do użytkowania sezonowej kolei wąskotorowej
- Tworzenie węzłów przesiadkowych kolej – pozostałe środki transportu zbiorowego / rower w pobliżu istniejących stacji kolejowych – integracja i rozwiązania multimodalne
- Rozbudowa systemu roweru miejskiego na OMW wraz z infrastrukturą towarzyszącą jako formy transportu niskoemisyjnego
- Budowa ścieżek rowerowych i ciągów pieszo-rowerowych przy uczęszczanych trasach podmiejskich, również tych o znaczeniu turystyczno-rekreacyjnym, integracja i promocja sieci rowerowej OMW
- Tworzenie produktów turystycznych w oparciu o tą formę aktywności
- Zaprojektowanie wspólnej taryfy oraz biletu obejmującego swoim zasięgiem OMW
- Zsynchronizowanie rozkładów jazdy komunikacji publicznej w tym szybkie połączenia komunikacją zbiorową w układzie pierścienia zewnętrznego – centrum OMW, instalowanie urządzeń nadających priorytet pojazdom komunikacji zbiorowej
- Wdrożenie rozwiązań w zakresie transportu niskoemisyjnego, szczególnie wokół portów lotniczych

* Projekty rekomendowane do realizacji w pierwszej kolejności

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 2

Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój

Kluczowe wnioski z części diagnostycznej

W Obszarze Metropolitalnym Warszawy występuje pilna potrzeba zintegrowanego kształtowania polityki przestrzennej, zgodnej z ideą zrównoważonego rozwoju, zapobiegającej negatywnym skutkom niekontrolowanych procesów suburbanizacji, w tym przede wszystkim chaotycznej zabudowie oraz degradacji terenów zielonych. Zarówno gospodarze poszczególnych JST tworzących OMW jak i ich mieszkańcy dostrzegają kluczową rolę dobrego planowania przestrzennego wspierającego ład przestrzenny i efektywny układ funkcjonalny sprzyjający poprawie jakości życia.

Charakterystyka celu strategicznego

Kształtowanie ładu przestrzennego powinno przede wszystkim opierać się na kompleksowym planowaniu, które uwzględnia potrzeby całego obszaru metropolitalnego i potencjał jego różnorodności. Procesy planowania muszą uwzględniać harmonię, estetykę i komplementarność poszczególnych struktur przestrzenno-funkcjonalnych:

- Obszarów mieszkalnych
- Obszarów usług i biznesu
- Obszarów kulturalno-artystycznych
- Obszarów komunikacyjnego
- Obszarów rekreacyjnych
- Obszarów cennych przyrodniczo

Przy braku na dzień dzisiejszy rozwiązań ustawowych tworzących podstawę prawną do ścisłej współpracy tak dużej grupy JST (tzw. ustawa metropolitalna) wydaje się koniecznym wspólne dla OMW wypracowanie i uzgodnienie zasad postępowania w planowaniu i zarządzaniu przestrzeniami publicznymi w oparciu o wyrażaną wolę współpracy. Przy tak dużej grupie JST możliwe jest stworzenie zbioru dobrych praktyk, wzajemne korzystanie z wiedzy i doświadczeń oraz uzgodnienie wspólnych założeń jako bazy do pogłębiającej się współpracy metropolitalnej. Finalnym efektem pogłębiającej się koordynacji powinno być uwspólnienie planowania w perspektywie do 2030 roku. Realizacja celu ma bezpośrednie przełożenie na wzrost jakości życia mieszkańców OMW oraz w istotny sposób przyczynia się do podniesienia atrakcyjności obszaru metropolitalnego z perspektywy wyboru miejsca do osiedlania się, a także lokowania inwestycji.

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 2

Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój

Kierunki realizacji

W ramach działań porządkujących zarządzanie przestrzenią publiczną OMW przy ograniczeniach obecnego systemu prawnego, należy uruchomić w pierwszej kolejności następujące działania:

1. Powołanie forum/rady metropolitalnej w obszarze zarządzania przestrzennego mającej na celu:
 - Realizację procesów konsultacji planów zagospodarowania, w tym wzajemne uzgadnianie rozwiązań na granicach administracyjnych poszczególnych JST
 - Uzgodnienie zasad koordynacji działań planistycznych i inwestycyjnych jako podstawy do realizacji partnerskich (łączyących wiele JST w tamach OMW) projektów inwestycyjnych
 - Wypracowanie i uzgodnienie reguł planowania z punktu widzenia OMW które każda z jednostek będzie uwzględniała w procesie prac planistycznych na swoim obszarze
 - Stworzenie bazy dobrych praktyk i rozwiązań które mogą być implementowane przez poszczególne jednostki (transfer wiedzy pomiędzy różnymi poziomami administracji samorządowej)
 - Cykliczne spotkania informacyjne (edukacyjne) prezentujące najnowsze rozwiązania dla przestrzeni publicznych stosowane w metropoliach na całym świecie, warsztaty i dyskusje pozwalające na przemodelowanie i dostosowanie tych rozwiązań do potrzeb OMW. Rozwiązania te powinny dotyczyć kluczowych dla OMW obszarów planowania np. sieci rowerowej, udostępniania obszarów cennych przyrodniczo itp.
2. Przeprowadzenie pełnej inwentaryzacji zasobów przyrodniczych OMW i ich priorytetyzacja co do roli w rozwoju funkcji metropolitalnych
3. Wypracowanie i uzgodnienie na poziomie OMW podejścia włączającego mieszkańców w procesy planistyczne znacznie wybiegającego poza poziom wymagany przepisami prawa. Promowanie aktywnego włączenia lokalnych społeczności, NGO's, ruchów miejskich i wszelkich grup interesariuszy w dyskusje nad kształtem przestrzeni publicznych i definiowanie „przyjaznych dla mieszkańców” rozwiązań w kluczowych obszarach
4. Podjęcie prac na bazie tzw. ustawy krajobrazowej mających na celu uporządkowanie przestrzeni publicznej OMW w obszarze występujących w niej reklam wielkoformatowych i innych elementów trwale naruszających ład estetyczny w obszarach zurbanizowanych

Przykładowe cele operacyjne

Cel strategiczny nr 2

Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój

Przykładowe cele operacyjne

- Działania przygotowawcze na poziomie OMW
- Opracowanie i wdrożenie strategii rozwoju przestrzennego obejmującej obszar metropolitalny Warszawy
- Rewitalizacja miejskich terenów zieleni, stref rekreacji i wypoczynku
- Przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom demograficznym związanym z suburbanizacją (wyprowadzanie się klasy średniej i wyższej poza obszar rdzenia)

Przykładowe projekty

- **Wypracowanie mechanizmów koordynacyjnych (np. rada ładu przestrzennego, zespoły robocze) dla procesów planowania przestrzennego, umożliwiających uzgadnianie rozwiązań pomiędzy poszczególnymi JST i utrzymanie wspólnych ram planowania dla inwestycji istotnych dla OMW ***
- **Inwentaryzacja i priorytetyzacja zasobów przyrodniczych, kulturowych i innych. Ocena ich wagi dla rozwoju metropolii jako całości. Ww. inwentaryzacja będzie wstępem do zrównoważonego zarządzania wykorzystaniem zasobów OMW ***
- **Badania społeczne występujących procesów suburbanizacji dla zaprojektowania narzędzi interwencji ***
- Wypracowanie mechanizmu, procesu planowania przestrzennego uwzględniającego długoterminowe kierunki rozwojowe obszaru metropolitalnego
- Dokonanie inwentaryzacji, priorytetyzacji oraz oszacowania niezbędnych nakładów inwestycyjnych na rekultywację zaniedbanych terenów zielonych na terenach OMW
- Sieciowanie terenów rekreacyjnych poprzez łączenie ich czytelnymi powiązaniem komunikacyjnymi w tym przede wszystkim siecią ścieżek rowerowych
- Nadanie terenom zdegradowanym nowych funkcji, np. budowa skateparku czy zielonej siłowni
- Kształtowanie i zagospodarowanie nadbrzeży zbiorników wodnych, rzek w krajobrazie na cele rekreacyjno – wypoczynkowe, edukacyjne itp.
- Rewitalizacja tkanki mieszkalnej w centralnych dzielnicach m.st. Warszawy
- Działania inwestycyjne i promocyjne na rzecz atrakcyjności terenów już silnie zurbanizowanych (dzielnic centralnych Warszawy)
- Podnoszenie bezpieczeństwa w przestrzeniach publicznych w oparciu o koordynację współpracy służb publicznych
- Wzmacnianie samodzielności wspólnot lokalnych w zakresie kreowania i zarządzania lokalnymi przestrzeniami publicznymi – zielona infrastruktura, place zabaw, zielone siłownie itp.

* Projekty rekomendowane do realizacji w pierwszej kolejności

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 3

3

Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW

Kluczowe wnioski z części diagnostycznej

- ➔ Oferta metropolii związana ze spędzaniem czasu wolnego jest zróżnicowana terytorialnie i jakościowo. Wśród dostępnych zasobów znajdują się zarówno usługi kulturalne (teatry, kina, filharmonia, itp.) zlokalizowane głównie w Warszawie, atrakcyjne przyrodniczo tereny zielone zlokalizowane na obszarze miast (parki) jak i gmin oddalonych od rdzenia obszaru metropolitalnego (np. Zalew Zegrzyński, Puszcza Kampinoska), a także miejsca aktywności sportowej. Ważną rolę w kształtowaniu oferty kulturalnej pełnią organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia), podmioty prywatne oraz indywidualni artyści. Przeniesienie części zadań na organizacje pozarządowe pozwala zwiększać dostęp do kultury bez obciążania budżetów jednostek publicznych

Charakterystyka celu strategicznego

- ➔ Z punktu widzenia zwiększania wykorzystania tego, bardzo wysokiego w skali kraju potencjału kluczowe jest jego zinwentaryzowanie, usystematyzowanie i udostępnienie mieszkańcom OMW głównie w oparciu o integrację i dystrybucję informacji wpływających na indywidualną organizację czasu wolnego i rekreacji przede wszystkim z wykorzystaniem rozwiązań IT. Z drugiej strony obszar metropolitalny ze względu na swój wyjątkowy, stołeczny charakter pełni też rolę kluczowego krajowego ośrodka kultury wysokiej stąd istotne jest w tym kontekście zaproponowanie kompleksowej oferty kulturalnej nakierowanej na wydłużenie/intensyfikację pobytu turystów jednodniowych (typu: młodzież szkolna) poprzez dopasowanie oferty noclegowej do różnych grup potencjalnych odbiorców. Mieszkańcy OMW oczekują usług kulturalnych na wysokim poziomie, najlepiej jeżeli będą one świadczone w niedużej odległości od miejsca zamieszkania lub w miejscach o wysokiej dostępności komunikacyjnej (koordynacja dostępności transportu publicznego przy organizacji imprez masowych). Nie mniej istotne jest stworzenie oferty dla mieszkańców OMW obejmujących wypoczynek weekendowy (np. szlak pieszo-rowerowy wokół Zalewu Zegrzyńskiego (obszar kilku sąsiadujących ze sobą gmin).
- ➔ Mając powyższe na uwadze należy dokonać kompleksowej inwentaryzacji posiadanych zasobów o walorach przyrodniczych, kulturalnych i historycznych wraz z uwzględnieniem ich rangi (znaczenie globalne, regionalne, lokalne), należy włączać zinwentaryzowane obiekty/zasoby w ścieżki/szlaki kulturalno-historyczno-przyrodnicze. Dobrze zaplanowane szlaki i ścieżki zwiedzania mogą stać się atrakcją nie tylko dla mieszkańców OMW, ale również dla turystów, a także mogą być włączone do programów edukacji szkolnej. Realizacja celu bezwzględnie musi być wspierana rozwiązaniami z zakresu edukacji, informacji i promocji (aktywny wypoczynek) oraz budową platform na których mieszkańcy mogliby tworzyć i dzielić aplikacje mobilne.

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 3

Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW

Kierunki realizacji

Nowoczesna metropolia oferuje swoim mieszkańcom nie tylko systemowe rozwiązania transportowe, ale przede wszystkim szeroki dostęp do zasobów kultury i przyrody:

- Kompleksowe rozwiązania w zakresie udostępniania zasobów przyrody żywej i nieożywionej z naciskiem na ochronę przed nadmierną antropopresją w stosunku do obszarów atrakcyjnych przyrodniczo. Istotne jest intensywne włączenie niezagospodarowanych / słabo zagospodarowanych terenów zielonych OMW w system publicznych parków i terenów rekreacyjnych. Części terenów zielonych można przypisać rolę miejskich enklaw bioróżnorodności i dodatkowo wykorzystać je na potrzeby edukacyjne. Przykładowe działania w tym obszarze to inwentaryzacja istniejących, bardzo bogatych zasobów przyrodniczych i uruchomienie akcji informacyjnej dotyczącej aktywnego wypoczynku – działania podnoszące jakość życia mieszkańców, tworzenie/odtworzenie parków miejskich, tworzenie ścieżek dydaktycznych, ekoparków, skwerów itp. Zachowanie podobnego systemu identyfikacji wizualnej oraz rozpowszechnienie wiedzy na temat udostępnionych zasobów (strony www prezentujące system terenów rekreacyjnych dla OMW, szlaki i ścieżki tematyczne, udostępnione zasoby wodne itp. powinno uzmysłwić mieszkańcom szeroki wachlarz możliwości oferowanych przez obszar metropolitalny Warszawy)
- Kompleksowe rozwiązania w zakresie udostępniania zasobów kultury z naciskiem na znaczące zwiększenie udziału mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych – szeroko rozumiana edukacja kulturalna (np. działania nakierowane na podniesienie jakości i atrakcyjności prowadzonych aktywności, rozwiązania systemowe skierowane do wszystkich grup: osób starszych, dzieci i młodzieży, zawierające propozycje dopasowane do danego wieku – od rozwiązań typu karnet kulturalny dla szkół na uczestnictwo w cyklicznych wydarzeniach kultury wysokiej, przez organizację tras koncertowych/teatralnych/muzealnych w terenie, z wykorzystaniem przez kluczowe instytucje kultury z miast rdzenia, obiektów w każdej z gmin OMW)
- Wyrównanie poziomu/jakości infrastruktury kulturalnej (inwestycje powinny dotyczyć zwłaszcza podmiotów o zdiagnozowanych potrzebach inwestycyjnych w powiązaniu z podnoszeniem jakości proponowanej przez te podmioty oferty kulturalnej, szczególnie w zakresie edukacji do uczestnictwa w życiu kulturalnym, dopasowanej do potrzeb lokalnej społeczności). Kluczowa dla zwiększenia dostępu w ramach sieci jednostek kultury OMW jest z jednej strony poprawa infrastruktury lokalnej, z drugiej zaś ułatwienia komunikacyjne wpływające na dostępność ww. infrastruktury znajdującej się na terenie innych JST

Opisane rozwiązania mają na celu zaprezentowanie i udostępnienie całości zasobów obszaru dla wszystkich mieszkańców oraz potencjalnych odbiorców – turystów i inwestorów.

Przykładowe cele operacyjne

Cel strategiczny nr 3

3

Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW

Przykładowe cele operacyjne

Przygotowanie atrakcyjnej oferty rekreacyjno-kulturalnej na terenie OMW

Zintegrowanie oferty rekreacyjno - kulturalnej oraz tworzenie partnerstwa i zacieśnianie współpracy, pomiędzy podobnymi – w zakresie prowadzonej działalności – instytucjami

Przygotowanie interaktywnej oferty rekreacyjno-kulturalnej, angażującej w życie społeczne osoby starsze

Przykładowe projekty

- **Przeprowadzenie kompleksowej inwentaryzacji i priorytetyzacji posiadanych zasobów o wartościach przyrodniczych, kulturalnych i historycznych ***
- Uzupełnienie infrastruktury kulturalnej i rekreacyjnej na obszarach o zdiagnozowanych niedoborach w tym zakresie
- Systemowe zagospodarowanie nadbrzeży cieków i zbiorników wodnych
- Tworzenie tematycznych szlaków pieszo-rowerowych, obejmujących tereny kilku gmin (np. historycznych)
- Przygotowanie strony www na bieżąco aktualizowanej oraz gromadzącej informacje na temat oferty rekreacyjno-kulturalnej, dostępnej na obszarze OMW, wspólny kalendarz imprez
- Sieciowanie współpracy instytucji kultury, w ramach których oferta stołecznych instytucji jest prezentowana mieszkańcom OMW w miejscu ich zamieszkania (np. wyjazdowe koncerty filharmonii)
- **Stworzenie platformy koordynującej prowadzone na terenie OMW działania kulturalne ***
- Tworzenie lokalnych partnerstw bliźniaczych centrów kultury, w celu przygotowania wspólnej oferty i prowadzenia działań promocyjnych
- **Przeprowadzenie konsultacji społecznych w celu zidentyfikowania potrzeb mieszkańców w obszarze oferty kulturalnej zewnętrznego pierścienia OMW ***
- Zwiększenie poziomu samoorganizacji lokalnych społeczności/ruchów miejskich wzbogacających ofertę spędzania czasu wolnego (rola NGO)
- Organizacja zajęć w ramach uniwersytetów trzeciego wieku
- Przygotowanie programów animacji międzypokoleniowych
- Przygotowanie oferty cenowej uwzględniającej finansowe możliwości osób starszych, np. wprowadzenie znacznych zniżek do cen biletów wstępu do muzeów, kin, teatrów, wystaw lub nieodpłatne wejścia w wybrane dni tygodnia do instytucji na terenie OMW

* Projekty rekomendowane do realizacji w pierwszej kolejności

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 4

4

Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich

Kluczowe wnioski z części diagnostycznej

- ➔ Maksymalizacja potencjału gospodarczego Obszaru Metropolitalnego Warszawy wymaga wzmocnienia sieci powiązań oraz intensyfikacji współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami obecnymi w poszczególnych gminach tworzących OMW, instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami samorządu terytorialnego. Jest to istotne przede wszystkim z punktu widzenia przyspieszenia rozwoju gospodarczego terenów tworzących zewnętrzny pierścień metropolii (z uwagi na obecną sytuację nierównomiernie rozłożonego poziomu potencjału gospodarczego w obrębie OMW) oraz z perspektywy przyciągnięcia inwestorów.

Charakterystyka celu strategicznego

- ➔ Zagęszczenie i wzmocnienie sieci wzajemnych relacji wyżej wymienionych podmiotów zintensyfikuje transfer wiedzy i innowacji, zwiększeniu ulegnie również zasięg oraz siła oddziaływania potencjału naukowo-badawczego skoncentrowanego w centralnej części obszaru metropolitalnego. Prężna współpraca grup interesariuszy związanych z działalnością gospodarczą ułatwi także formułowanie kompleksowej oferty obsługi inwestorów (m.in. zapewnienie niezbędnej infrastruktury technicznej, wsparcie w procedurach administracyjnych, zapewnienie kompletnej sieci dostawców i partnerów biznesowych), co znacząco podnosi atrakcyjność inwestycyjną OMW.
Kształt i bardzo wysokie zasoby gospodarcze obszaru wskazują na możliwość zdywersyfikowania ról w zintegrowanym systemie obsługi inwestora w ramach stworzonej sieci informacji i banku danych terenów inwestycyjnych i potencjalnych poddostawców. Postępująca specjalizacja subobszarów rozwoju gospodarczego w ramach OMW powinna doprowadzić do pogłębienia istniejących już specjalizacji (np. przetwórstwo spożywcze vs. handel hurtowy). Stworzenie sieci gospodarek miejskich wspierających równomierne lokowanie inwestycji na całym OMW wzmocni procesy rozwojowe i zmniejszy presję komunikacyjną na miasto rdzenia (zbliżenie miejsc pracy do miejsca zamieszkania potencjalnych pracowników).
- ➔ Realizacja celu przyczyni się do wzmocnienia pozycji OMW na tle pozostałych metropolii globalnych jako dynamicznie rozwijającego się ośrodka gospodarczego, oferującego nowoczesne zaplecze do prowadzenia działalności gospodarczej. Tym samym OMW stanie się obszarem stymulującym przedsiębiorczość mieszkańców oraz miejscem pierwszego wyboru dla inwestorów zagranicznych w regionie Europy Środkowo-Wschodniej.

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 4

4

Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich

Kierunki realizacji

Nowoczesne metropolie to miejsca generujące przyspieszenie gospodarcze, opierające swój rozwój o zrównoważony wzrost ekonomiczny i terytorialny. Niwelowanie dysproporcji gospodarczych pomiędzy jednostkami tworzącymi obszar, powinno stać się jednym z koniecznych kierunków rozwoju. Wyrównywaniu potencjałów gospodarczych powinny sprzyjać następujące działania:

- Wprowadzenie systemowych rozwiązań w zakresie zacieśniania współpracy pomiędzy przedsiębiorcami i instytucjami otoczenia biznesu (np. wprowadzenie cyklicznych spotkań władz lokalnych z przedstawicielami kluczowych branż, aktywnie działające inicjatywy klastrowe, tworzenie parków przemysłowych i technologicznych, działających pod jedną marką, promującą OMW)
- Podejmowanie działań na rzecz poprawy jakości środowiska operacyjnego istotnego dla prowadzenia działalności gospodarczej (np. zapewnienie szerokiego dostępu online do informacji gospodarczej – wdrażanie rozwiązań typu e-usługi, e-administracja, wirtualne centra informacji)
- Wspieranie optymalnego rozlokowania inwestycji na terenie OMW oraz dostarczanie inwestorom najlepszej z punktu widzenia rozwoju regionu oferty np. powołanie jednej regionalnej instytucji odpowiedzialnej za proces pozyskiwania i obsługi inwestorów na terenie całego OMW, dokonanie inwentaryzacji, segmentacji i priorytetyzacji terenów inwestycyjnych, przygotowanie dla wybranych terenów dokumentacji technicznej oraz ich uzbrojenie, stworzenie na terenie OMW jednej, na bieżąco aktualizowanej, bazy terenów inwestycyjnych
- Zaprojektowanie kompleksowych rozwiązań, przygotowujących służby samorządowe do realizacji procesu pozyskiwania i obsługi inwestorów - zapewnienie niezbędnych szkoleń, przygotowujących kadry do procesu obsługi inwestorów, zbudowanie programu wymiany kadr z organizacjami uważanymi za przykłady najlepszych praktyk w zakresie procesu pozyskiwania i obsługi inwestorów
- Prowadzenie zintegrowanych działań na rzecz skutecznej promocji gospodarczej poprzez np. stworzenie spójnej i przemyślanej strategii promocji całego regionu OMW, stworzenie wspólnego kalendarza imprez, zapewnienie wymiany informacji pomiędzy poszczególnymi JST

Przykładowe cele operacyjne

Cel strategiczny nr 4

4

Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich

Przykładowe cele operacyjne

- Działania przygotowawcze na poziomie OMW
- Rozwijanie sieci powiązań gospodarczych pomiędzy przedsiębiorcami, szkołami, uczelniami i instytucjami otoczenia biznesu
- Poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej
- Dostarczenie inwestorom spójnej, najlepszej punktu widzenia OMW, oferty inwestycyjnej
- Przygotowanie służb samorządowych do procesu pozyskiwania i obsługi inwestorów
- Prowadzenie działań na rzecz skutecznej promocji gospodarczej

Przykładowe projekty

- **Stworzenie spójnego systemu obsługi inwestora opartego o skoordynowaną sieć istniejących punktów / komórek / specjalistów w JST ***
- **Budowa wspólnej bazy danych terenów inwestycyjnych w postaci aktualizowanej na bieżąco platformy IT zawierającej oferty wystandaryzowane w zależności od np. dostępności, poziomu uzbrojenia, wielkości itp. ***
- **Przygotowanie wspólnej strategii promocji gospodarczej OMW z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych podobszarów ***
- Powołanie inicjatyw skupiających lokalnych przedsiębiorców reprezentujących kluczowe branże, mających na celu przepływ wiedzy, wymianę doświadczeń, potrzeb oraz wypracowanie systemowych rozwiązań prowadzących do rozwoju firm
- Tworzenie i rozwój parków przemysłowych i technologicznych
- Zapewnienie szerokiego dostępu online do informacji gospodarczej – wdrażanie rozwiązań typu e-usługi, e-administracja
- Zapewnienie dostępu do sieci miejsc obsługi przedsiębiorców na terenie OMW
- Przygotowanie dla wybranych terenów dokumentacji technicznej oraz ich uzbrojenie
- Stworzenie na terenie OMW jednej, aktualizowanej, bazy terenów inwestycyjnych
- Opracowanie spójnej, atrakcyjnej oferty inwestycyjnej
- Zbudowanie programu wymiany kadr z organizacjami uważanymi za przykłady najlepszych praktyk w zakresie procesu pozyskiwania i obsługi inwestorów
- Stworzenie spójnej i przemyślanej strategii promocji całego regionu OMW
- Stworzenie wspólnego kalendarza imprez gospodarczych

* Projekty rekomendowane do realizacji w pierwszej kolejności

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 5

5

Wysoki poziom kapitału ludzkiego oraz zaangażowanie mieszkańców OMW w świadome i zrównoważone kształtowanie metropolii, oparte na idei społeczeństwa obywatelskiego

Kluczowe wnioski z części diagnostycznej

Relatywnie wysoki na tle kraju poziom kapitału ludzkiego oraz jego stały dopływ wymaga inwestycji sprzyjających jego wykorzystaniu w sektorach nowoczesnej nauki i gospodarki. Dalszy rozwój OMW w tym zakresie powinien być ukierunkowany na niwelowanie dysproporcji w jakości kapitału ludzkiego szczególnie w układzie miasta rdzenia i pierwszego pierścienia metropolitalnego (są to najczęściej gminy w ZIT), a pierścienia zewnętrznego – gmin OMW najbardziej odległych od centrum (np. poprzez podnoszenie poziomu edukacji).

Istotnym problemem jest niekorzystna struktura uczniów szkół ponadgimnazjalnych oraz absolwentów szkół wyższych, która kształtuje kadry o profilach nieadekwatnych do potrzeb nowoczesnej gospodarki, mające problemy z odnalezieniem się na rynku pracy.

Budowa metropolii wymaga również pobudzenia świadomości jej mieszkańców w zakresie partycypacji społecznej i wykształcenia pożądaných postaw obywatelskich (kapitał społeczny).

Charakterystyka celu strategicznego

Działania ukierunkowane na podniesienie poziomu kapitału ludzkiego i społecznego wymagają stałych, długofalowych inwestycji i przynoszą efekty dopiero w perspektywie długoterminowej. Dlatego powinny one obejmować głównie młodych mieszkańców OMW i koncentrować się przede wszystkim na zwiększaniu dostępności do wysokiej jakości opieki i edukacji przedszkolnej, podnoszeniu poziomu edukacji szkolnej oraz zapewnieniu doradztwa zawodowego na etapie kształcenia gimnazjalnego, wspierającego dokonywanie trafnych wyborów w zakresie dalszych ścieżek edukacji. Istotnym kierunkiem działań w zakresie podnoszenia poziomu kapitału ludzkiego jest także upowszechnianie idei uczenia się przez całe życie, przygotowujące mieszkańców metropolii do elastycznego reagowania na stale zmieniające się wymogi rynku pracy.

Równolegle powinny być prowadzone działania interwencyjne wobec osób wykluczonych/ zagrożonych wykluczeniem społecznym ze względu na konieczność utrzymania metropolitalnej spójności społecznej jako warunku faktycznego zrównoważonego rozwoju.

Realizacja celu przyczyni się do wykształcenia kwalifikacji, kompetencji oraz postaw obywatelskich mieszkańców OMW, niezbędnych zarówno do efektywnego funkcjonowania w warunkach dynamicznie zmieniającej się gospodarki i rynku pracy jak i do świadomego, aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym metropolii.

Pogłębiony opis celów strategicznych

Cel strategiczny nr 5

5

Wysoki poziom kapitału ludzkiego oraz zaangażowanie mieszkańców OMW w świadome i zrównoważone kształtowanie metropolii, oparte na idei społeczeństwa obywatelskiego

Kierunki realizacji

W dobie gospodarki opartej na wiedzy, kluczowym zasobem budującym przewagę konkurencyjną stają się szeroko rozumiane zasoby ludzkie, zwłaszcza w zakresie poziomu wykształcenia, posiadanych umiejętności, mobilności i kompetencji cyfrowych. Z punktu widzenia budowania siły OMW, a zwłaszcza w kontekście różnic w poziomie kształcenia pomiędzy centrum OMW a składowymi jednostkami administracyjnymi, należy potraktować to zagadnienie jako kluczowy kierunek rozwoju i podjąć kroki w kierunku wdrożenia nowych, systemowych rozwiązań. Działania w zakresie istniejącego na terenie OMW systemu edukacji powinny mieć charakter całkowicie horyzontalny, ponad granicami administracyjnymi i dotyczyć wszystkich poziomów kształcenia. Tylko takie działania umożliwią wyposażenie najmłodszych mieszkańców metropolii w zestaw umiejętności popartych wiedzą, niezbędnych na nowoczesnym rynku pracy. Kluczowe zadania związane z zarządzaniem i potencjałem w opisanym zakresie to:

- Wyrównanie poziomu/jakości infrastruktury edukacyjnej na wszystkich poziomach kształcenia, mające na celu wyrównanie szans edukacyjnych (inwestycje powinny dotyczyć zwłaszcza szkół/przedszkoli o zdiagnozowanych potrzebach inwestycyjnych ale powinny być prowadzone zawsze w ścisłym powiązaniu z programami podnoszenia jakości kadry nauczycielskiej – wsparcie w wykorzystaniu nowej/zmodernizowanej infrastruktury)
- Wzmacnianie roli szkolnictwa zawodowego i liceów profilowanych, w celu lepszego dostosowywania podaży absolwentów do wymogów rynku pracy (w oparciu o lokalne specjalizacje sektora przedsiębiorstw)
- Ujednolicenie i rozbudowa sprawnego systemu doradztwa zawodowego na kluczowych etapach kształcenia, wspierające młodzież w dokonywaniu istotnych wyborów życiowych (systemowe rozwiązania wspierające uruchamiane już na etapie gimnazjów i utrzymujące kontakt młodzieży kształcącej się z instytucjami rynku pracy – znajomość struktury i trendów w popycie na pracę)
- Budowanie sieci współpracy (np. projekty partnerskie) pomiędzy podmiotami reprezentującymi różne sektory gospodarki celem wymiany doświadczeń, staży, koordynacji i konsultacji (dla uczniów, nauczycieli, pracowników naukowych, przedsiębiorców)
- Stałe wzmacnianie kompetencji kadry nauczycielskiej ze szczególnym naciskiem na wykorzystywanie TIK w procesie dydaktycznym jako elementu naturalnego, a nie rozwiązań niestandardowych Tworzenie interdyscyplinarnych rozwiązań edukacyjnych pobudzających samodzielność, kreatywność i przedsiębiorczość na każdym etapie kształcenia

Przykładowe cele operacyjne

Cel strategiczny nr 5

5

Wysoki poziom kapitału ludzkiego oraz zaangażowanie mieszkańców OMW w świadome i zrównoważone kształtowanie metropolii, oparte na idei społeczeństwa obywatelskiego

Przykładowe cele operacyjne

- Działania przygotowawcze na poziomie OMW
- Stworzenie systemowych rozwiązań współpracy pomiędzy biznesem a sektorem edukacji na terenie OMW
- Wzmocnienie roli szkolnictwa zawodowego i liceów profilowanych
- Podniesienie dostępności do wysokiej jakości usług edukacyjnych na terenie całego OMW
- Stworzenie platformy współpracy i wymiany wiedzy dla organizacji pozarządowych, funkcjonujących na terenie metropolitalnym

Przykładowe projekty

- **Stworzenie platformy współpracy / zespołu roboczego w zakresie podnoszenia poziomu jakości edukacji, w tym dzielenie się dobrymi praktykami, rozwój innowacyjnych form kształcenia i budowy powiązań z rynkiem pracy ***
- **Stworzenie platformy do wymiany doświadczeń/dobrych praktyk współpracy pomiędzy JST i NGO ***
- Stworzenie kompleksowego programu wymiany kadr pomiędzy biznesem a nauką, np. zawieranie umów partnerstwa na organizację staży, praktyk
- Stworzenie wspólnej oferty biznesu i nauki, np. określenie możliwości komercjalizacji wiedzy wyprodukowanej na konkretnej uczelni; określenie zapotrzebowania biznesu na konkretne prace naukowe, np. w formie klastrów
- Tworzenie (wzmacnianie rozwoju) podaży szkół, kierunków deficytowych - na podstawie analizy potrzeb przedsiębiorców na określoną wiedzę i kompetencje
- Rozwój doradztwa zawodowego w oparciu o ścisłą współpracę z pracodawcami
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej skierowanej do młodzieży na temat zawodów i kompetencji deficytowych
- Budowa programów podnoszących kompetencje dydaktyczne i kwalifikacje zawodowe nauczycieli (szkolenia, staże, spotkania z przedstawicielami biznesu)
- Tworzenie placówek oświatowych (zwłaszcza przedszkoli), równomiernie rozłożonych na terenie całego OMW
- Podejmowanie działań mających na celu niwelowanie różnic pomiędzy miastem rdzeniem, a gminami okalającymi w zakresie wyposażenia placówek oświatowych
- Dokonanie inwentaryzacji działających NGO i stworzenie platformy koordynującej współpracę pomiędzy III sektorem, a pozostałymi grupami interesariuszy
- Znaczące zwiększenie roli lokalnych społeczności w procesach zarządzania OMW

* Projekty rekomendowane do realizacji w pierwszej kolejności

Cele strategiczne Podsumowanie

Opisane główne kierunki rozwoju i cele strategiczne Strategii Rozwoju OMW zostały wyznaczone w oparciu o kluczowe obszary doskonałości miast inteligentnych.

OMW musi sprostać nadchodzącym wyzwaniom i dążyć do wypracowania całościowego modelu zrównoważonego rozwoju: wzrost gospodarczy należy pogodzić ze zrównoważonym wykorzystaniem zasobów naturalnych; globalna konkurencyjność musi sprzyjać włączeniu społecznemu i promować gospodarkę lokalną; rozwój ekonomiczny nie może wykluczać grup zmarginalizowanych. Atrakcyjność na poziomie światowym musi być budowana z uwzględnieniem grup, które znalazły się w niekorzystnej sytuacji społecznej. Działania niezbędne do podjęcia w celu sprostania ww. wyzwaniom sięgają poza granice administracyjne i wymagają współpracy na różnych płaszczyznach pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego, środowiskiem naukowym, biznesowym i organizacjami pozarządowymi. Współpraca pomiędzy gminami na rzecz rozwiązywania wspólnych problemów umożliwia efektywne świadczenie usług użyteczności publicznej przy ograniczonych zasobach oraz rozwój metropolii wewnątrz istniejących obszarów zurbanizowanych, ochronę zasobów środowiska naturalnego, gospodarczego i tkanki społecznej, odzyskiwanie obszarów obrzeżnych i opuszczonych (ograniczenie niekontrolowanego rozwoju miast, niepożądanego wyludniania się i zagęszczenia).

Schemat 8: Obszary doskonałości miast inteligentnych (smart cities)

Źródło: *Cities of tomorrow*, 2011; <http://www.smart-cities.eu/>

System realizacji Strategii OMW

Kluczowe założenia systemu realizacji Strategii

Założenia systemu realizacji Strategii Interesariusze w procesie wdrażania (1/4)

Strategia Rozwoju Obszaru Metropolitalnego Warszawy do roku 2030 jest dokumentem złożonym i wieloaspektowym, dotyczącym miast, powiatów i gmin zlokalizowanych na terenie zdefiniowanym w procesie delimitacji. Konieczne jest zatem opracowanie jasnych i czytelnych wytycznych, które będą pomocne podmiotom bezpośrednio lub pośrednio zaangażowanym w jej wdrażanie.

Niniejszy rozdział to zestawienie pewnych wskazówek metodycznych, zasad pomocnych przy organizacji procesu wdrażania Strategii. Poniższy schemat prezentuje kluczowe grupy podmiotów, przykładowe, wchodzące w ich skład jednostki, a także charakter ich odpowiedzialności w procesie jej wdrażania.

Schemat 9: Grupy podmiotów odpowiedzialnych za realizację strategii

	Nazwa grupy	Przykłady jednostek	Charakter odpowiedzialności
Grupy podmiotów odpowiedzialnych za realizację Strategii	Jednostki samorządu terytorialnego na poziomie powiatowym i regionalnym	Miasta, gminy, powiaty	Odpowiedzialność bezpośrednia
	Centralne oraz wojewódzkie instytucje sektora finansów publicznych	GDDKiA, ministerstwa, spółki skarbu państwa świadczące usługi publiczne	Odpowiedzialność pośrednia
	Pozostali interesariusze	Mieszkańcy, turyści, przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe	Odpowiedzialność pośrednia

Co do zasady na poziomie dużego miasta, organami odpowiedzialnymi za proces realizacji Strategii są Prezydent i Rada Miasta, a także jednostki organizacyjne, np. Wydziały Inwestycji, czy inne jednostki ulokowane w spółkach miejskich. W mniejszych ośrodkach będą to odpowiednio wójtowie i burmistrzowie. W proces wdrażania Strategii będą włączeni także partnerzy niezależni. Przy braku na dzień dzisiejszy rozwiązań ustawowych tworzących podstawę prawną do ścisłej współpracy tak dużej grupy JST (tzw. ustawa metropolitalna) wydaje się koniecznym wspólne dla OMW wypracowanie i uzgodnienie zasad postępowania w oparciu o wyrażaną wolę współpracy. Przy tak dużej grupie JST możliwe jest stworzenie zbioru dobrych praktyk, wzajemne korzystanie z wiedzy i doświadczeń oraz uzgodnienie wspólnych założeń jako bazy do pogłębiającej się współpracy metropolitalnej.

Z punktu widzenia skuteczności wdrażania Strategii Rozwoju OMW w obecnym systemie prawnym istotne jest przyjęcie i uznanie dokumentu za strategiczny samodzielnie przez każdą z JST w oparciu o deklarację woli współpracy i uznania wspólnoty celów rozwojowych.

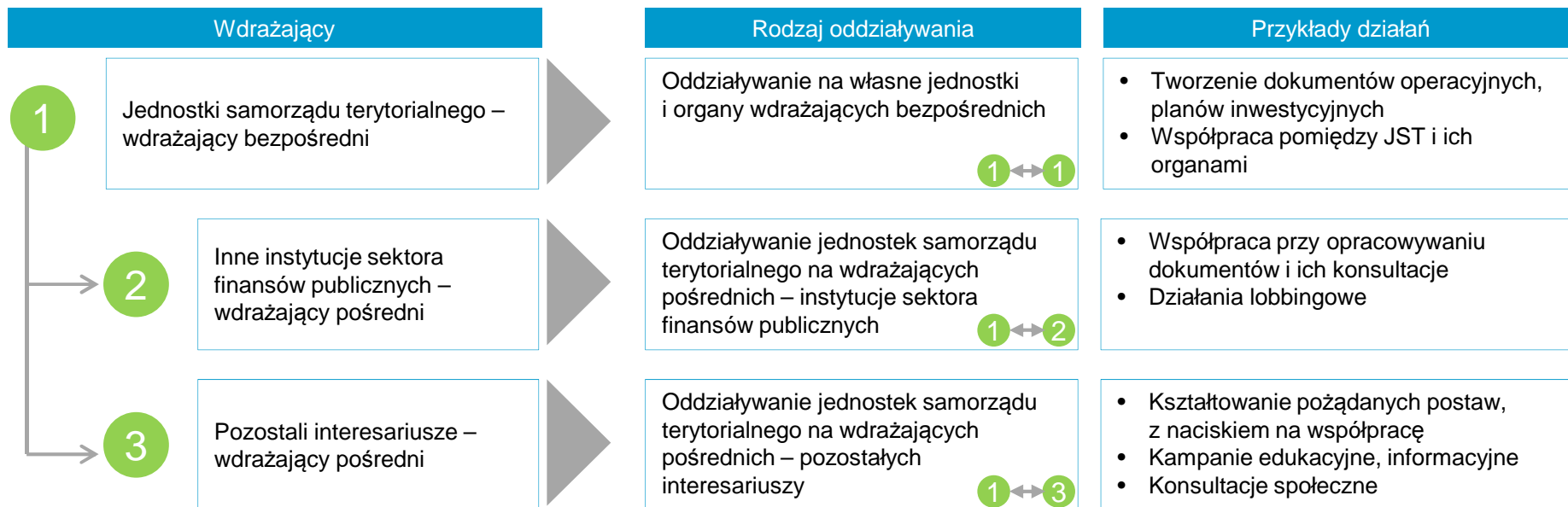
Założenia systemu realizacji Strategii Interesariusze w procesie wdrażania (2/4)

Strategię Rozwoju OMW będzie wdrażać wiele podmiotów, funkcjonujących w różnych obszarach sfery publicznej. Pomiędzy wskazanymi powyżej, trzema kluczowymi grupami podmiotów odpowiedzialnych (w różnym stopniu) za wdrażanie Strategii, powinny zachodzić trojaki rodzaj oddziaływania takie jak np.:

- ↔ Jednostki samorządu terytorialnego będą oddziaływać na własne organy
- ↔ Jednostki samorządu terytorialnego będą wchodzić w interakcję z instytucjami sektora finansów publicznych
- ↔ Jednostki samorządu terytorialnego będą wchodzić w interakcję z pozostałymi interesariuszami

Elementy uszczegółowienia procesu wdrażania przykładowych działań, a także zobrazowanie kierunków oddziaływania, zawarte są na poniższym schemacie.

Schemat 10: Uszczegółowienie procesu wdrażania przykładowych działań

Założenia systemu realizacji Strategii Interesariusze w procesie wdrażania (3/4)

W przypadku oddziaływania w ramach własnych jednostek organizacyjnych, bezpośrednio wdrażających Strategię, istotne jest wypracowanie i nałożenie przez JST odpowiednich ram kooperacyjnych oraz kontrola jakości wykonywania kolejnych zadań. Wnioski i cele wynikające ze Strategii Rozwoju OMW mogą być bowiem wykorzystywane w tworzeniu wymaganych prawem programów, bardzo istotnych z perspektywy ubiegania się o środki finansowe w ramach budżetu unijnego 2014-2020 (np. programy gospodarki niskoemisyjnej do pozyskiwania środków z CT4 czy programy rewitalizacji stanowiące podstawę do pozyskiwania środków z CT9).

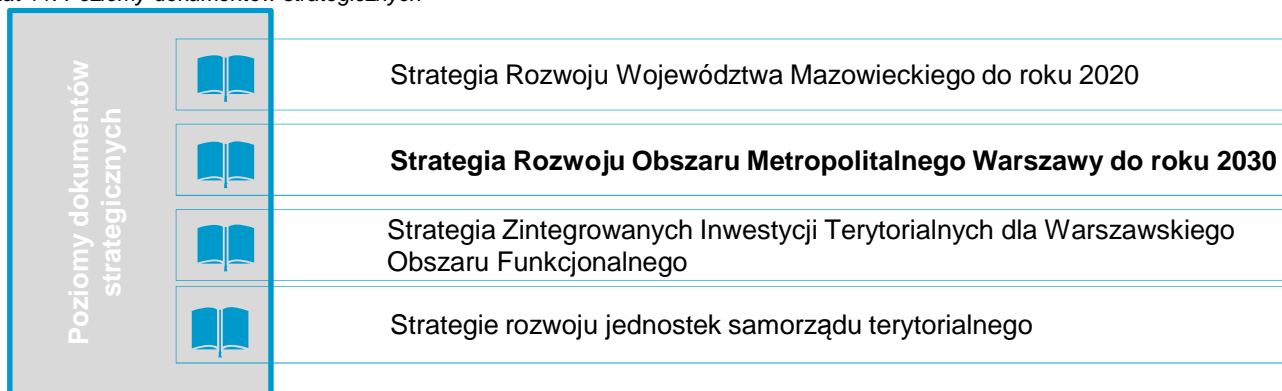
Istotne w całym procesie jest ponadto określenie wzajemnych relacji pomiędzy kluczowymi poziomami tworzenia dokumentów strategicznych. Strategia Rozwoju OMW do roku 2030 jest tworzona, a następnie wdrażana jako dokument będący ogniwem łączącym poziom województwa (Strategia Rozwoju Województwa) z poziomem lokalnym, poszczególnych JST, które także posiadają swoje strategie. Pewne jest to, że dokumenty niższego rzędu powinny się wpisywać w te nadrzędne, pozostawanie jedynie na poziomie „braku sprzeczności” wydaje się w tym przypadku niewystarczające.

W ramach zasygnalizowanych zależności, interakcje pomiędzy JST a innymi instytucjami sektora finansów publicznych będą polegać między innymi na:

- Konsultacjach dokumentów w poszczególnych obszarach tematycznych
- Konsultacjach proponowanych działań, projektów szczegółowych
- Użyczeniu przez poszczególne instytucje ekspertów, organizację warsztatów czy wizyt studyjnych

Użytecznym elementem takiej interakcji mogłoby być zaprezentowanie i dyskusja Strategii np. na poziomie Konwentu Wójtów czy Konwentu Starostów.

Schemat 11: Poziomy dokumentów strategicznych

Założenia systemu realizacji Strategii Interesariusze w procesie wdrażania (4/4)

Jednym z istotnych elementów wynikających z pełnego wdrożenia zasady partnerstwa na każdym etapie prac nad dokumentem strategicznym jest włączenie wszystkich grup interesariuszy w proces planowania i wdrażania Strategii Rozwoju OMW. Oznacza to uczestnictwo wszystkich grup interesariuszy nie tylko na etapie tworzenia dokumentu (warsztaty, wywiady, ankiety itp.), czy prowadzenia zalecanych konsultacji społecznych, ale przede wszystkim ich aktywne zaangażowanie we wdrażanie poszczególnych uzgodnionych na wspólnym forum działań. Efekty wdrożenia Strategii Rozwoju OMW dotyczą bezpośrednio mieszkańców wydzielonego obszaru metropolitalnego, grupy nazwanej „pozostałymi interesariuszami”, i dlatego właśnie niezmiernie istotne jest, by motywować ich do aktywności oraz do działania w procesie wdrażania dokumentu, którego rezultaty będą miały wpływ na ich bezpośrednie otoczenie. Interesariusze powinni zatem zrzeszać się, kreować wizję rozwoju regionu/obszaru, przekazywać postulaty, uczestniczyć w konsultacjach społecznych. JST powinny stymulować tę aktywność nie tylko dlatego, że będzie ona wspierać realizację celów Strategii, ale również po to, by jej efekty przyczyniały się do tworzenia społeczeństwa obywatelskiego.

Poziom aktywności organizacji społeczeństwa obywatelskiego na OMW wskazuje, iż przy dobrej woli i zaangażowaniu ze strony władz poszczególnych JST, może być to jeden z głównych motorów rozwoju społecznego. Wspomniana aktywność społeczna jest postrzegana jako swoisty katalizator sukcesu w procesach metropolitalnych ponieważ znacząco zwiększa efektywność wydatkowanych środków, osłabia procesy suburbanizacji odbudowuje aktywna tkankę społeczną mającą wpływ na poczucie bezpieczeństwa i przynależności do danej społeczności lokalnej. Odtwarzanie więzi społecznych pozytywnie wpływa na poczucie odpowiedzialności za dobro wspólne/przestrzeń publiczną, zwiększa gęstość sieci kontaktów sąsiedzkich stanowiących istotny czynnik wspierający w procesach rewitalizacji obszarów problemowych, szczególnie na terenach śródmiejskich dotkniętych negatywnymi skutkami rozlewania się miast.

Z punktu widzenia stanowienia reguł współpracy na rzecz realizacji Strategii Rozwoju OMW istotne wydaje się powołanie podmiotu/ciała opartego o kolegialne metody podejmowania decyzji, reprezentującego wszystkie JST np. w postaci stowarzyszenia gmin obszaru metropolitalnego. Stowarzyszenie powinno być wspierane przez swoistą radę metropolitalną, w której reprezentowani byłiby pozostali interesariusze w tym zwłaszcza NGO.

Jednocześnie w poszczególnych obszarach interwencji /projektowanych przedsięwzięć powinno się ustanawiać dedykowane horyzontalne grupy robocze mające na celu wypracowanie konkretnych rozwiązań w ujęciu metropolitalnym aż do poziomu przygotowania partnerstw i wspólnego aplikowania o środki UE, tworzenia montażu finansowych przedsięwzięć z wykorzystaniem instrumentów zwrotnych czy PPP.

Założenia systemu realizacji Strategii

Główne etapy wdrażania Strategii OMW

Każdy proces wdrażania Strategii musi być poprzedzony zdefiniowaniem jego etapów. Zadania w tym obszarze można podzielić na planistyczne, monitoringowe, informacyjne, związane z zarządzaniem wewnętrznym projektami, koordynacyjne i doradcze. Wśród nich można w szczególności wymienić:

- Zaplanowanie sposobu osiągnięcia założeń określonych w Strategii w tym np. realizację przedsięwzięć inwestycyjnych, modernizacyjnych, usprawnień w zakresie organizacji procesów itp.
- Szczegółowe zdefiniowanie jednostek i osób odpowiedzialnych za realizację przedsięwzięć określonych w Strategii – zarówno w fazie przedinwestycyjnej, inwestycyjnej i po jej zakończeniu
- Właściwą koordynację na poziomie strategicznym realizacji szeregu przedsięwzięć projektowych, ich priorytetyzację, optymalne wykorzystanie potencjału i zasobów jednostek organizacyjnych JST
- Monitoring efektywności realizacji przedsięwzięć w trakcie ich trwania
- Ocenę rezultatów wdrożenia Strategii, kontrola stopnia osiągnięcia założonych celów
- Opracowanie systemu modyfikacji założeń Strategii w przyszłości, jako rezultatu procesu wnioskowania na bazie zmieniających się uwarunkowań otoczenia

Wymienione zadania w przypadku OMW będą mogły być przypisane do ich wykonawców dopiero po podjęciu decyzji co do sposobu zarządzania rozwojem obszaru metropolitalnego, w tym co do trybów podejmowania decyzji, możliwości i sposobu zasięgania opinii gremiów eksperckich oraz zasad tworzenia horyzontalnych grup/zespołów roboczych. Na obecnym etapie dojrzałości Metropolii Warszawskiej kluczowe wydaje przeprowadzenie procesu deklaracyjnego przyjmowania dokumentu Strategii Rozwoju OMW przez wszystkie JST oraz uzgodnienie formy i powołanie stosownego organu (np. stowarzyszenia metropolitalnego). Następnym krokiem jest wybór tych działań w ramach realizacji Strategii, które z jednej strony są kluczowe w procesie rozwoju metropolii z drugiej zaś uzyskują aprobatę i wkład finansowy ze strony znaczącej grupy JST. Powstające w ten sposób projekty partnerskie powinny uzyskać wysoki poziom preferencji w procedurach konkursowych tak w Regionalnym Programie Operacyjnym jak i Krajowych Programach Operacyjnych.

Kolejne strony niniejszego dokumentu zawierają te elementy systemu wdrażania Strategii Rozwoju OMW, które są warunkiem sine qua non dla każdego dokumentu strategicznego, tzn.:

- Harmonogram realizacji Strategii przy założeniu że proces deklaracyjnego przyjęcia dokumentu przez wszystkie/ większość JST w ramach OMW zostanie zrealizowany do końca 2015 roku
- Przegląd możliwych źródeł finansowania dla działań wynikających z przyjętych celów strategicznych
- Założenia systemu monitoringu dla Strategii wraz z propozycją systemu wskaźników dopasowanych do każdego z celów strategicznych

Harmonogram realizacji Strategii OMW

Harmonogram realizacji strategii Lata 2016 - 2030

Zaprezentowany poniżej harmonogram ma charakter indykatywny i określa pewną sekwencję realizacji poszczególnych celów strategicznych. Najbardziej intensywnym okresem realizacji strategii będzie czas trwania perspektywy finansowej do roku 2023, choć i po tym okresie pewne działania będą kontynuowane. Jako punkt startu wdrażania celów strategicznych, przyjęto rok 2016. Działania w OMW należy rozpocząć od koordynacji prac planistycznych (ze względu na długość ww. procesów), natomiast pierwsze interwencje infrastrukturalne powinny dotyczyć Pierwszego Celu Strategicznego równoległe z szeroko rozumianym wsparciem rozwoju gospodarczego.

Tabela 8: Harmonogram realizacji strategii na lata 2016 - 2030

Cele strategiczne	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla całego Obszaru Metropolitalnego Warszawy	Kluczowa faza działań							Kontynuacja działań							
Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój	Kluczowa faza działań							Kontynuacja działań							
Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW	Kluczowa faza działań							Kontynuacja działań							
Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich	Kluczowa faza działań							Kontynuacja działań							
Wysoki poziom kapitału ludzkiego oraz zaangażowanie mieszkańców OMW w świadome i zrównoważone kształtowanie metropolii, oparte na idei społeczeństwa obywatelskiego	Kluczowa faza działań							Kontynuacja działań							

 Kluczowa faza działań

 Kontynuacja działań

Źródła finansowania

Źródła finansowania

Wprowadzenie

Realizacja niniejszej Strategii wymagać będzie podjęcia szeregu działań zarówno w ramach jednostek samorządu terytorialnego bezpośrednio odpowiedzialnych za realizację niniejszej Strategii, w ramach innych jednostek sektora finansów publicznych, jak też w ramach licznych grup pozostałych interesariuszy dokumentu (mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów itp.).

Dostępne źródła finansowania dla poszczególnych, rekomendowanych w ramach Strategii działań zależne są od ich bezpośredniego charakteru, w tym możliwości zaistnienia kwestii związanych z pomocą publiczną na każdym z etapów realizacji i wykorzystania rezultatu operacji. Z punktu widzenia własności zasobów finansowych dostępne źródła finansowania dzieli się na publiczne i prywatne, natomiast z punktu widzenia ich charakteru na zwrotne i bezzwrotne. W każdej z wymienionych grup występuje szereg różnego rodzaju narzędzi finansowych charakteryzujących się specyficznymi cechami i dostosowanych do potrzeb oraz typu ich potencjalnych beneficjentów/odbiorców.

Inny zakres możliwych źródeł finansowania rozważać należy wobec finansowania tych spośród rekomendowanych działań, które znajdują się w ramach podstawowych obowiązków JST (np. opracowania planów zagospodarowania przestrzennego), a zupełnie inny dla projektów inwestycyjnych generujących dochód (np. budowa centrum kultury). Niemniej jednak należy mieć na uwadze, że ze względu na charakter oraz odbiorców dokumentu - znaczna część ciężaru finansowego realizacji przedmiotowego dokumentu spoczywać będzie na jednostkach samorządu terytorialnego na szczeblu gminnym oraz powiatowym. Biorąc pod uwagę obecny poziom obciążenia budżetów JST warto na tym etapie podkreślić rolę nowych narzędzi finansowania inwestycji nakierowanych na poprawę jakości życia mieszkańców np. PPP, czy zlecenie zadań publicznych poza sektor publiczny, które to rozwiązania w udokumentowanym wymiarze podnoszą efektywność zainwestowanych środków publicznych.

1 W związku z powyższym w ramach omówienia źródeł finansowania w pierwszej części rozdziału zaprezentowane zostały podstawowe rodzaje działań rekomendowane w ramach Strategii wraz ze wskazaniem, które z nich powinny być finansowane ze środków prywatnych, które ze środków publicznych, a w przypadku, których dopuścić można możliwość wykorzystania mieszanych form finansowania publiczno-prywatnego.

2 Druga część rozdziału dedykowana została omówieniu kluczowych źródeł finansowania realizacji Strategii, poprzez pryzmat źródeł finansowania podmiotów zaangażowanych w jej realizację.

Źródła finansowania

Typy źródeł finansowania

W ramach zaprezentowanego poniżej zestawienia omówione zostały podstawowe rodzaje działań rekomendowanych w celu realizacji Strategii, wraz ze wskazaniem preferowanego źródła finansowania, w rozbiciu na 3 kategorie:

1

Finansowanie publiczne obejmujące:

- środki własne JST
- środki budżetu krajowego
- środki UE

w tym środki pochodzące z instrumentów dłużnych

2

Finansowanie prywatne - środki przedsiębiorców, mieszkańców itp. niezależnie od źródła pochodzenia np.:

- kredyt komercyjny
- pożyczki i poręczenia (IOB)
- budżety własne mieszkańców i instytucji spoza sektora publicznego

3

Finansowanie mieszane - kombinacja nakładów publicznych oraz prywatnych m.in. w ramach:

- partnerstwa publiczno-prywatnego
- umów licencyjnych
- różnych form udostępniania gruntów lub infrastruktury publicznej na preferencyjnych warunkach
- innych form współfinansowania podejmowanych działań (w tym np. publicznych dopłat do szkoleń, nakładów inwestycyjnych itp.)

Tabela 9: Określenie źródeł finansowania dla podstawowych, spośród rekomendowanych, w ramach strategii rodzajów działań

Rodzaje działań	Finansowanie publiczne	Finansowanie prywatne	Finansowanie mieszane
Projekty inwestycyjne generujące dochód (np. budowa parków przemysłowych i technologicznych)	■	■	■
Projekty inwestycyjne nie generujące dochodu (np. budowa ścieżek rowerowych)	■		
Projekty o charakterze edukacyjnym - kampanie informacyjne, programy wzmacniania kompetencji	■	■	■
Programy kształtowania pożądanych zachowań interesariuszy	■	■	
Tworzenie dokumentów planistycznych (np. planu zagospodarowania przestrzennego, planów rozwoju)	■		
Realizacja zadań regulacyjnych mających na celu usprawnienie obsługi inwestorów	■		

Podstawowe źródło finansowania

Możliwe uzupełniające źródło finansowania

Źródła finansowania

Realizacja strategii

Na realizację celów strategicznych bezpośrednie przełożenie będzie miała realizacja działań podejmowanych przez różne podmioty a tym samym otwiera się możliwość finansowania tych działań z całościowego wachlarza dostępnych źródeł. W poniższym zestawieniu ujęte zostały te źródła, które w pierwszej kolejności dostępne są dla instytucji sektora finansów publicznych (JST i ich jednostki podległe) oraz organizacji społeczeństwa obywatelskiego (fundacje, stowarzyszenia itp.). Inwestycje realizowane przez sektor komercyjny powinny wynikać bezpośrednio z możliwości stworzonych/wzmacnianych w procesach poprawy jakości usług publicznych (bezpośrednią realizacją tego postulatu jest PPP), lub też w wyniku pojawiających się okazji rynkowych wynikających z rosnącego potencjału metropolii. W tym przypadku finansowanie inwestycji następuje z klasycznych źródeł kapitału dostępnych dla przedsiębiorstw.

Aktualny system wdrażania funduszy europejskich kładzie duży nacisk na partnerstwa interesariuszy/beneficjentów stąd systemy ocen w procedurach konkursowych będą premiowały projekty grup JST skupiające się na rozwiązaniu problemów na obszarze ich występowania a ponad granicami administracyjnymi. Dodatkowym elementem zwiększającym zaangażowanie banków i instytucji finansowych (fundusze pożyczkowe i poręczeniowe) w dostarczanie źródeł finansowania wdrażania strategii jest zwiększony nacisk na udział instrumentów zwrotnych w całym systemie finansowania inwestycji ze środków UE.

Tabela 10: Źródła finansowania w układzie celów strategicznych w odniesieniu do źródeł finansowania dostępnych w ramach perspektywy finansowej 2014 -2020

Cel strategiczny	Możliwe źródła finansowania w układzie Celów Tematycznych	Informacje dodatkowe
Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla całego Obszaru Metropolitalnego Warszawy	<p>W zakresie budowy/rozbudowy/modernizacji rozwiązań komunikacyjnych przewiduje się inwestycje w:</p> <ul style="list-style-type: none">• budowę/modernizację połączeń drogowych i kolejowych, (UE: CT 7 oraz ze środków krajowego funduszu budowy dróg lokalnych a także wspierająco w ramach PROW i FOGR – funduszu ochrony gruntów rolnych dla dróg wiejskich, dojazdowych i włączających obszary rekreacyjne)• podnoszenie jakości i funkcjonalności niskoemisyjnej komunikacji zbiorowej, poprawę bezpieczeństwa i rozwiązania multimodalne z preferencją dla transportu szynowego (UE: CT 4 np. PI 4e transport niskoemisyjny oraz środki WFOŚiGW przeznaczone na ochronę powietrza (np. program SOWA) a także wspierająco środki krajowe przeznaczane na współfinansowanie projektów ze środków NFOŚiGW oraz BOŚ i BGK• Rozwiązania z zakresu e-usług zwiększających dostępność komunikacji publicznej (UE: CT 2)	<p>W zakresie środków UE, poszczególne CT obsługiwane są przez następujące programy operacyjne:</p> <p>CT 7 –POIIŚ, RPO CT 4 –POIIŚ, RPO CT 2 –POPC, RPO oraz dodatkowo w ramach budżetu ZIT</p>

Źródła finansowania

Realizacja strategii

Cel strategiczny	Możliwe źródła finansowania	Informacje dodatkowe
<p>Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój</p>	<p>W zakresie budowy/rozbudowy/modernizacji rozwiązań komunikacyjnych przewiduje się inwestycje w:</p> <ul style="list-style-type: none">• Stworzenie dostępnego dla mieszkańców i przejrzystego systemu obsługi administracyjnej w tym w zakresie planowania i utrzymywania ładu przestrzennego oraz udostępniania informacji publicznej (UE: CT 2)• Wzrost skuteczności planowania w kontekście zwiększenia bezpieczeństwa (adaptacja i systemy zarządzania zagrożeniami) (UE: CT 5)• Poprawa zarządzania obszarami cennymi przyrodniczo w tym udostępnianie z zabezpieczeniem przed nadmierną antropopresją, Poprawa stanu środowiska w miastach i na terenach poprzemysłowych (UE: CT 6, PI: 6d, 6iii, 6e)• Zwiększenie zaangażowania interesariuszy w proces stanowienia prawa (UE: CT 11)• Działania na rzecz rozwoju/modernizacji centrów wsi i małych miast, w tym wsparcie infrastruktury rekreacji i kultury na obszarach wiejskich (UE: PROW)• Programy budzenia aktywności obywatelskiej finansowane ze środków organizacji pozarządowych, środków UE w ramach inicjatywy Lokalnych Grup Działania	<p>W zakresie środków UE, poszczególne CT obsługiwane są przez następujące programy operacyjne: CT 2 –POPC, RPO CT 5 –POIIS, RPO CT 6 –POIIS, RPO CT 11- POWER</p>
<p>Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW</p>	<p>W zakresie udostępniania zasobów przyrodniczych i kulturowych mieszkańcom możliwe są inwestycje finansowane ze źródeł które u swoich podstaw mają:</p> <ul style="list-style-type: none">• ochronę środowiska (wody, powietrza, bioróżnorodności) oraz w ramach wspierania przejścia na gospodarkę niskoemisyjną (UE: CT 6 i CT 4, dodatkowo pewne elementy interwencji infrastrukturalnej związanej z zapobieganiem katastrofom naturalnym mogą wpłynąć na udostępnienie nowych ciekawych rozwiązań w zielonej infrastrukturze np. ścieżka rowerowa biegnąca wałem przeciwpowodziowym) (UE: CT 5), podobnie, braki w infrastrukturze transportowej uzupełniane w ramach CT 7 mogą skutkować zwiększeniem dostępności• Udostępnianie informacji publicznej oraz zasobów kultury i nauki w celu tworzenia nowych usług cyfrowych spoza sektora finansów publicznych (CT 2, PI 2c)• wzmacnianie konkurencyjności firm (w zakresie świadczenia usług rekreacyjnych, rozrywkowych itp.) (UE: CT 3 oraz PROW w zakresie dywersyfikacji dochodów na terenach wiejskich oraz działań na rzecz odnowy wsi)	<p>W zakresie środków UE, poszczególne CT obsługiwane są przez następujące programy operacyjne: CT 3 –POIR, RPO CT 4 –POIIS, RPO CT 5 –POIIS, RPO CT 6 –POIIS, RPO CT 7 -POIIS, RPO</p>

Źródła finansowania

Realizacja strategii

Cel strategiczny	Możliwe źródła finansowania	Informacje dodatkowe
Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich	<p>Wpływ na tworzenie atrakcyjnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości będą miały działania finansowane ze środków:</p> <ul style="list-style-type: none">• Wspierających transfer technologii z sektora B+R do gospodarki) (UE CT 1)• Zwiększających dostępność i stopień wykorzystania TIK, szczególnie w zakresie udostępniania informacji publicznych jako bazy do nowych usług cyfrowych (UE: CT 2)• Wzmacniających konkurencyjność MSP (UE CT 3 oraz dodatkowo PROW w tym zakresie – dywersyfikacja dochodów)• Wspierających rozwój efektywnego otoczenia inwestycyjnego, infrastrukturalnego, finansowego, doradczego i szkoleniowego (UE: CT 3 PI 3a)• Zwiększający poziom internacjonalizacji przedsiębiorstw oraz liczbę inwestycji zagranicznych, a także wspierających współpracę i budowanie efektywnych partnerstw w sektorze przedsiębiorstw (w tym klastry) (UE CT 3, PI 3b i 3d) oraz dodatkowo program UE – COSME nakierowany na rozwój przedsiębiorczości• Wspierających mobilność zawodową pracowników, ich stan zdrowia, adaptacyjność oraz poziom zarządzania przedsiębiorstwami (UE: CT 8)• Wspierających inwestowanie w kształcenie, szkolenie i szkolenie zawodowe (UE: CT 10)• Wzmacniających administrację publiczną i sądy w zakresie usprawnienia obsługi przedsiębiorców i rozwiązań systemowych (UE CT 11)	<p>W zakresie środków UE, poszczególne CT obsługiwane są przez następujące programy operacyjne:</p> <p>CT 1- POIR,RPO CT 2- POPC CT 3-POIR,RPO CT 8-POWER, RPO CT 10 -POWER, RPO CT 11 - POWER</p>
Wysoki poziom kapitału ludzkiego oraz zaangażowanie mieszkańców OMW w świadome i zrównoważone kształtowanie metropolii, oparte na idei społeczeństwa obywatelskiego	<p>Interwencja w zakresie wzmacniania kapitału ludzkiego oraz wspierająco – kapitału społecznego może odbywać się na podstawie następujących źródeł finansowania:</p> <ul style="list-style-type: none">• wspierających podnoszenie jakości kadr naukowych (UE: CT 1 PI 1a)• wspierających wzrost kompetencji cyfrowych mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym w połączeniu z rosnącym zakresem informacji publicznej dostępnej online i rozwojem e-usług publicznych – wzmocnienie organizacji strażniczych (UE CT 2)• Wspierających trwałe i wysokiej jakości zatrudnienie (mobilność, efektywność instytucji rynku pracy itp.) (UE CT 8)• Wspierających procesy włączenia społecznego i rewitalizacji społeczno-gospodarczej (UE CT 9)• Wspierających podnoszenie jakości kształcenia na każdym poziomie (UE: CT 10)	<p>CT 1- POIR,RPO CT 2- POPC CT 8-POWER, RPO CT 9 – POIIS, POWER, RPO CT 10 -POWER, RPO</p>

Założenia systemu monitoringu i ewaluacji Strategii OMW

Monitoring i ewaluacja Strategii

Kluczowe założenia do systemu

Celem monitoringu jest zapewnienie zgodności realizowanej Strategii (podejmowanych działań i inwestycji) z celami strategicznymi opisanymi w dokumencie.

Monitoring wdrażania będzie oparty o proces systematycznego zbierania i analizowania ilościowych i jakościowych informacji, dotyczących postępów i efektów jej realizacji. Proces ten będzie opierał się głównie na badaniu faktycznego, rzeczowego postępu realizacji ustaleń Strategii poprzez pryzmat realizowanych projektów i badaniu statystycznym tzn. śledzeniu tendencji i zmiany wskaźników. Monitoring postrzega się przede wszystkim jako podstawowe źródło informacji dla różnych rodzajów ewaluacji (ex-ante, on-going, mid-term, ex-post). Funkcjonalne powiązanie monitoringu z ewaluacją ma znaczenie praktyczne, zważywszy na jakość (wiarygodność) danych wyjściowych, stosowanych w procesie monitorowania.

Na potrzeby monitorowania procesu wdrażania rekomendowane jest zaplanowanie przynajmniej dwóch cykli badawczych w całym okresie wdrażania (ocena on-going i mid-term) oraz oceny końcowej (ex-post). Rozłożenie tych działań w okresie realizacji pozwoli z odpowiednim wyprzedzeniem uruchomić działania naprawcze, szczególnie w przypadku zaistnienia znaczących odstępstw w stosunku do planu wdrażania Strategii Rozwoju OMW.

Podsumowując, monitoring Strategii ma służyć uzyskaniu odpowiedzi na pytania o to, czy założenia w niej zawarte są realizowane i czy przynosi ona zamierzone skutki.

W procesie budowania systemu monitoringu i ewaluacji postępów wdrażania Strategii ważne są zatem następujące aspekty:

- Zbudowanie procedur monitoringu
- Określenie liczby i charakteru przedsięwzięć ewaluowanych
- Określenie osób, czasu i kosztu związanego z przeprowadzeniem monitoringu i ewaluacji oraz czasu branego pod uwagę w procesie monitoringu wdrażania Strategii – często bowiem nie udaje się dokonać szczegółowej ewaluacji wszystkich przedsięwzięć realizowanych jako rezultat Strategii
- Określenie harmonogramu prowadzenia prac w ramach monitoringu Strategii
- Zaplanowanie i przeprowadzenie procesu
- Analiza i wyjaśnienie rozbieżności pomiędzy założeniami Strategii i efektami monitoringu np. jako rezultat przeglądu wskaźników monitoringowych

Monitoring Strategii pełni zatem funkcje sprawdzające i korygujące wobec samej Strategii i tym samym jest narzędziem dokonywania bieżących poprawek oraz korekt w procesie realizacji zadań wdrożeniowych.

Na kolejnych stronach prezentujemy przykładowe wskaźniki do monitoringu i ewaluacji Strategii Rozwoju OMW w układzie zgodnym z zaproponowanymi celami strategicznymi.

Monitoring i ewaluacja Strategii

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

Inteligentna, zintegrowana sieć transportu publicznego dla całego Obszaru Metropolitalnego Warszawy

Tabela 11: Przykładowe wskaźniki realizacji pierwszego celu strategicznego

Wskaźnik	Poziom bazowy	Stan na rok	Jednostka miary	Poziom docelowy	Poziom terytorialny	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Liczba gmin objętych biletem metropolitalnym	0	2014	Liczba gmin	72	OMW	Co 5 lat	Bazy danych ZTM
Odsetek mieszkańców zamieszkujących tereny w zasięgu 2 km od stacji kolejowej	73,7% (nie licząc m.st. Warszawy)	2013	Procent	90%	OMW	Co 3 lata	Mapy kolejowe (bazakolejowa.pl), Bank Danych Lokalnych GUS
Średni czas opóźnień pojazdów komunikacji publicznej w podziale na poszczególne gminy	Do wyznaczenia przez ZTM	n/d	Minuty i sekundy	Do wyznaczenia po zidentyfikowaniu poziomu bazowego	OMW	Co 6 miesięcy	Bazy danych ZTM
Wariancja odstępów czasowych pomiędzy kolejnymi przyjazdami środków komunikacji publicznej w rozkładzie jazdy	Do wyznaczenia przez ZTM	n/d	Wariancja (liczona z sekund)	Do wyznaczenia po zidentyfikowaniu poziomu bazowego	OMW	Co roku	Bazy danych ZTM
Miesięczne opóźnienie spowodowane przez zatory komunikacyjne w godzinach szczytu w Warszawie	7h 28min	2014	Godziny i minuty	6h 00min	Warszawa	Co roku	"Raport o korkach w 7 największych miastach Polski", Deloitte i Targeo

Monitoring i ewaluacja Strategii

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

Ład przestrzenny, oparty na kompleksowym planowaniu, zapewniającym komplementarność funkcji, estetykę, wykorzystanie istniejących potencjałów oraz uwzględniającym zrównoważony rozwój

Tabela 12: Przykładowe wskaźniki realizacji drugiego celu strategicznego

Wskaźnik	Poziom bazowy	Stan na rok	Jednostka miary	Poziom docelowy	Poziom terytorialny	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Powierzchnia terenów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego	Do wyznaczenia przez poszczególne JST	n/d	Kilometr kwadratowy	Do wyznaczenia po zidentyfikowaniu poziomu bazowego	OMW	Co 3 lata	Dane poszczególnych gmin
Liczba przedsięwzięć inwestycyjnych dotyczących zagospodarowania przestrzennego zrealizowanych z uwzględnieniem konsultacji społecznych	Do wyznaczenia przez poszczególne JST	n/d	Liczba przedsięwzięć	Do wyznaczenia po zidentyfikowaniu poziomu bazowego	OMW	Co 3 lata	Dane poszczególnych gmin
Wdrożenie strategii rozwoju przestrzennego obejmującej Obszar Metropolitalny Warszawy	Brak przyjętej strategii (jest studium)	2014	Dokument wdrożony / brak wdrożenia	Przyjęta strategia rozwoju przestrzennego	OMW	Pomiar jednokrotny (np. w roku 2020), ew. dodatkowy pomiar w 2030 roku	n/d
Odsetek mieszkań z dostępem do Internetu	69,1%	2013	Procent	80%	woj. maz.	Co 3 lata	Diagnoza społeczna 2013. Warunki i jakość życia Polaków
Odsetek ludności korzystającej z kanalizacji	76,7%	2013	Procent	85%	OMW	Co 3 lata	Bank Danych Lokalnych GUS
Liczba osób zmieniających miejsce zameldowania z dzielnic Warszawy na inne gminy OMW	Do wyznaczenia przez JST	n/d	Liczba osób	Do wyznaczenia po zidentyfikowaniu poziomu bazowego	Warszawa / OMW	Co roku	Dane poszczególnych gmin

Monitoring i ewaluacja Strategii

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

Zintegrowana, atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego, wykorzystująca potencjał przyrodniczy, kulturalny i historyczny OMW

Tabela 13: Przykładowe wskaźniki realizacji trzeciego celu strategicznego

Wskaźnik	Poziom bazowy	Stan na rok	Jednostka miary	Poziom docelowy	Poziom terytorialny	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Powierzchnia terenów zieleni w przeliczeniu na mieszkańca (m2 na mieszkańca)	1032,16	2012	Metr kwadratowy	1032,16 (utrzymanie poziomu)	OMW	Co 3 lata	OECD StatExtracts
Wariancja liczby osób przypadających na ośrodki kultury w poszczególnych gminach	141 402 554	2013	Wariancja (liczona z liczby osób)	56 250 000	OMW	Co 3 lata	Bank Danych Lokalnych GUS
Liczba imprez masowych organizowanych na terenie OMW	386	2013	Liczba imprez	500	OMW	Co roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Długość ścieżek rowerowych na terenie OMW (km w przeliczeniu na 10 000 mieszkańców)	2	2013	Kilometr	5	OMW	Co roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Udział mieszkańców OMW spędzających czas wolny na terenie obszaru metropolitalnego w całkowitej liczbie mieszkańców	Do wyznaczenia przez poszczególne JST	n/d	Procent	Do wyznaczenia po zidentyfikowaniu poziomu bazowego	OMW	Co roku	Dane poszczególnych gmin
Liczba turystów zagranicznych odwiedzających OMW rocznie	1 119 550	2013	Liczba turystów	3 000 000	OMW	Co roku	Bank Danych Lokalnych GUS

Monitoring i ewaluacja Strategii

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

4

Atrakcyjne warunki do rozwijania przedsiębiorczości oraz lokowania inwestycji w ramach sieci gospodarek miejskich

Tabela 14: Przykładowe wskaźniki realizacji czwartego celu strategicznego

Wskaźnik	Poziom bazowy	Stan na rok	Jednostka miary	Poziom docelowy	Poziom terytorialny	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Liczba największych inwestorów zagranicznych (zgodnie z wykazem PALiIZ) lokujących się na terenie OMW	587	2013	Liczba inwestorów	725	OMW	Co roku	Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą w przeliczeniu na 100 mieszkańców	11,6%	2013	Procent	14%	OMW	Co roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Wariancja liczby podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 100 mieszkańców zarejestrowanych w poszczególnych gminach	18,52	2013	Wariancja (liczona z liczby podmiotów gospodarczych)	9	OMW	Co roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Obecność parku technologicznego na OMW	Brak parku technologicznego	2014	Obecność / brak obecności	Obecny park technologiczny	OMW	Pomiar jednokrotny (np. w roku 2020), ew. dodatkowy pomiar w 2030 roku	n/d
Liczba stworzonych międzynarodowych konsorcjów dla projektów naukowo-badawczych realizowanych w Nowej Perspektywie Finansowej oraz Programu Horyzont 2020	0	2014	Liczba konsorcjów	20 (przynajmniej 10 w charakterze lidera) do 2023 roku	OMW	Co 3 lata	Lista beneficjentów opublikowanych przez poszczególne instytucje wdrażające

Monitoring i ewaluacja Strategii

Wskaźniki do monitoringu i ewaluacji

5

Wysoki poziom kapitału ludzkiego oraz zaangażowanie mieszkańców OMW w świadome i zrównoważone kształtowanie metropolii, oparte na idei społeczeństwa obywatelskiego

Tabela 15: Przykładowe wskaźniki realizacji piątego celu strategicznego

Wskaźnik	Poziom bazowy	Stan na rok	Jednostka miary	Poziom docelowy	Poziom terytorialny	Częstotliwość pomiaru	Źródło danych
Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców	48	2013	Liczba NGO	48 (utrzymanie)	OMW	Co 3 lata	Bank Danych Lokalnych GUS
Wariancja liczby dzieci objętych opieką przedszkolną na 1 tys. dzieci w wieku 3-5 lat w poszczególnych gminach	30231	2013	Wariancja (liczona z liczby dzieci)	22500	OMW	Co roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Wariancja wyników egzaminów na koniec szkoły podstawowej w poszczególnych gminach OMW	5,94	2014	Wariancja (liczona z liczby punktów)	2,25	OMW	Co roku	Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie
Udział uczniów w szkołach zawodowych i technicach w całkowitej strukturze	29%	2013	Procent	35%	OMW	Co roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Udział absolwentów z kierunków informatycznych, technicznych i inżynierskich w ogólnej strukturze absolwentów	12%	2013	Procent	17%	Warszawa	Co roku	Bank Danych Lokalnych GUS
Subiektywna ocena jakości życia mieszkańców Obszaru Metropolitalnego Warszawy (badana ankietowo)	Do wyznaczenia po pierwszym badaniu	n/d	Liczba punktów (ocena ilościowa) oraz ocena jakościowa	Do wyznaczenia po zidentyfikowaniu poziomu bazowego	OMW	Co 3 lata	Badanie ankietowe

